

NR 4/2023

ISSN 1731-030X

PRZEGLĄD PRAWA EGZEKUCYJNEGO

CURRENDA

Przegląd Prawa Egzekucyjnego

PRZEGLĄD PRAWA EGZEKUCYJNEGO

Miesięcznik

KOMITET REDAKCYJNY:

REDAKTOR NACZELNY

Prof. dr hab. Sławomir Cieślak

REDAKTORZY TEMATYCZNI

Prof. dr hab. Janusz Jankowski – prawo postępowania egzekucyjnego

Dr Tomasz Banach – prawo dotyczące ustroju samorządu komorniczego

REDAKTORKA PROWADZĄCA I JĘZYKOWA

Mgr Magdalena Ruzicka – język polski

SEKRETARZ REDAKCJI

Mgr Magdalena Ruzicka

RADA NAUKOWA

PRZEWODNICZĄCY

Prof. dr hab. Janusz Jankowski

CZŁONKOWIE

Dr Tomasz Banach

Dr Anna Barańska

Dr Elena Borisova

Prof. dr Laura Ervo

Prof. dr hab. Svetlana Fursa

Prof. dr Yevhen Fursa

Prof. Viktória Harsági

Prof. dr hab. Andrzej Jakubecki

Prof. dr Johann Kindl

Prof. UŁ dr hab. Michał Krakowiak

Dr Rafał Łyszczek

Prof. dr hab. Vytautas Nekrošius

Prof. Joan Picó i Junoy

Prof. dr Álvaro Pérez Ragone

Prof. Ricardo Sichel

Dr John Sorabji

Dr Mariusz Sorysz

Dr hab. Dmitriy Toumanov

Dr hab. Vladimir Yarkov

LISTA RECENZENTÓW CZASOPISMA

Prof. Natalie Fricero

Prof. UW r dr hab. Izabella Gil

Prof. ASzWoj dr hab. Agnieszka Góra-Błaszczkowska

Prof. UAM dr hab. Andrzej Jarocho

Prof. UR dr hab. Anna Kościółek

Prof. UG dr hab. Anna Machnikowska

Prof. dr hab. Elwira Marszałkowska-Krześ

Zgodnie z wykazem MEiN z dnia 1.12.2021 r. dotyczącym czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych PPE znajduje się na liście czasopism punktowanych z wynikiem 20 punktów.

Wersją pierwotną czasopisma jest wersja drukowana.

Redakcja nie zwraca niezamówionych tekstów oraz zastrzega sobie prawo do skracania tekstów. Upreżmnie informujemy, że przesłanie tekstu artykułu czy opracowania na adres redakcji wiąże się ze zgodą na jego ewentualne opublikowanie na łamach czasopisma i przeniesieniem na wydawnictwo przysługujących do niego praw autorskich. W przypadku zaistnienia okoliczności uniemożliwiających przeniesienie praw autorskich do tekstu na wydawcę, autor zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić o tym fakcie redakcję. Redakcja zastrzega sobie także prawo do dokonywania w nadesłanych tekstach skrótów, poprawek stylistycznych, językowych i interpunkcyjnych, wprowadzania śródtytułów, a także innych zmian, niemających jednak wpływu na ich zawartość merytoryczną. Tezy zawarte w artykułach stanowią wyraz poglądów autorów i nie muszą odzwierciedlać poglądów Redakcji.

Nakład 450 egz.

Sopot 2023

© Copyright by

Currenda Spółka z o.o.

ISSN 1731-030X

Currenda Sp. z o.o.

al. Niepodległości 703A, 81-853 Sopot

e-mail redakcji: ppe@currenda.pl

Sekretarz redakcji: Magdalena Ruzicka

Kontakt mailowy do red. prowadzącego: magdalena.ruzicka@currenda.pl

tel.: 664 962 310; 58 550 38 75

www.sklep.currenda.pl; www.czytelnia.currenda.pl

www.przegladprawaegzekucyjnego.pl

W NUMERZE:

ARTYKUŁY

- 7** **Prawo do asystencji przy czynnościach egzekucyjnych komornika w sądowym postępowaniu egzekucyjnym**
The Right to Assist in the Enforcement Actions of the Court
Enforcement Officers in Judicial Enforcement Proceedings
*dr hab. Andrzej Olaś, adiunkt w Zakładzie Postępowania
Cywilnego WPiA Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, adwokat*
- 31** **Wybrane ograniczenia egzekucji z ruchomości na podstawie art. 829 k.p.c. – część I**
Selected Limitations to Debt Collection from Real Properties
Based on Art. 829 of the Civil Procedure Code – Part I
*dr Urszula Moszczyńska, aplikantka XIV rocznika aplikacji
sędziowskiej w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury*
- 61** **Czy interes wierzyciela to interes publiczny?**
Is the Creditor's Interest a Public Interest?
*dr Grzegorz Kamiński, Akademia Nauk Stosowanych
Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu*
- 77** **Czy sprzedaż nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej pozwala na przyspieszenie egzekucji?**
Does the Sale of Real Properties by Electronic Auction
Allow for Faster Debt Collection?
*dr Arkadiusz Sadza, adiunkt w Katedrze Postępowania
Cywilnego i Międzynarodowego Prawa Handlowego UMCS
w Lublinie, sędzia Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie*

Już w sklepie Currendy!
www.sklep.currenda.pl

Aksjologia egzekucji sądowej

W poszukiwaniu optymalnego
poziomu ochrony praw wierzyciela
i dłużnika w postępowaniu
egzekucyjnym i upadłościowym

redakcja naukowa
Sławomir Cieślak

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

STRESZCZENIE **Prawo do asystencji przy czynnościach egzekucyjnych komornika w sądowym postępowaniu egzekucyjnym**

Opracowanie dotyczy statuowanego w art. 812 k.p.c. tzw. prawa do asystencji w postępowaniu egzekucyjnym, a więc uprawnienia wierzyciela i dłużnika do udziału we wszystkich czynnościach egzekucyjnych, jak również możliwości udziału w tych czynnościach świadków i publiczności. W tekście uwzględniono również wiążącą się z tym prawem problematykę asysty przy czynnościach egzekucyjnych funkcjonariuszy Policji i innych służb państwowych, wykonywanej na mocy przepisów szczególnych. Poświęcono też uwagę adekwatności obowiązującej regulacji do założonych przez ustawodawcę celów. Nie stracono w tym zakresie z pola widzenia napięć i konfliktów, jakie mogą się ujawnić między wartością w postaci jawności (w tym transparentności) postępowania egzekucyjnego a potrzebą zabezpieczenia innych wartości i dóbr prawnie chronionych. Uwzględniono tu także problem wpływu analizowanego prawa na zapewnienie skuteczności egzekucji, warunkującej osiągnięcie celu postępowania egzekucyjnego w postaci doprowadzenia w rozsądnym czasie do wykonania obowiązku stwierdzonego tytułem wykonawczym.

Słowa kluczowe: czynności egzekucyjne komornika sądowego, jawność postępowania egzekucyjnego, świadkowie czynności egzekucyjnych, asysta przy czynnościach egzekucyjnych

SUMMARY **The Right to Assist in the Enforcement Actions of the Court Enforcement Officers in Judicial Enforcement Proceedings**

The article deals with the so-called “right to assist in enforcement proceedings” as provided for in Article 812 of the Polish Code of Civil Procedure, that is, the right of the creditor and debtor to participate in all enforcement actions as well as the possibility of witnesses and the public to participate in these actions. The article also considers the related issue of assisting in enforcement actions by police officers and other state services, carried out under special provisions. The text pays also attention to the adequacy of the current regulation to the goals set by the legislator.

In this regard, the tensions and conflicts that may emerge between the value of openness (including transparency) of enforcement proceedings and the need to safeguard other values and legally protected goods were not lost sight of. The problem of the impact of the analyzed law on ensuring the effectiveness of enforcement, which is a prerequisite for achieving the goal of enforcement proceedings in the form of bringing about, within a reasonable time, the fulfillment of the obligation stated in the enforcement title, was also considered herein.

Keywords: *enforcement actions of a court enforcement officer, openness of enforcement proceedings, witnesses to enforcement actions, assisting in enforcement actions*

Prawo do asystencji przy czynnościach egzekucyjnych komornika w sądowym postępowaniu egzekucyjnym

1. Przedmiot, zakres i cel art. 812 k.p.c.

Niniejsze opracowanie dotyczy statuowanego w art. 812 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego¹ tzw. prawa do asystencji w postępowaniu egzekucyjnym, a więc uprawnienia wierzyciela i dłużnika do udziału we wszystkich czynnościach egzekucyjnych, jak również możliwość udziału w tych czynnościach świadków i publiczności². Prawo do asystencji w znaczeniu węższym (udział w czynnościach stron oraz świadków i publiczności) stanowi istotny przejaw realizacji zasady jawności (wewnętrznej i zewnętrznej)³ oraz zasady równouprawnienia stron w postępowaniu egzekucyjnym. Regulacja zawarta w art. 812 k.p.c. spełnia funkcję istotnych

¹ T.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1805 z późn. zm.; dalej: k.p.c.

² Na temat pojęcia prawa do asystencji w postępowaniu egzekucyjnym zob. M. Uliasz, *Zasada jawności sądowego postępowania egzekucyjnego w dobie informatyzacji*, Warszawa 2019, s. 229 i n.

³ Zamiast wielu zob. M. Uliasz, *Zasada...*, s. 299 i n.

gwarancji procesowych, służących zapewnieniu prawidłowości przebiegu poszczególnych czynności egzekucyjnych składających się na egzekucję będącą rdzeniem właściwego postępowania egzekucyjnego.

Można przyjąć, że prawo do asystencji w ujęciu szerszym obejmuje też wykonywaną na mocy przepisów szczególnych przy czynnościach egzekucyjnych asystę funkcjonariuszy Policji i innych służb państwowych. Również i to zagadnienie będzie przedmiotem refleksji w niniejszym tekście.

Słuszne wydaje się zapatrywanie, że przepis art. 812 k.p.c. dotyczy wyłącznie czynności egzekucyjnych dokonywanych przez komornika. Wskazówki w tym zakresie dostarcza samo brzmienie art. 812 § 1 zd. 2 oraz § 2 tego przepisu, które wskazują wprost na komornika (a nie w sposób bardziej abstrakcyjny na organ egzekucyjny) jako podmiot decydujący o obecności świadków przy czynnościach. W wypadku czynności egzekucyjnych należących do sądu zagadnienie jawności podlega wprost art. 7 k.p.c. oraz odpowiednio art. 154 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.⁴

W niniejszym opracowaniu dokonano krytycznej analizy obowiązujących w rzeczonym zakresie przepisów ze szczególnym uwzględnieniem centralnego dla przedmiotowej problematyki art. 812 k.p.c. W tekście poświęcono uwagę adekwatności regulacji do założonych przez ustawodawcę celów, nie tracąc z pola widzenia napięć i konfliktów, jakie mogą się ujawnić pomiędzy wartością w postaci jawności (w tym transparentności) postępowania egzekucyjnego a potrzebą zabezpieczenia innych wartości i dóbr prawnie chronionych, a także względem na zapewnienie

⁴ Tak trafnie M. Łochowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506–1217. Tom II*, pod red. T. Szancylu, Warszawa 2019, art. 812, Nb 1. Odmienne R. Kulski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom IV. Komentarz. Art. 730–1095'*, pod red. A. Marciniaka, Warszawa 2020, art. 812, Nb 2, wskazując, że art. 812 k.p.c. podlega zastosowaniu zarówno w postępowaniu przed komornikiem, jak i sądem. Niejednoznacznie M. Uliasz, według którego przepis ten odnosi się wprawdzie również do czynności egzekucyjnych sądu działającego jako organ egzekucyjny, ale ze względu na fakt, że sąd rozpoznaje sprawy egzekucyjne na posiedzeniach, a jawność posiedzeń normują przepisy o procesie, które są odpowiednio stosowane w postępowaniu egzekucyjnym, to zasadnicza rola art. 812 k.p.c. jako gwarancji jawności postępowania uwidacznia się w kontekście czynności komornika – zob. M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 299.

skuteczności egzekucji, warunkującej osiągnięcie celu postępowania egzekucyjnego w postaci doprowadzenia w rozsądnym czasie do wykonania obowiązku stwierdzonego tytułem wykonawczym. W tym ostatnim aspekcie szczególną uwagę poświęcono tym kwestiom obowiązujących przepisów, które mogą stanowić potencjalne pole do nadużyć.

2. Prawo do obecności stron przy czynnościach egzekucyjnych komornika

Przepis art. 812 § 1 zd. 1 k.p.c. przyznaje stronom prawo obecności przy wszystkich czynnościach egzekucyjnych – *lege non distinguente* – niezależnie od tego, czy podejmowane są one w kancelarii komornika, czy też mają charakter terenowy oraz bez względu na to, czy o terminie dokonania określonej czynności strony były powiadomione przez organ egzekucyjny⁵. Strony niezawiadomione o czynności egzekucyjnej mogą być więc przy niej także obecne, jeżeli informację o miejscu i terminie dokonania czynności uzyskały z innych niż zawiadomienie źródeł (np. zasięgając informacji telefonicznej u pracowników kancelarii komorniczej) albo są przy niej obecne niejako „przy okazji” (np. czynność jest dokonywana w lokalu zajmowanym przez dłużnika)⁶, a nawet przypadkowo.

Przepisy prawa egzekucyjnego nie przewidują przy tym generalnego obowiązku powiadomienia stron o każdej czynności egzekucyjnej przed jej dokonaniem⁷. Brak takiego obowiązku można wyprowadzić *a contrario* z art. 763 k.p.c., który nakłada na komornika obowiązek zawiadomienia stron o każdej dokonanej (a więc *ex post*) czynności, o terminie której nie były zawiadomione i przy której nie były obecne. Stwierdza się wręcz

⁵ Tak trafnie m.in.: M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 298–299; R. Kulski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 1.

⁶ M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 301.

⁷ Zob. m.in.: E. Wengerek, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne: komentarz do części drugiej Kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 1972, s. 210; K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. A. Zielińskiego, K. Flaga-Gieruszyńskiej, Warszawa 2022, art. 812, Nb 3; R. Kulski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 1.

niekiedy, że w postępowaniu egzekucyjnym obowiązuje reguła, według której komornik wykonuje czynności bez uprzedniego zawiadomienia stron i innych uczestników postępowania⁸. Nieprzypadkowo zresztą Kodeks postępowania cywilnego zawiera wiele przepisów szczególnych, które niejako w drodze wyjątku nakazują organowi egzekucyjnemu zawiadomienie stron o terminie i miejscu dokonania konkretnych czynności egzekucyjnych (zob. np. art. 850 k.p.c., art. 888 § 2 zd. 1 k.p.c., art. 945 § 1 k.p.c.). W innych z kolei przypadkach treść przepisów bądź też sam charakter czynności egzekucyjnej podejmowanej bezpośrednio wobec dłużnika wskazuje na konieczność jego obecności (np. złożenia wykazu majątku – art. 801¹ k.p.c.; wyjawienie majątku – art. 913–920² k.p.c.; egzekucja czynności niezastępowalnej – art. 1050 k.p.c.). W przypadkach, w których w celu wykonania tytułu wykonawczego komornik musi podjąć czynności bezpośrednio wobec dłużnika, jak np. przy opróżnieniu lokalu (art. 1046 k.p.c.), usprawiedliwiona nieobecność dłużnika, spowodowana np. chorobą, powinna skutkować odstąpieniem przez organ egzekucyjny od prowadzenia czynności egzekucyjnych⁹.

Z postulatu szybkości postępowania egzekucyjnego i jego celu wynika natomiast niejednokrotnie potrzeba działania organu egzekucyjnego przez zaskoczenie dłużnika niespodziewającego się przystąpienia do określonej czynności przez komornika w danym czasie i miejscu¹⁰. Niekiedy tylko w ten sposób można bowiem skutecznie przeprowadzić egzekucję, doprowadzając do zrealizowania obowiązku stwierdzonego tytułem wykonawczym. Dlatego też wniosek dłużnika o zawiadomienie go z wyprzedzeniem o wszystkich czynnościach egzekucyjnych komornika nie będzie zasługiwał na uwzględnienie. Odmienne natomiast należy ocenić tego typu wniosek wierzyciela, który, co do zasady, jest dysponentem przedmiotu postępowania i jego toku. Słuszny wydaje się

⁸ Tak wyraźnie M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 298.

⁹ Zob. wyrok SN z dnia 19 grudnia 1979 r., II CR 436/79, OSNCP 1980/9/170.

¹⁰ Tak zwłaszcza: E. Wengerek, *Postępowanie zabezpieczające...*, *op. cit.*, s. 210; K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 3; M. Łochowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 2.

zatem pogląd, że mimo braku wyraźnej podstawy normatywnej, wierzyciel może domagać się, aby komornik zawiadamiał go o planowanych czynnościach, co pozwoli wierzycielowi być przy nich obecnym¹¹. Zakładając, że wierzyciel nie ma interesu w ubezszkudzeniu egzekucji prowadzonej na jego rzecz, wiedza wierzyciela o planowanych czynnościach nie powinna mieć negatywnego wpływu na skuteczność egzekucji¹². Przeciwnie – obecność przy czynnościach wierzyciela mającego wiedzę o majątku dłużnika, czy też innych okolicznościach istotnych dla dokonywanych czynności, może przyczynić się do zwiększenia skuteczności działań komornika¹³.

Co oczywiste, przy dokonywaniu czynności mogą być obecne nie tylko strony, ale również ich przedstawiciele ustawowi i pełnomocnicy¹⁴.

Strony obecne przy tych czynnościach, oprócz obserwowania ich przebiegu, mogą również korzystać z innych uprawnień procesowych służących ochronie ich praw i interesów, a w szczególności składać wnioski i oświadczenia ustnie do protokołu lub na piśmie (art. 760 § 1 k.p.c.)¹⁵. Przedmiotowe wnioski i oświadczenia mogą nie tylko

¹¹ Tak M. Łochowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 2. Według tego autora komornik jest związany takim wnioskiem wierzyciela, a w wypadku bezskuteczności czynności nieuwzględnienie wniosku może wręcz narazić komornika na odpowiedzialność odszkodowawczą, jeżeli wierzyciel wykazałby, że czynności dokonane w jego obecności byłyby skuteczne. Tak też uprzednio W. Głodowski, A. Jarocho, *Zasada jawności w postępowaniu egzekucyjnym* [w:] *Prawo wobec wyzwań współczesności*, pod red. P. Wilińskiego, Poznań 2011, s. 101. Stanowisko to wydaje się zbyt daleko idące. Wobec braku stosownej normy prawnej nakaz uwzględniania przez komornika wniosku wierzyciela o zawiadomienie o czynnościach, co do których obowiązek zawiadomienia nie wynika wprost z ustawy, jest jedynie nakazem prakseologicznym, a nie prawnym, wskutek czego jego niedopełnienie nie skutkuje bezprawnością działania komornika, która mogłaby uzasadniać jego odpowiedzialność odszkodowawczą. Ostatecznie zatem uznać trzeba, że o celowości uwzględnienia takiego wniosku rozstrzyga każdorazowo komornik, kierując się potrzebą zapewnienia prawidłowego toku konkretnego postępowania. Za brakiem prawnego obowiązku zawiadomienia przez komornika strony o każdej czynności egzekucyjnej na jej wniosek wypowiedział się również M. Uliasz, wskazując, że obowiązek zawiadomienia musi wynikać z konkretnego przepisu ustawy, względnie przepisu, który nakazuje organowi uwzględnić wniosek o zawiadomienie, np. art. 850 k.p.c. – zob. M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 300.

¹² Tak M. Łochowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 2.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 301.

¹⁵ Podobnie M. Łochowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 1.

odnosić się do danej czynności, np. kwestionować zasadność bądź dopuszczalność jej podjęcia albo też zastosowany przez komornika sposób działania, a więc prawidłowość przeprowadzenia danej czynności, ale również do innych (przeprowadzonych już lub planowanych albo potencjalnie możliwych) czynności postępowania oraz do toku postępowania jako takiego (np. wniosek o zawieszenie bądź umorzenie postępowania albo ograniczenie egzekucji).

Literalna wykładnia art. 812 § 1 zd. 1 k.p.c., który stanowi, że wierzyciel i dłużnik mogą (a nie muszą lub powinni) być obecni przy czynnościach egzekucyjnych, wskazuje na to, iż obecność stron nie jest warunkiem skuteczności czynności egzekucyjnej. Na tej podstawie w doktrynie wyrażany jest trafny pogląd o instrukcyjnym charakterze tego przepisu¹⁶.

3. Prawo do obecności przy czynnościach egzekucyjnych komornika uczestników postępowania egzekucyjnego niebędących stronami

Pomimo że art. 812 § 1 k.p.c. wspomina jedynie o prawie wierzyciela i dłużnika, a więc stron postępowania egzekucyjnego, do udziału w czynnościach egzekucyjnych, za trafny należy uznać pogląd, iż prawo do asystencji przysługuje również uczestnikom postępowania niebędącym stronami, których praw lub obowiązków (a nawet szerzej – sytuacji prawnej bądź faktycznej) dotyczy dana czynność¹⁷. Z punktu widzenia zasady jawności wewnętrznej warunkującej rzetelność każdej procedury trudne do zaakceptowania byłoby bowiem stanowisko, według którego podczas czynności nie mogłaby być obecna osoba niebędąca co prawda stroną postępowania w sprawie egzekucyjnej (wierzycielem egzekwującym ani dłużnikiem), ale będąca uczestnikiem postępowania, a czynność ta oddziałuje na jej prawa lub obowiązki¹⁸.

¹⁶ M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 299–300. Tak też w okresie międzywojennym S. Rosmarin, *Wadliwe czynności egzekucyjne*, PPC 1935, nr 13–14, s. 425 i n.

¹⁷ M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 301.

¹⁸ *Ibidem*.

Teza ta dotyczy w szczególności niebędącego dłużnikiem egzekwowanym właściciela rzeczy ruchomej bądź nieruchomości, do której skierowano egzekucję w celu zaspokojenia wierzyciela egzekwującego na podstawie tytułu wykonawczego przeciwko dłużnikowi egzekwowanemu oraz zaopatrzonego we wzmiankę o prawomocności wyroku pauliańskiego przeciwko właścicielowi tej rzeczy, uznającego dokonaną pomiędzy dłużnikiem a tymże podmiotem czynność fraudacyjną prowadzącą do rozporządzenia ww. rzeczą za bezskuteczną względem wierzyciela (powoda w ramach *actio pauliana*)¹⁹.

Z zasady jawności wewnętrznej postępowania należy zatem wyprowadzić dyrektywę nakazującą dopuszczenie obecności takich podmiotów przy czynnościach egzekucyjnych, nawet wtedy, gdy przepis normujący określoną czynność tego wyraźnie nie przewiduje.

4. Świadcowie czynności egzekucyjnych

Stosownie do art. 812 § 1 zd. 2 k.p.c. na żądanie stron albo według uznania komornika przy czynnościach egzekucyjnych mogą być obecni także świadkowie, chyba że zachodzi obawa, iż wskutek straty czasu na przywołanie świadków egzekucja będzie udaremniona. Świadców przywołuje się w liczbie nie większej niż po dwóch z każdej strony (art. 812 § 1 zd. 3 k.p.c.). Komornik powinien przywołać jednego lub dwóch świadków, jeśli dłużnik nie jest obecny lub komornik go wydalil, chyba że zachodzi obawa, iż wskutek straty czasu na przywołanie świadków egzekucja będzie udaremniona (art. 812 § 1 zd. 3 k.p.c.)²⁰.

¹⁹ Tak wedle poglądu tradycyjnego co do działania art. 527 i n. k.c. w postępowaniu egzekucyjnym. Zob. jednak uzasadnienie uchwały SN z dnia 16 czerwca 2021 r., III CZP 60/19, OSNC 2021/10/62. W literaturze przedmiotu na temat tego potencjalnie rewolucyjnego dla praktyki orzeczenia zob. m.in.: K. Ochocińska, *Wierzyciel pauliański jako uczestnik postępowania egzekucyjnego dotyczącego nieruchomości osoby trzeciej – glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 16.06.2021 r., III CZP 60/19*, Glosa 2022, nr 4, s. 48 i n.; A. Pachla., *Sytuacja prawna wierzyciela pauliańskiego w postępowaniu zmierzającym do zaspokojenia jego roszczenia*, PPC 2022, nr 3, s. 490 i n.

²⁰ Trafnie wskazuje M. Uliasz, że jest podobnie jak w przypadku osób zaufania obecnych podczas posiedzenia przy drzwiach zamkniętych. Należy zatem przyjąć, że o maksymalnej

W przeciwieństwie do świadków, o których mowa w przepisach o postępowaniu rozpoznawczym (art. 258–277 k.p.c.), w art. 812 k.p.c. nie chodzi o świadków jako źródło dowodu (osobowy środek dowodowy) w postaci dowodu z zeznań świadka, a więc jednostki, które składając zeznania, mają dostarczyć organowi procesowemu wiedzę niezbędną do zrekonstruowania stanu faktycznego, ale o świadków przybranych do dokonania konkretnej czynności²¹.

Obecność świadków ma służyć zapewnieniu jawności i transparentności postępowania egzekucyjnego. Podkreślić trzeba, że przywołanie świadków leży nie tylko w interesie dłużnika, stanowiąc dodatkowe zabezpieczenie przed nadużyciem władzy egzekucyjnej przez komornika, ale z reguły zabezpiecza także samego komornika oraz wierzyciela, chroniąc przed konfabulacyjnymi zarzutami dotyczącymi nieprawidłowości przy podejmowanych przez komornika czynnościach (zarówno w ramach skargi na czynności komornika, powództw odszkodowawczych wytaczanych na podstawie art. 36 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych²², jak i ewentualnych skarg dyscyplinarnych, czy też zawiadomień o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przez komornika przestępstwa na szkodę dłużnika lub wierzyciela). Poza oddziaływaniem prewencyjnym (swoista kontrola społeczna)²³ chodzi więc o zapewnienie dodatkowych środków dowodowych w razie sporu co do przebiegu czynności egzekucyjnych objętych obowiązkiem sporządzenia protokołu (art. 809 k.p.c.)²⁴.

liczbie świadków nie decyduje liczba osób biorących udział w postępowaniu w charakterze stron, ale liczba stron. Na podstawie art. 812 § 1 k.p.c. komornik może zatem przywołać maksymalnie czterech świadków. W razie przywołania świadków na podstawie art. 812 § 2 k.p.c. przywołuje się natomiast maksymalnie dwóch świadków – zob. M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 305.

²¹ Zamiast wielu zob. na ten temat K. Knoppek, *Świadkowie czynności egzekucyjnych*, RPEiS 1991, nr 1, s. 79 i n. Autor ten do kategorii świadków przybranych do dokonania czynności zalicza także świadków aktu zawarcia małżeństwa (art. 7 § 1 k.r.o.) oraz świadków testamentu allograficznego i ustnego (art. 951 § 1 i art. 952 § 1 k.c.). Zob. na ten temat także A. Jarocho, *Obecność świadków przy czynnościach egzekucyjnych w postępowaniu cywilnym*, PPE 2010, nr 8, s. 19 i n.

²² T.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 590; dalej: u.k.s.

²³ W tym zakresie trafne jest spostrzeżenie, że pozycja świadków w postępowaniu egzekucyjnym jest zbliżona do osób zaufania w postępowaniu rozpoznawczym, o których mowa w art. 154 § 1 k.p.c. – tak M. Łochowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 3.

²⁴ Tak zwłaszcza: W. Głodowski, A. Jarocho, *Zasada jawności...*, *op. cit.*, s. 103; M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 302. Dowody z zeznań tych świadków mogą być wykorzystywane

Znaczenie świadków może okazać się nie do przecenienia zwłaszcza w wypadku, gdyby do sporządzenia protokołu nie doszło, albo gdyby uległ on zniszczeniu lub zaginięciu. Po wprowadzeniu obowiązku dodatkowego rejestrowania czynności egzekucyjnych za pomocą urządzenia utrwalającego obraz i dźwięk z dniem 1 stycznia 2019 r. na mocy u.k.s. (art. 809¹ k.p.c.), funkcja świadków w postępowaniu egzekucyjnym uległa wprawdzie pewnemu osłabieniu, jednak nie straciła całkiem na aktualności. Po pierwsze bowiem obowiązek utrwalania w powyższy sposób dotyczy wyłącznie wyraźnie wskazanych w art. 809¹ § 1 k.p.c. czynności egzekucyjnych (z zastrzeżeniem możliwości zgłoszenia wniosku o utrwalenie w ten sposób także innych czynności przez każdą ze stron postępowania – art. 809¹ § 2 k.p.c.), po drugie komornik ma obowiązek przerwać utrwalanie przebiegu czynności w miejscu zamieszkania dłużnika lub osoby trzeciej, jeżeli dłużnik lub ta osoba sprzeciwiają się temu (art. 809¹ § 3 zd. 2 k.p.c.). W tych wypadkach, w sytuacjach spornych, obecność świadków przy czynności egzekucyjnej komornika może zatem w dalszym ciągu okazać się nie do przecenienia.

Przepisy art. 812 k.p.c. są nad wyraz lapidarne, jeżeli chodzi o określenie kręgu osób, które mogą być przywołane jako świadkowie czynności egzekucyjnych. Brakuje w tych regulacjach jakichkolwiek wyraźnych ograniczeń. Przepis art. 812 § 3 k.p.c. wskazuje jedynie, że świadkami mogą być także członkowie rodziny i domownicy dłużnika, a więc *lege non distinguente* również osoby najbliższe, takie jak małżonek dłużnika, jego wstępni, zstępni i rodzeństwo oraz osoby pozostające z dłużnikiem w stosunku przysposobienia, którym stosownie do art. 261 § 1 k.p.c. przysługuje prawo odmowy zeznań w postępowaniu, w którym stroną byłby dłużnik. Słusznie przyjmuje się jednak w literaturze przedmiotu, że względu

m.in. w postępowaniu ze skargi na czynności komornika, w postępowaniu rozpoznawczym, w którym są dochodzone roszczenia odszkodowawcze, ale również w innych postępowaniach dyscyplinarnych albo karnych. Słusznie wskazuje M. Łochowski, że obecność tych osób ma umożliwić odwołanie się do relacji bezstronnych, niezainteresowanych przebiegiem egzekucji osób przy ustalaniu – w razie sporu – przebiegu czynności egzekucyjnych – zob. M. Łochowski [w:] *Kodeks..., op. cit.*, art. 812, Nb 3.

celowościowe przemawiają za tym, aby w miarę możliwości świadkami były osoby postronne, które nie są w żaden sposób (majątkowo, osobście lub choćby emocjonalnie) zainteresowane wynikiem konkretnej czynności egzekucyjnej ani też całego postępowania egzekucyjnego²⁵.

Ze względu na funkcję świadków czynności egzekucyjnych, którzy mogą być potrzebni w roli świadków w znaczeniu środka dowodowego istotnego dla ustalenia przebiegu określonej czynności, osoby przywołane w charakterze świadka powinny spełniać warunki, od których zależy dopuszczalność przesłuchania ich w charakterze świadków²⁶. W szczególności zatem nie jest wykluczone przywołanie w charakterze świadków czynności egzekucyjnych osób małoletnich, pod warunkiem że – biorąc pod uwagę stopień ich psychofizycznego rozwoju – są one zdolne do postrzegania i komunikowania swoich spostrzeżeń²⁷. Te same racje przemawiają za tym, aby w miarę możliwości unikać powoływania w charakterze świadków takich osób, którym – w ramach przesłuchania w postępowaniu dowodowym – przysługiwałoby prawo do odmowy składania zeznań albo odmowy udzielenia odpowiedzi na pytanie, a więc w szczególności osób najbliższych dla dłużnika bądź wierzyciela, którzy – jak już wskazano – formalnie mogą być tymi świadkami.

Pomimo braku wzmianki w tym zakresie w art. 812 k.p.c., uznać należy, że z przyczyn zupełnie oczywistych świadkami czynności egzekucyjnej nie mogą być same strony (wierzyciel i dłużnik), a także ich przedstawiciele ustawowi oraz pełnomocnicy²⁸. Świadkiem nie może być również komornik oraz dokonujący czynności egzekucyjnej asesor lub obecny przy czynności aplikant komorniczy²⁹. Osoby te mogą natomiast pełnić obowiązki protokolanta lub osoby utrwalającej przebieg czynności za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk (art. 98 ust. 1 pkt 8 i art. 138 ust. 1 pkt 1 u.k.s.), bądź w inny sposób

²⁵ Tak trafnie zwłaszcza M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 305.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ M. Łochowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 3.

²⁹ *Ibidem*.

asystować komornikowi przy dokonywaniu czynności egzekucyjnych – w obecności komornika i za jego zgodą (art. 98 ust. 1 pkt 7 i art. 138 ust. 1 pkt 1 u.k.s.).

Z regulacji art. 812 § 1 zd. 2 i 3 k.p.c. wynika, że w wypadku gdy dłużnik jest obecny przy czynnościach egzekucyjnych, przywołanie świadków zależy od wniosku każdej ze stron albo uznania komornika. Przywołanie świadków przez komornika *sua sponte* nastąpi wówczas, gdy komornik uzna to za potrzebne dla zabezpieczenia prawidłowego toku czynności. Natomiast w razie gdy dłużnik nie jest obecny przy czynnościach egzekucyjnych (bez względu na przyczynę nieobecności), jak również gdy komornik na podstawie art. 764 k.p.c. wydał dłużnika, który zachowywał się niewłaściwie lub przeszkadzał jego czynnościom, na komorniku spoczywa obowiązek przywołania jednego lub dwóch świadków³⁰. W każdej z powyższych sytuacji komornik jest zwolniony od przywołania świadków, gdy zachodzi obawa udaremnienia egzekucji wskutek utraty czasu na przywołanie świadków. W tych przypadkach wartość w postaci jawności postępowania niejako ustępuje innym prawnie chronionym wartościom, a mianowicie sprawności i skuteczności egzekucji³¹.

Wymaga przy tym zwrócenia uwagi, że w stanie prawnym obowiązującym do dnia 3 maja 2012 r., w razie zgłoszenia stosownego żądania przez strony (w tym dłużnika) komornik nie był uprawniony do przeprowadzenia czynności egzekucyjnej bez przywołania świadków, choćby opóźnienie związane z koniecznością ich przywołania zagrażało udaremnieniem egzekucji. Rozwiązanie to stwarzało pole do nadużyć, co stanowiło asumpt do zmiany art. 812 § 2 zd. 2 k.p.c. na mocy ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw³², poprzez dodanie zastrzeżenia

³⁰ Tak też A. Jarocho, wskazując lapidarnie, że przepis art. 812 k.p.c. przewiduje fakultatywne przywołanie świadków, jeżeli dłużnik jest obecny przy czynności, oraz obligatoryjne przywołanie w razie nieobecności dłużnika – zob. A. Jarocho, *Obecność świadków...*, *op. cit.*, s. 23. Tak też M. Łochowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 4.

³¹ Tak trafnie M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 304–305.

³² Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233, poz. 1381).

wylęczającego obecność świadków pomimo żądania stron, jeżeli zachodzi obawa, że wskutek straty czasu na przywołanie świadków egzekucja będzie udaremniona³³.

Odwołanie się do kryterium utraty czasu na przywołanie świadków, grożącej udaremnieniem czynności, jako podstawy do odmowy ich dopuszczenia do czynności przesądza o tym, że komornik sądowy nie może odmówić dopuszczenia jako świadków osób wskazanych przez stronę postępowania egzekucyjnego, które są obecne w miejscu prowadzenia czynności (np. domowników dłużnika) lub znajdują się w pobliżu (np. osoby zamieszkujące w sąsiednim lokalu, które są tam obecne i dostępne dla potrzeb postępowania)³⁴.

Żądając przywołania świadków, strony nie mają obowiązku wskazywania konkretnych osób. W takich przypadkach ciężar poszukiwania i wyboru świadków spoczywa na komorniku³⁵. Jeżeli ze względu na czas poświęcony na poszukiwanie świadków konieczne byłoby odstępianie od czynności lub w tym czasie dłużnik mógłby podjąć czynności udaremniające egzekucję, komornik może odmówić przywołania świadków.

Przywołanie świadka nie wymaga wydania przez komornika postanowienia. Może być ono dokonane ustnie i odnotowane w protokole danej czynności komorniczej³⁶. Organ egzekucyjny przywołując świadków do czynności egzekucyjnych, powinien pouczyć ich o roli świadka oraz wezwać do podpisania protokołu z przeprowadzonej z ich udziałem czynności egzekucyjnej (art. 809 pkt 6 k.p.c.)³⁷. Ze względu na fakt, iż świadek przywołany do czynności egzekucyjnej nie jest świadkiem

³³ Zob. na ten temat m.in. M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 302–303.

³⁴ Tak trafnie M. Łochowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 4.

³⁵ *Ibidem*. Podobnie M. Uliasz, podkreślając, że we wniosku strona może wskazać konkretne osoby, które według jej woli powinny być przywołane w charakterze świadków, co nie stanowi jednak warunku skuteczności wniosku. W razie braku takiego wskazania decyzja co do wyboru konkretnych osób w celu ich przywołania w tym charakterze należy do komornika – zob. M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 303.

³⁶ Tak trafnie: M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 305; M. Łochowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 4.

³⁷ Tak trafnie m.in.: K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 6; R. Kulski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 4; M. Łochowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 4.

w rozumieniu przepisów o postępowaniu dowodowym, nie składa on przyrzeczenia, o którym mowa w art. 266 § 3 k.p.c.

W literaturze przedmiotu przyjmuje się powszechnie, że pełnienie funkcji świadka przez osobę przywołaną w tym charakterze jest jej prawnym obowiązkiem, a tym samym jest ona zobligowana do stawienia na miejsce czynności oraz obecności przy tej czynności przez cały czas jej trwania. Dominuje przy tym stanowisko, wedle którego za nieusprawiedliwione niestawiennictwo bądź wydalenie się z miejsca prowadzenia czynności przed jej zakończeniem bez zezwolenia komornika organ ten może wymierzyć przywołanemu świadkowi grzywnę, stosując art. 762 k.p.c. Wniosek o zasadności zastosowania tego przepisu przyjmuje się na ogół na zasadzie *res ipsa loquitur* (tj. bez żadnego uzasadnienia jako „oczywistą oczywistość”), bądź też w drodze rozumowania *a minori ad maius*. Skoro bowiem komornik może nałożyć grzywnę za nieuzasadnioną odmowę udzielenia informacji, to tym bardziej jest uprawniony do nałożenia grzywny za odmowę pełnienia funkcji świadka³⁸.

Powyższe stanowisko wydaje się jednak nieuzasadnione z dwóch względów³⁹. Po pierwsze, wątpliwe (a w każdym razie odległe) jest podobieństwo pomiędzy obowiązkiem udzielenia komornikowi informacji niezbędnych do przeprowadzenia egzekucji, którego naruszenie sankcjonowane jest w art. 762 k.p.c., a obowiązkiem asystowania w czynności egzekucyjnej w charakterze świadka. Po drugie – i co istotniejsze – nawet jeżeli przyjąć, że podobieństwo to jest wystarczające dla skonstruowania *analogii legis*, to nie można tracić z pola widzenia, iż sama idea stosowania przepisów represyjnych (a za taki niewątpliwie trzeba uznać przepis pozwalający nałożyć na świadka grzywnę skutkującą bezpośrednią ingerencją w konstytucyjnie chronione prawa majątkowe) w drodze analogii jest co najmniej dyskusyjna z punktu widzenia elementarnych standardów demokratycznego państwa prawnego.

³⁸ Tak m.in.: E. Wengerek, *Postępowanie zabezpieczające...*, *op. cit.*, s. 212; K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 6; J. Jankowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz. Art. 730-1217*, pod red. J. Jankowskiego, Warszawa 2019, art. 812, Nb 4.

³⁹ Tak też M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 307.

Z tych samych powodów dyskusyjne wydaje się stanowisko, że przy braku podstaw do aplikacji art. 762 k.p.c. należy sięgnąć do odpowiedniego (art. 13 § 2 k.p.c.) stosowania kar porządkowych przewidzianych w art. 274 k.p.c.⁴⁰ Skoro panuje zgodność, że świadek, o którym mowa w art. 812 k.p.c. oraz świadek w rozumieniu przepisów o postępowaniu dowodowym, którego dotyczy art. 274 k.p.c. to dwie zupełnie odmienne instytucje procesowe, które łączy ta sama nazwa (przyjęta za językiem naturalnym, w którym pojęcie świadka ma również kilka znaczeń), a różni procesowa rola, to nie ma podstaw do odpowiedniego zastosowania art. 274 k.p.c. w postępowaniu egzekucyjnym⁴¹. Zabieg ten prowadziłby do identycznego naruszenia standardów demokratycznego państwa prawnego (reguła *nulla poena sine lege* rozumiana funkcjonalnie) jak próba aplikacji art. 762 k.p.c. *per analogiam*.

Uznać trzeba zatem, że *de lege lata*, ściśle rzecz ujmując, można mówić wyłącznie o społecznym, a nie prawnym (zabezpieczonym sankcją) obowiązku pełnienia roli świadka czynności egzekucyjnej⁴². Rozwiązanie to jest oczywiście wadliwe z punktu widzenia potrzeb sprawności egzekucji sądowej, tym niemniej próba jego „konwalidacji” bez dokonania koniecznych zmian normatywnych, a więc w drodze samych zabiegów interpretacyjnych, jest nie do przyjęcia z przyczyn w demokratycznym państwie prawnym pryncypialnych.

Niestawiennictwo świadków nie stoi na przeszkodzie dokonaniu czynności egzekucyjnej. Jeżeli jednak dłużnik nie jest obecny przy dokonywanej czynności lub komornik go wydalil, organ ten powinien zapewnić obecność świadków, chyba że zachodzi obawa, iż wskutek straty czasu na przywołanie świadków egzekucja będzie udaremniona (art. 812 § 2 k.p.c.).

⁴⁰ Za takim rozwiązaniem opowiada się M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 307.

⁴¹ Podobnie K. Knoppek, *Świadkowie czynności...*, *op. cit.*, s. 79.

⁴² Jeszcze inaczej M. Łochowski, według którego każda przywołana przez komornika osoba jest uprawniona do odmowy obecności przy czynnościach egzekucyjnych. Stanowisko to autor wywodzi nie tylko z braku podstaw do stosowania sankcji za odmowę pełnienia tej funkcji, ale również z treści art. 812 § 1 i 2 k.p.c., który umożliwia przeprowadzenie czynności egzekucyjnych bez świadków. Skoro zatem możliwe jest dokonanie czynności egzekucyjnej bez świadków, to nie jest celowe przyjmowanie istnienia obowiązku osób trzecich pełnienia obowiązków świadka, przy braku wyraźnych przepisów w tym zakresie – zob. M. Łochowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 5.

Świadkom nie przysługuje wynagrodzenie za udział w czynnościach egzekucyjnych (art. 812 § 4 k.p.c.). Świadek przywołany przez komornika ma prawo żądać zwrotu poniesionych wydatków związanych ze stawiennictwem w miejsce dokonywania czynności egzekucyjnych oraz zwrotu utraconych zarobków. Należności z tych tytułów zalicza się do wydatków egzekucyjnych, o których mowa w art. 6 pkt 6 u.k.s.

5. Osoby asystujące przy czynnościach egzekucyjnych

W piśmiennictwie zwraca się trafnie uwagę, że zbliżoną rolę do świadków czynności w rozumieniu art. 812 k.p.c. pełnią osoby asystujące podczas czynności komornika⁴³. Asystenci pełnią jednak również dodatkowe funkcje związane z zapewnieniem bezpieczeństwa podczas czynności, a niekiedy także ochroną innych dóbr prawnych, takich jak tajemnica państwowa i inne informacje niejawne.

Przepis art. 765 § 1 k.p.c. stanowi, że w razie oporu komornik może wezwać pomoc ze strony organów Policji. Jeżeli opór stawia osoba wojskowa, z wyjątkiem żołnierza pełniącego terytorialną służbę wojskową dyspozycyjnie, należy wezwać pomoc ze strony właściwego organu wojskowego, chyba że zwłoka grozi udaremnieniem egzekucji, a na miejscu nie ma organu wojskowego. Policja udziela komornikowi, na jego wezwanie, pomocy przy czynnościach egzekucyjnych (art. 765 § 1¹ zd. 1 k.p.c.). W przypadku stwierdzenia okoliczności uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa Policja niezwłocznie powiadamia prezesa właściwego sądu rejonowego i żąda od komornika wpisania zastrzeżeń do protokołu czynności (art. 765 § 1¹ zd. 2 k.p.c.). Otwarcia lub przeszukania mieszkania dłużnika komornik dokonuje wyłącznie w asyście Policji (art. 765 § 1² k.p.c.).

Stosownie do art. 811 § 1 k.p.c. w obrębie budynków wojskowych i zajmowanych przez Policję, Straż Graniczną, Służbę Ochrony Państwa,

⁴³ Tak trafnie M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 304.

Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencję Wywiadu, Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, Służbę Wywiadu Wojskowego, Centralne Biuro Antykorupcyjne lub Straż Marszałkowską oraz na okrętach wojennych można dokonywać czynności egzekucyjnych tylko po uprzednim zawiadomieniu odpowiednio właściwego komendanta lub kierownika jednostki i w asyście wyznaczonego organu wojskowego, organu Policji lub przedstawiciela Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Służby Ochrony Państwa, Centralnego Biura Antykorupcyjnego lub Straży Marszałkowskiej. Pomimo zastosowania w art. 811 § 1 k.p.c. pojęcia „budynek”, ze względu na cel przepisu należy przyjąć, że przewidziane w nim ograniczenia dotyczą także nieruchomości gruntowych pozostających w dyspozycji wojska i pozostałych wymienionych w tym przepisie służb i organów⁴⁴. To samo dotyczy innych niż budynki obiektów budowlanych zajmowanych przez wskazane służby i organy.

Celem statuowanych w art. 811 § 1 k.p.c. ograniczeń jest przede wszystkim potrzeba zapewnienia ochrony tajemnic prawnie chronionych oraz szeroko pojmowanego bezpieczeństwa państwa, na straży którego stoją wymienione w tym przepisie służby i organy.

Istotą obligatoryjnej asysty wyznaczonego organu wojskowego, organu Policji lub przedstawiciela służb wymienionych w przywołanym wyżej przepisie jest zapewnienie odpowiednich warunków do przeprowadzenia czynności egzekucyjnych, w szczególności przez umożliwienie komornikowi dostępu do miejsca, w którym mają być one dokonywane (budynki służb i organów wskazanych w art. 811 § 1 k.p.c. cechuje ograniczona, a niekiedy ściśle limitowana dostępność dla osób nieposiadających stosownego upoważnienia), oraz towarzyszenie komornikowi w czasie ich trwania⁴⁵.

W razie odmowy udzielenia pomocy lub asysty komornik powinien wystąpić ze stosownym wnioskiem do odpowiedniego przełożonego

⁴⁴ Tak trafnie M. Łochowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 811, Nb 1.

⁴⁵ *Ibidem*, art. 811, Nb 2.

komendanta lub kierownika jednostki⁴⁶. Dokonanie czynności egzekucyjnej bez uprzedniego zawiadomienia bądź asysty właściwego organu nie pozbawia tej czynności ważności ani skuteczności⁴⁷.

Przed przystąpieniem do dokonania czynności egzekucyjnej komornik musi ustalić, czy czynność ta nie będzie podejmowana na terenie nieruchomości wskazanych w art. 811 § 1 k.p.c., a jeżeli tak, to powinien postępować w sposób zgodny z dyspozycją normy zawartej w tej jednostce oraz właściwych przepisach wykonawczych wydanych na podstawie upoważnień ustawowych statuowanych w art. 811 § 2 k.p.c. Uchybienie tym warunkom może stanowić podstawę odpowiedzialności dyscyplinarnej komornika, a także odpowiedzialności prawnokarnej na podstawie przepisów szczególnych, np. dotyczących ochrony informacji niejawnych, czy też w oparciu o art. 231 § 1 k.k. penalizujący w sposób ogólny przestępstwo przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązków na szkodę interesu publicznego lub prywatnego.

Asysta jest udzielana komornikowi odpłatnie. Wysokość kosztów tej asysty została określona w aktach wykonawczych wydanych na podstawie art. 811 § 2 k.p.c. Koszty poniesione przez komornika z tego tytułu stanowią składnik kosztów postępowania (wydatki egzekucyjne), do ponoszenia których zastosowanie znajduje przede wszystkim art. 770 k.p.c.

Szczegółowy tryb podejmowania przez komornika czynności egzekucyjnych w miejscach wskazanych w art. 811 § 1 k.p.c. oraz udzielania mu asysty przy tych czynnościach został określony w wydanych na podstawie przewidzianej w art. 811 § 2 k.p.c. delegacji ustawowej rozporządzeniach: 1) Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 kwietnia 2010 r. w sprawie asystowania komornikowi przez Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, Służbę Wywiadu Wojskowego, Żandarmerię Wojskową lub wojskowe organy porządkowe przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych⁴⁸; 2) Ministra Spraw

⁴⁶ Tak trafnie: J. Jankowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 811, Nb 2; R. Kulski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 811, Nb 1.

⁴⁷ Tak: J. Jankowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 811, Nb 2 i 3; K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 811, Nb 8; R. Kulski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 811, Nb 3.

⁴⁸ Dz.U. z 2010 r. Nr 76, poz. 496.

Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 marca 2019 r. w sprawie asystowania komornikowi przez Policję, Straż Graniczną lub Służbę Ochrony Państwa przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych⁴⁹; 3) Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 marca 2019 r. w sprawie udzielania pomocy komornikowi przez Policję lub Straż Graniczną przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych⁵⁰; 4) Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 marca 2004 r. w sprawie udzielania pomocy lub asystowania komornikowi przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego lub Agencję Wywiadu przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych⁵¹; 5) Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 października 2007 r. w sprawie udzielania przez Centralne Biuro Antykorupcyjne asysty komornikowi przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych⁵².

Przeszukania odzieży na żołnierzu w czynnej służbie wojskowej, z wyjątkiem terytorialnej służby wojskowej pełnionej dyspozycyjnie, albo funkcjonariuszu Policji, Służby Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Marszałkowskiej lub Straży Granicznej przeprowadza w obecności komornika odpowiednio żołnierz Żandarmerii Wojskowej lub wojskowego organu porządkowego albo osoba wyznaczona przez przełożonego funkcjonariusza (art. 814 § 4 zd. 2 k.p.c.).

6. Osoby trzecie (publiczność)

W piśmiennictwie dominuje stanowisko, że organ egzekucyjny nie jest obowiązany znosić przy czynnościach egzekucyjnych obecności osób postronnych, a więc innych niż strony postępowania egzekucyjnego oraz świadkowie, jeżeli nie spełniają one określonych funkcji w postępowaniu

⁴⁹ Dz.U. z 2019 r., poz. 538.

⁵⁰ Dz.U. z 2019 r., poz. 551.

⁵¹ Dz.U. z 2004 r. Nr 49, poz. 469.

⁵² Dz.U. z 2007 r. Nr 201, poz. 1450.

egzekucyjnym (np. biegli, dozorczy, licytanci, bądź też osoby asystujące przy czynnościach egzekucyjnych na podstawie przepisów szczególnych)⁵³.

Zgodnie z przeciwnym – i jak się wydaje trafnym – poglądem dopuszczalność obecności przy czynnościach egzekucyjnych osób trzecich w charakterze publiczności wynika z samej istoty zasady jawności zewnętrznej (publiczności) postępowania sądowego, którym jest sądowe postępowanie egzekucyjne⁵⁴. Jawność zewnętrzna czynności komornika służy realizacji tych samych celów, które leżą u podstaw jawności zewnętrznej posiedzeń sądowych. Osoby trzecie mogą zatem być obecne podczas czynności komornika, co jednak w praktyce odnosi się w zasadzie tylko do czynności dokonywanych przez komornika poza kancelarią komorniczą, a więc tzw. czynności terenowych⁵⁵. Tak długo jak osoba trzecia, obecna przy czynności egzekucyjnej w charakterze publiczności (czy też pejoratywnie rzecz ujmując „gapia”), nie będzie zachowywała się niewłaściwie lub nie będzie przeszkadzała czynnościom komornika, to na podstawie art. 764 k.p.c. nie ma podstaw do jej wydalenia z miejsca dokonywania czynności⁵⁶.

Argumentu za stanowiskiem, wedle którego k.p.c. dopuszcza udział publiczności w czynnościach egzekucyjnych, można doszukiwać się również w redakcji art. 809 k.p.c. dotyczącego protokołu komornika z czynności egzekucyjnych. Punkt 4 tego artykułu wśród elementów treści protokołu wymienia *verba legis* „wnioski i oświadczenia obecnych”. *Lege non distinguente*, chodzi tu zatem nie tylko o wnioski i oświadczenia stron oraz innych uczestników postępowania egzekucyjnego oraz osób przywołanych jako świadkowie, ale także innych

⁵³ Tak m.in.: E. Wengerek, *Postępowanie zabezpieczające...*, *op. cit.*, s. 211; K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 5; J. Jankowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 2; R. Kulski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 4.

⁵⁴ W tym kierunku: Z. Merchel, *Jawność w postępowaniu egzekucyjnym*, PES 1994, nr 6, s. 48; M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 308.

⁵⁵ Tak trafnie M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 308.

⁵⁶ Tak też M. Łochowski, wskazując, że osoby trzecie nieprzeszkadzające czynnościom komornika i zachowujące się właściwie mogą być obecne przy czynnościach, skoro nie ma podstaw do stosowania wobec nich środków przymusu wskazanych w art. 764 k.p.c. – zob. M. Łochowski [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 812, Nb 7.

osób obecnych podczas czynności, czyli właśnie osób postronnych (publiczności)⁵⁷. Za taką wykładnią przemawia przyjęte w art. 809 k.p.c. rozróżnienie między takimi zwrotami, jak „strony i inne osoby uczestniczące w czynności” (art. 809 pkt 2 k.p.c.) oraz „obecni” (art. 809 pkt 4 i 6 k.p.c.)⁵⁸.

W celu zapewnienia właściwej równowagi pomiędzy zasadą jawności zewnętrznej (publiczności) postępowania egzekucyjnego a innymi prawnie chronionymi wartościami, w szczególności takimi jak dobra osobiste dłużnika narażone na szwank przy czynnościach dokonywanych w lokalu służącym do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych jego bądź osób dla niego najbliższych, czy też tajemnice jego przedsiębiorstwa (czynności wykonywane w lokalu dłużnika przeznaczonym do prowadzenia działalności gospodarczej), w wypadku kolizji tych wartości, za uzasadnione uznać należy odpowiednie stosowanie do udziału osób postronnych przy czynnościach egzekucyjnych przepisów dotyczących posiedzeń sądowych przy drzwiach zamkniętych (art. 153 k.p.c.)⁵⁹. Komornik może więc zarządzić przeprowadzenie czynności egzekucyjnych bez udziału publiczności, nakazując opuszczenie miejsca ich wykonywania przez osoby postronne, jeżeli przemawiają za tym przesłanki uzasadniające zarządzenie odbycia posiedzenia przy drzwiach zamkniętych⁶⁰. W razie wydania takiego zarządzenia podczas czynności komornika mogą być obecni świadkowie przywołani na podstawie art. 812 k.p.c. Ich procesowa rola odpowiada bowiem funkcji osób zaufania obecnych podczas posiedzenia odbywającego się przy drzwiach zamkniętych⁶¹.

Jak już powyżej zasygnalizowano, prawidłowość czynności egzekucyjnych, w tym należyty porządek i powagę ich przebiegu zabezpiecza w szczególności przepis art. 764 k.p.c. Zgodnie z nim komornik może

⁵⁷ Tak M. Uliasz, *Zasada...*, *op. cit.*, s. 309.

⁵⁸ *Ibidem*.

⁵⁹ *Ibidem*.

⁶⁰ *Ibidem*.

⁶¹ *Ibidem*, s. 309–310.

upomnieć, a po bezskutecznym upomnieniu wydalić osobę, która zachowuje się niewłaściwie lub przeszkadza jego czynnościom. Wydalenie z miejsca czynności egzekucyjnej może dotyczyć zarówno strony bądź innego uczestnika postępowania, jak też innych osób obecnych podczas czynności komornika⁶².

7. Podsumowanie

W podsumowaniu powyższych rozważań powtórzyć należy, że prawo do asystencji przy czynnościach egzekucyjnych komornika w sądowym postępowaniu egzekucyjnym stanowi fundamentalny przejaw, a zarazem gwarancję zasady jawności postępowania egzekucyjnego zarówno w wymiarze wewnętrznym, jak i zewnętrznym. Pozwala ono wraz z innymi unormowaniami na zapewnienie rzetelności postępowania egzekucyjnego oraz należytej kontroli nad tym postępowaniem. Dodatkowo instytucja asysty przy czynnościach egzekucyjnych ma istotne znaczenie dla zabezpieczenia porządku publicznego, bezpieczeństwa komornika i pozostałych uczestników czynności oraz ich należytego przebiegu, a także szeroko pojętych interesów państwa.

Z aprobatą i satysfakcją wskazać wypada na znaczną stabilność przepisów normujących kwestię prawa do asystencji przy czynnościach egzekucyjnych komornika w sądowym postępowaniu egzekucyjnym, a zwłaszcza fundamentalnego dla niej art. 812 k.p.c. W okresie obowiązywania k.p.c. jednostka ta była nowelizowana bowiem tylko jeden raz poprzez uzupełnienie paragrafu 1 zdanie pierwsze o wyłączenie obecności świadków ze względu na obawę, że wskutek straty czasu na przywołanie świadków egzekucja będzie udaremniona. Stabilność ta niestety kontrastuje z ogólnym obrazem stanu prawa procesowego cywilnego, w tym prawa egzekucji sądowej w ostatnich latach, który charakteryzuje się postępującym – zmierzającym w stronę hiperinflacji prawa

⁶² *Ibidem*, s. 310.

– spadkiem jakości stanowionych przepisów przy równoczesnym, niemal geometrycznym wzroście tempa dokonywanych zmian⁶³.

Wobec powyższego, doceniając nadzwyczajną wręcz trwałość regulacji art. 812 k.p.c., z dużą rezerwą należy podchodzić do postulatów *de lege ferenda* (choćby uzasadnionych) zmierzających do nowelizacji tego przepisu. Stwierdzenie to wydaje się uzasadnione nawet w obliczu dostrzeżonych w artykule mankamentów regulacji, takich jak brak jednoznacznego określenia pozycji świadka w postępowaniu egzekucyjnym z punktu widzenia statusu osoby przywołanej w tym charakterze. Trudno bowiem jednoznacznie rozstrzygnąć, czy na osobie tej spoczywa obowiązek prawny pełnienia roli świadka, czy może jedynie obowiązek społeczny. Za tym ostatnim przemawia brak sankcji za odmowę pełnienia tej roli (*lex imperfectae*) oraz wyraźne wyłączenie prawa świadka do wynagrodzenia za poświęcenie swojego czasu i energii na obecność przy czynnościach egzekucyjnych, w których nie pełni roli wierzyciela ani dłużnika.

dr hab. Andrzej Olaś, adiunkt w Zakładzie Postępowania Cywilnego WPiA Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, ORCID: 0000-0002-2295-8645; adwokat

Literatura przedmiotu

Flaga-Gieruszyńska K. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. A. Zielińskiego, K. Flagi-Gieruszyńskiej, Warszawa 2022.

Głodowski W., Jarocho A., *Zasada jawności w postępowaniu egzekucyjnym* [w:] *Prawo wobec wyzwań współczesności*, pod red. P. Wilińskiego, Poznań 2011.

Gudowski J., *Kodeks postępowania cywilnego A.D. 2022. Esej o postmodernizmie, obskurantyzmie prawnym i niekompetencji* [w:] *Non Omne Quod Licet Honestum Est. Studia z prawa cywilnego i handlowego w 50-lecie pracy naukowej Profesora Wojciecha Jana Katnera*, pod red. S. Byczki, A. Kappesa, B. Kucharskiego, U. Promińskiej, Warszawa 2022.

⁶³ Więcej na temat stanu prawodawstwa w obszarze prawa procesowego cywilnego i jego dalszych perspektyw zob. J. Gudowski, *Kodeks postępowania cywilnego A.D. 2022. Esej o postmodernizmie, obskurantyzmie prawnym i niekompetencji* [w:] *Non Omne Quod Licet Honestum Est. Studia z prawa cywilnego i handlowego w 50-lecie pracy naukowej Profesora Wojciecha Jana Katnera*, pod red. S. Byczki, A. Kappesa, B. Kucharskiego, U. Promińskiej, Warszawa 2022, s. 242 i n.

Jankowski J. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz. Art. 730–1217*, pod red. J. Jankowskiego, Warszawa 2019.

Jarocho A., *Obecność świadków przy czynnościach egzekucyjnych w postępowaniu cywilnym*, PPE 2010, nr 8.

Knoppek K., *Świadkowie czynności egzekucyjnych*, RPEiS 1991, nr 1.

Kulski R. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom IV. Komentarz. Art. 730–1095'*, pod red. A. Marciniaka, Warszawa 2020.

Łochowski M. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Art. 506–1217. Tom II*, pod red. T. Szanciły, Warszawa 2019, art. 812, Nb 1.

Merchel Z., *Jawność w postępowaniu egzekucyjnym*, PES 1994, nr 6.

Ochocińska K., *Wierzyciel pauliański jako uczestnik postępowania egzekucyjnego dotyczącego nieruchomości osoby trzeciej – glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 16.06.2021 r., III CZP 60/19*, Głosa 2022, nr 4.

Pachla A., *Sytuacja prawna wierzyciela pauliańskiego w postępowaniu zmierzającym do zaspokojenia jego roszczenia*, PPC 2022, nr 3.

Rosmarin S., *Wadliwe czynności egzekucyjne*, PPC 1935, nr 13–14.

Uliasz M., *Zasada jawności sądowego postępowania egzekucyjnego w dobie informatyzacji*, Warszawa 2019.

Wengerek E., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne: komentarz do części drugiej Kodeksu postępowania cywilnego*, Warszawa 1972.

Akty prawne

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1805 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233, poz. 1381).

Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 590).

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 marca 2004 r. w sprawie udzielania pomocy lub asystowania komornikowi przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego lub Agencję Wywiadu przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych (Dz.U. z 2004 r. Nr 49, poz. 469).

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 23 października 2007 r. w sprawie udzielania przez Centralne Biuro Antykorupcyjne asysty komornikowi przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych (Dz.U. z 2007 r. Nr 201, poz. 1450).

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 kwietnia 2010 r. w sprawie asystowania komornikowi przez Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, Służbę Wywiadu Wojskowego, Żandarmerię Wojskową lub wojskowe organy porządkowe przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych (Dz.U. z 2010 r. Nr 76, poz. 496).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 marca 2019 r. w sprawie asystowania komornikowi przez Policję, Straż Graniczną lub Służbę Ochrony Państwa przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych (Dz.U. z 2019 r., poz. 538).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 marca 2019 r. w sprawie udzielania pomocy komornikowi przez Policję lub Straż Graniczną przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych (Dz.U. z 2019 r., poz. 551).

Orzecznictwo

Wyrok SN z dnia 19 grudnia 1979 r., II CR 436/79, OSNCP 1980/9/170.

Uchwała SN z dnia 16 czerwca 2021 r., III CZP 60/19, OSNC 2021/10/62.

STRESZCZENIE **Wybrane ograniczenia egzekucji z ruchomości na podstawie art. 829 k.p.c. – część I**

Niniejszy artykuł dotyczy problematyki wybranych ograniczeń egzekucji z ruchomości na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Przedstawiono w nim usystematyzowany opis zakresu ograniczeń (tego, jakie konkretnie ruchomości podlegają wyłączeniu z egzekucji) poprzez odwołanie się do uznanych reguł wykładni przepisów oraz dorobku doktryny i judykatury. Szczególny nacisk położono na kwestie definicyjne. Ponadto zbadano nasuwające się problemy praktyczne, które mogą wystąpić na gruncie określenia zakresu ograniczeń egzekucji z poszczególnych kategorii przedmiotów wymienionych w przepisie art. 829 k.p.c. Odniesiono się przy tym do kwestii wartości prezentowanych przez ustawodawcę, które zdają się leżeć u podstaw regulacji.

Słowa kluczowe: *postępowanie egzekucyjne, ograniczenia egzekucji, ubóstwo, ruchomości*

SUMMARY **Selected Limitations to Debt Collection from Real Properties Based on Art. 829 of the Civil Procedure Code – Part I**

This article discusses selected limitations to debt collection from real properties based on the Civil Procedure Code. It presents the structured description of the scope of limitations (which real properties are excluded from those enforcement proceedings) by referring to acceptable legal interpretation rules, as well as the achievements of the doctrine and judicature, including in particular definitions. In addition, the article examines practical problems that can appear in the context of the definition of the scope of limitations to debt collection from particular categories of objects specified in Art. 829 of the Civil Procedure Code. It refers to the question of values presented by the legislator, which seem to constitute the basis for the regulation.

Keywords: *enforcement proceedings, limitations to debt collection, poverty, real properties*

Wybrane ograniczenia egzekucji z ruchomości na podstawie art. 829 k.p.c. – część I

I. Wstęp

Tytuł wykonawczy stanowi podstawę do prowadzenia egzekucji ze wszystkich części majątku dłużnika. Zasada ta została przedstawiona w art. 803 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego¹. Zarówno w k.p.c. (art. 829–839), jak i w innych ustawach² przewidziano jednak wyjątki – ograniczenia egzekucji w znaczeniu przedmiotowym³. Dotyczą one jedynie egzekucji świadczeń pieniężnych (nie odnoszą się natomiast do egzekucji świadczenia niepieniężnego polegającego na obowiązku wydania rzeczy). Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie wybranych ograniczeń egzekucji z ruchomości na

¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1805 ze zm.); dalej: k.p.c.

² Zob. np. art. 30 ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 385).

³ W doktrynie rozróżnia się ograniczenia egzekucji o charakterze podmiotowym (niedopuszczalność prowadzenia egzekucji przeciwko określonym podmiotom) oraz o charakterze przedmiotowym (niedopuszczalność prowadzenia egzekucji świadczeń pieniężnych z określonych składników majątku dłużnika). Pierwszy rodzaj ograniczeń wykracza poza ramy niniejszego opracowania.

podstawie art. 829 k.p.c. Omówiono pokrótce kwestie ogólne stanowiące ramy dla prowadzonych rozważań. Następnie, uwzględniając uznane reguły oraz zważywszy na dotychczasowy dorobek doktryny i judykatury, przeprowadzono wykładnię przepisów wymienionego artykułu. Kluczową na gruncie przedstawianej pracy kwestią jest zakres ograniczeń (to, jakie konkretnie ruchomości podlegają wyłączeniu z egzekucji), nie zaś zagadnienia proceduralne związane z ich stosowaniem (zostaną one jedynie zasygnalizowane tam, gdzie to niezbędne). Wymaga podkreślenia, że prawidłowe zdefiniowanie pojęć używanych przez ustawodawcę należy ocenić jako istotne nie tylko z punktu widzenia teorii, ale i praktyki – jest ono decydujące dla określenia zakresu ograniczeń egzekucji. Z tego też względu warto poświęcić uwagę przedstawianemu zagadnieniu.

Artykuł 829 k.p.c. ma dla ograniczeń egzekucji charakter podstawowy. O takim jego charakterze świadczy to, że wymieniono w nim rzeczy – oraz zwierzęta i pieniądze – zupełnie elementarne dla podtrzymania egzystencji każdego dłużnika będącego osobą fizyczną, a także podmiotów leczniczych, których prawidłowe funkcjonowanie ma istotne znaczenie dla społeczeństwa. W dalszej części rozważań omówiono zagadnienia dotyczące ograniczeń egzekucji z przedmiotów wymienionych w art. 829 pkt 1, 1¹, 4, 6, i 9 k.p.c. Taki dobór treści należy uzasadnić tym, że wszystkie wymienione ograniczenia dotyczą ruchomości należących do dłużnika będącego osobą fizyczną. Pominięto natomiast kwestie związane z ograniczeniami egzekucji z zapasów żywności i opału, ze względu na to, że mają one obecnie charakter marginalny⁴; ze zwierząt, zważywszy, że nie są one rzeczami⁵; z pieniędzy (art. 829 pkt 5 k.p.c.), gdyż to ograniczenie egzekucji jest związane tematycznie również z ograniczeniami wymienionymi w art. 831 k.p.c., które pozostają poza ramami

⁴ K. Flaga-Gieruszyńska, *Komentarz do art. 829 kodeksu postępowania cywilnego* [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2019, Legalis/el.

⁵ Zob. art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 572), zgodnie z którym zwierzę, jako istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą. Człowiek jest mu winien poszanowanie, ochronę i opiekę.

niniejszej pracy; z produktów leczniczych i wyrobów medycznych, zważywszy że ograniczenia te dotyczą podmiotów leczniczych. Pominięto również kwestię wyłączenia z egzekucji przedmiotów służących do wykonywania praktyk religijnych z uwagi na już istniejące wyczerpujące opracowania na ten temat⁶.

Na wstępie należy wskazać, że konieczność istnienia ograniczeń egzekucji najczęściej jest uzasadniana względami humanitarnymi, społecznymi i gospodarczymi⁷, a jako ich podstawowy cel wskazuje się ochronę dłużnika⁸. Uprawniony wydaje się pogląd, że służą one ochronie konstytucyjnie zagwarantowanej godności⁹ dłużnika i związanych z nim osób – członków rodziny czy domowników – poprzez zapewnienie możliwości zaspokajania potrzeb na poziomie minimum egzystencji, choć należy zwrócić uwagę, że wielokrotnie powinna być w tym kontekście mowa raczej o minimum socjalnym¹⁰. Pojęcia te autorka niniejszego artykułu rozumie tak, jak zostały zdefiniowane przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. Zaspokajanie potrzeb na poziomie minimum socjalnego oznacza reprodukcję sił życiowych człowieka, wychowanie potomstwa oraz utrzymanie więzi społecznych w czasie pracy, nauki i wypoczynku. Realizacja potrzeb konsumpcyjnych odbywa się na relatywnie niskim poziomie, ale uwzględniającym zalecenia nauki (np. w zakresie żywienia), a także odpowiadającym powszechnie przyjmowanym normom obyczajowym i kulturowym (rekreacja i uczestnictwo w kulturze) oraz obowiązującym

⁶ G. Jędrejek, *Wyłączenie od egzekucji sądowej przedmiotów służących do wykonywania praktyk religijnych* [w:] *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, pod red. K. Lubińskiego, Warszawa 2013, Lex/el.; M. Ożóg, *Ograniczenie egzekucji sądowej i administracyjnej w zakresie przedmiotów służących do wykonywania praktyk religijnych*, PPE 2016, nr 9, s. 43–66.

⁷ Tak np. uchwała SN z dnia 17 grudnia 1981 r., III CZP 32/81, Legalis/el. nr 22900.

⁸ Zob. np. Z. Szczurek, podrozdział 32.1: *Uwagi ogólne* [w:] Z. Szczurek, *Egzekucja sądowa w sprawach cywilnych*, Sopot 2011, Lex/el.; M. Brulińska [w:] *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, pod red. J. Gołaczyńskiego, Warszawa 2008, s. 167.

⁹ Zgodnie z art. 30 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.) przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.

¹⁰ Por. A. Marciniak, *Ograniczenia egzekucji sądowej*, Łódź 1986, s. 106–107.

normom prawnym (m.in. w zakresie oświaty i ochrony zdrowia). Minimum socjalne jest kategorią wyznaczającą próg, poniżej którego istnieje obszar niedostatku czy ubóstwa (stanowi jego górną granicę). Z kolei minimum egzystencji (minimum biologiczne) wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb konsumpcyjnych, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia i rozwoju psychofizycznego człowieka. Zaspokajanie potrzeb na tym poziomie umożliwia jedynie przeżycie. Kategoria ta może być uznana za dolną granicę obszaru ubóstwa¹¹.

Należy zauważyć, że interes dłużnika – czy też potrzeba ochrony go przed degradacją¹² – nie wyczerpuje sensu istnienia wskazanej instytucji prawnej. Niewątpliwie egzekucja nie może obejmować wszystkich składników majątku dłużnika – co oczywiste, część z nich musi być mu bowiem pozostawiona, aby w ogóle mógł przeżyć i funkcjonować w społeczeństwie. Należy równocześnie zauważyć, że w sytuacji, w której egzekucja obejmuje zbyt szeroki zakres przedmiotów, aktualizuje się po stronie państwa obowiązek udzielenia pomocy materialnej dłużnikowi. W szerokiej perspektywie za istnieniem ograniczeń egzekucji przemawia również wzgląd na interes społeczny zarówno o charakterze ekonomicznym, jak i innej natury (np. psychologicznej, politycznej czy kulturowej). Koszty i skutki ubóstwa – mające charakter wielowymiarowy – ponoszą bowiem nie tylko jednostki, ale i całe społeczeństwo¹³. Ponadto istnienie ograniczeń egzekucji leży w interesie wierzyciela, dla którego – cytując K. Flagę-Gieruszyńską – „pozbawienie dłużnika podstaw egzystencji w dalszej perspektywie nie byłoby korzystne z racji niewielkich

¹¹ Zob. [online:] <https://www.ipiss.com.pl/?zaklady=minimum-socjalne-oraz-minimum-egzystencji> (dostęp: 30.01.2023).

¹² Tak: Z. Merchel, podrozdział VI.2: *Ograniczenia przedmiotowe egzekucji* [w:] Z. Merchel, *Ruchomość jako przedmiot egzekucji. Postępowanie. Wzory pism i orzeczeń*, Sopot 2006, Lex/el.

¹³ Z obszerniej literatury przedmiotu na ten temat zob. np.: E. Tarkowska (red.), *Dyskursy ubóstwa i wykluczenia społecznego*, Warszawa 2013; I. Kaźmierczak-Kałużna, *Ubóstwo jako problem społeczny. Kwestie terminologiczne i ustalenia empiryczne*, Kultura i Społeczeństwo 2012, nr 1, s. 147–157; A. Pollok, *Metody analizy ekonomicznej zjawiska ubóstwa*, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny 2002, nr 4, s. 149–171 i powołana tam literatura przedmiotu.

szans na zaspokojenie wierzytelności”¹⁴. Dłużnik, aby móc wywiązać się ze zobowiązań, powinien mieć możliwość uzyskiwania dochodu, a możliwości tej niewątpliwie pozbawia odebranie dłużnikowi wszystkich rzeczy i posiadanych środków pieniężnych. Wymaga przy tym podkreślenia, że przepisy dotyczące przedmiotowych ograniczeń egzekucji mają charakter bezwzględnie obowiązujący, wobec czego dłużnik nie może zgodzić się na prowadzenie egzekucji ze składnika majątku, który został z niej wyłączony. Ponadto organ egzekucyjny ma obowiązek uwzględnić omawiane ograniczenia z urzędu. W sytuacji, w której komornik stwierdzi, że dany przedmiot nie podlega egzekucji, nie powinien dokonywać zajęcia egzekucyjnego. Jeśli już do niego doszło, konieczne jest umorzenie postępowania z urzędu na podstawie art. 824 § 1 pkt 2 k.p.c. – gdyż egzekucja ze względu na przedmiot jest niedopuszczalna – co skutkuje uchyleniem zajęcia (art. 826 § 1 k.p.c.).

Przedstawione uwagi pozwalają na wskazanie, że z jednej strony przepisy przewidujące ograniczenia egzekucji mają charakter wyjątkowy, a więc konieczne jest przyjęcie ogólnej reguły interpretacyjnej, zgodnie z którą wyjątki podlegają ścisłej, a nie rozszerzającej wykładni (*exceptiones non sunt extendendae*). Z drugiej strony należy brać pod uwagę ich bardzo istotne funkcje, ze względu na które występują w systemie prawnym.

2. „Niezbędność” danego przedmiotu jako przesłanka wyłączenia go z egzekucji

Wyraz, którego znaczenie wymaga odrębnego omówienia na gruncie poruszanego tematu, to przymiotnik „niezbędny”. W przepisie art. 829 k.p.c. ustawodawca posłużył się nim kilkakrotnie – nie podlegają egzekucji przedmioty urządzenia domowego „niezbędne dla dłużnika i jego domowników”, „w liczbie niezbędnej” (art. 829 pkt 1 k.p.c.) oraz pościel, bielizna i ubranie codzienne „w liczbie niezbędnej” (art. 829 pkt 1¹ k.p.c.),

¹⁴ K. Flaga-Gieruszyńska, *Komentarz do art. 829..., op. cit.*

a także zapasy żywności i opału „niezbędne dla dłużnika i będących na jego utrzymaniu członków jego rodziny” (art. 829 pkt 2 k.p.c.). Ponadto nie podlegają egzekucji narzędzia i inne przedmioty „niezbędne do osobistej pracy zarobkowej dłużnika” oraz surowce „niezbędne dla niego do produkcji” (art. 829 pkt 4 k.p.c.), pieniądze dłużnika „niezbędne dla niego i jego rodziny na utrzymanie” (art. 829 pkt 5 k.p.c.), przedmioty „niezbędne do nauki” (art. 829 pkt 6 k.p.c.), produkty lecznicze, wyroby medyczne i inne „niezbędne do funkcjonowania podmiotu leczniczego” (art. 829 pkt 8 i 8¹ k.p.c.), a także przedmioty „niezbędne ze względu na niepełnosprawność” (art. 829 pkt 9 k.p.c.).

Zgodnie z regułami języka polskiego „niezbędny” oznacza „taki, który jest koniecznie potrzebny i nie można się bez niego obejść”¹⁵. Funkcją sformułowania, w świetle którego dane przedmioty powinny być „niezbędne” dla kogoś lub do jakiegoś celu, jest uelastycznienie regulacji prawnej, tak aby mogła ona spełniać swoją rolę w stosunku do dłużników znajdujących się w różnych sytuacjach życiowych. Jednakże rozumienie przesłanki „niezbędności” nie może być oderwane od omówionych już w sposób ogólny przyczyn i celu wprowadzenia ograniczeń egzekucji do porządku prawnego. W innym wypadku należałoby uznać, że dany przedmiot powinien być wyłączony z egzekucji, o ile może być poczytywany za niezbędny do życia na określonym – w tym również wysokim – poziomie, na którym dotychczas żył dłużnik. Tymczasem względ na funkcję ograniczeń egzekucji nakazuje przyjąć, że chodzi o niezbędność do godnego, lecz skromnego życia. Jest to założenie niewątpliwie leżące u podstaw wprowadzenia omawianej instytucji prawnej, choć niewysłowione wprost¹⁶.

¹⁵ *Wielki Słownik Języka Polskiego PAN* [online:] www.wsjp.pl (dostęp: 30.01.2023). Podobnie: *Słownik Języka Polskiego PWN* [online:] www.sjp.pwn.pl (dostęp: 30.01.2023).

¹⁶ Warto zauważyć, że w niektórych ustawodawstwach występuje odwołanie do skromnego życia jako pewnego minimum, które ma mieć zapewnione dłużnik. Przykładowo, zgodnie z § 811 ust. 1 pkt 1 lit. a niemieckiej ustawy z dnia 30 stycznia 1877 r. Kodeks postępowania cywilnego (ZPO) w wersji opublikowanej dnia 5 grudnia 2005 r. (BGBl. I s. 3202; 2006 I s. 431; 2007 I s. 1781), ostatnio zmienionej ustawą z dnia 7 listopada 2022 r. (BGBl. I s. 1982) [online:] <https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/> (dostęp: 30.01.2023), nie podlegają zajęciu rzeczy potrzebne dłużnikowi

Oceny spełnienia przesłanki „niezbędności” dokonuje się na chwilę zajęcia¹⁷. Należy ona rzecz jasna do organów egzekucyjnych, a powinna być dokonywana w oparciu o obiektywne kryteria – bez znaczenia pozostaje tutaj subiektywne przekonanie dłużnika co do niezbędności danego przedmiotu¹⁸. Ponadto w świetle poglądów doktryny to, czy dany przedmiot jest niezbędny, powinno być oceniane indywidualnie, w okolicznościach konkretnego przypadku¹⁹, przy uwzględnieniu aktualnych warunków i przeciętnego poziomu życia społeczeństwa, a także stosunków faktycznych, w jakich żyje dłużnik²⁰ czy – szerzej – wszystkich okoliczności dotyczących jego codziennego życia²¹. Za przedmioty niezbędne uznawane są takie, które zaspokajają „podstawowe potrzeby” materialne czy kulturalne²². Według innego ujęcia są to takie

lub osobie, z którą pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym „do skromnego życia i prowadzenia gospodarstwa domowego” (*für eine bescheidene Lebens- und Haushaltsführung*). Stosownie z kolei do § 250 ust. 1 pkt 1 austriackiej ustawy z dnia 27 maja 1896 r. o postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym (*Exekutionsordnung* – EO) w wersji skonsolidowanej z dnia 30 stycznia 2023 r. (RGBl. Nr. 79/1896 ze zm.), ostatnio zmienionej ustawą z dnia 14 kwietnia 2022 r. (BGBl. I Nr. 61/2022) [online:] <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001700> (dostęp: 30.01.2023), – dalej: austriacka Ordynacja egzekucyjna – nie podlegają zajęciu rzeczy pozwalające na prowadzenie skromnego życia (*soweit sie einer bescheidenen Lebensführung entsprechen*).

¹⁷ A. Marciniak, *Komentarz do art. 829 kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom IV. Komentarz. Art. 730–1095*¹, pod red. A. Marciniaka, Warszawa 2020, Legalis/el.; M. Brulińska [w:] *Wybrane...*, *op. cit.*, s. 168. Należy nadmienić, że w sytuacji, w której dany przedmiot został zajęty, a dopiero następnie, w toku egzekucji, stał się dla dłużnika niezbędny w rozumieniu art. 829 k.p.c. (np. z uwagi na to, że dłużnik w sposób niezawiniony utracił przedmiot uprzednio uznany za niezbędny), wydaje się, że zastosowanie powinien znaleźć art. 824 § 1 pkt 2 k.p.c. Już M. Allerhand na gruncie dawnego Kodeksu postępowania cywilnego wskazywał, że taką zmianę stosunków należy uwzględnić, mimo że samo zajęcie zostało dokonane prawidłowo. Należy zgodzić się z tym autorem, że konieczna jest reakcja również na taką zmianę, w świetle której przedmiot uprzednio uznany za niezbędny przestał taki być – wówczas organ egzekucyjny powinien go zająć (M. Allerhand, *Kodeks postępowania cywilnego. Część 2. Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające*, Lwów 1933, s. 156).

¹⁸ Tak np. A. Kościółek, *Komentarz do art. 829 kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. P. Ryłskiego, Warszawa 2022, Legalis/el.

¹⁹ M. Brulińska [w:] *Wybrane...*, *op. cit.*, s. 168; H. Pietrzkowski, *Komentarz do art. 829 kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom V. Postępowanie egzekucyjne*, pod red. T. Erecińskiego, Warszawa 2016, Lex/el.; A. Marciniak, *Komentarz do art. 829...*, *op. cit.*

²⁰ A. Marciniak, *Komentarz do art. 829...*, *op. cit.*

²¹ H. Pietrzkowski, *Komentarz do art. 829...*, *op. cit.*

²² A. Marciniak, *Komentarz do art. 829...*, *op. cit.*

przedmioty, bez których „normalne funkcjonowanie” dłużnika, jego domowników i członków rodziny nie jest możliwe²³.

Należy w tym miejscu wskazać również na pogląd, zgodnie z którym w sytuacji, gdy dopuszczalna jest egzekucja z mienia stanowiącego wspólność majątkową małżonków, możliwe jest stosowanie art. 829 k.p.c. Wówczas o niezbędności danego przedmiotu można mówić w przypadku, w którym zostanie ustalone, że małżonek dłużnika nie posiada majątku osobistego pozwalającego mu na niekorzystanie z przedmiotów wchodzących w skład majątku wspólnego małżonków²⁴.

3. Przedmioty urządzenia domowego niezbędne dla dłużnika i jego domowników

3.1. Pojęcie „przedmiotów urządzenia domowego”

Stosownie do art. 829 pkt 1 k.p.c. nie podlegają egzekucji **przedmioty urządzenia domowego** niezbędne dla dłużnika i jego domowników, w szczególności lodówka, pralka, odkurzacz, piekarnik lub kuchenka mikrofalowa, płyta grzewcza służąca podgrzewaniu i przygotowywaniu posiłków, łóżka, stół i krzesła w liczbie niezbędnej dla dłużnika i jego domowników oraz po jednym źródle oświetlenia na izbę, chyba że są to przedmioty, których wartość znacznie przekracza przeciętną wartość nowych przedmiotów danego rodzaju.

W przepisie tym ustawodawca wyjaśnił znaczenie wyrażenia „przedmioty urządzenia domowego” przez przykładowe wyliczenie jego

²³ M. Muliński, *Komentarz do art. 829 kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian. Tom I i II*, pod red. T. Zembrzuskiego, Warszawa 2020, Lex/el.

²⁴ E. Wengerek [w:] *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części II i III Kodeksu postępowania cywilnego*, pod red. M. Romańskiej, Warszawa 2009, s. 312 [za:] A. Wiśniewski, *Komentarz do art. 829 kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz. Art. 730–1217*, pod red. J. Jankowskiego, Warszawa 2019, Legalis/el.

zakresu²⁵ w katalogu otwartym, co wynika z użycia wyrażenia „w szczególności”. Brakuje w k.p.c. klasycznej definicji legalnej sformułowania „przedmioty urządzenia domowego”, a więc należy przypisywać mu takie znaczenie, jakie ma ono w języku powszechnym.

W języku polskim „urządzenie” to po pierwsze „mechanizm lub zespół mechanizmów, służący do wykonania określonych czynności”, po drugie zaś – jest to znaczenie dawniejsze – „wyposażenie jakiegoś pomieszczenia”²⁶. Kontekst, w jakim występuje omawiane wyrażenie, nakazuje przyjąć jako właściwe drugie znaczenie. „Wyposażeniem” jest z kolei „ogół urządzeń i przedmiotów potrzebnych do prawidłowego funkcjonowania czegoś”²⁷. W przypadku określenia „urządzenie domowe” chodzi oczywiście o wyposażenie domu. Wobec tego można powiedzieć, że „przedmioty urządzenia domowego” to przedmioty (rozumiane jako „materialne elementy świata”²⁸ czy „wszystkie materialne elementy rzeczywistości, postrzegane zmysłami jako odrębne, zwłaszcza dające się dotknąć i wziąć do ręki”²⁹) potrzebne do prawidłowego funkcjonowania domu.

Należy zauważyć, że sformułowaniem „przedmioty urządzenia domowego” posłużono się w k.p.c. tylko raz, właśnie w wymienionym przepisie. Jednak występuje ono również w innych aktach prawnych: w art. 939 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny³⁰ oraz w art. 28¹ ustawy z dnia

²⁵ W świetle uzasadnienia projektu ustawy ma to „ograniczyć arbitralność w podejmowaniu decyzji mogących pozbawić dłużnika i jego domowników przedmiotów niezbędnych dla codziennej egzystencji”. Zob. Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o komornikach sądowych, druk sejmowy nr 1582 Sejmu VIII kadencji [online:] www.sejm.gov.pl (dostęp: 30.01.2023), s. 45.

²⁶ *Słownik...*, *op. cit.* Podobnie: internetowy *Słownik Języka Polskiego*, pod red. W. Doroszewskiego [online:] www.doroszewski.pwn.pl (dostęp: 30.01.2023), przy czym słownik ten podaje również, że jest to „ogół sprzętów, umeblowanie”. W *Wielkim Słowniku Języka Polskiego* podano natomiast tylko jedno znaczenie: „przedmiot o złożonej konstrukcji, wykonujący lub ułatwiający określoną pracę” (*Wielki Słownik...*, *op. cit.*).

²⁷ *Wielki Słownik...*, *op. cit.*; *Słownik...*, *op. cit.*

²⁸ *Słownik...*, *op. cit.*

²⁹ *Wielki Słownik...*, *op. cit.*

³⁰ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1360 ze zm.); dalej: k.c. Przepis ten stanowi, że małżonek dziedziczący z ustawy w zbiegu z innymi spadkobiercami, wyjąwszy zstępnych spadkodawcy, którzy mieszkali z nim razem w chwili jego śmierci, może żądać ze spadku ponad swój udział spadkowy

25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy³¹. Ponadto w jednym przepisie k.c. użyto zbliżonego pojęcia „urządzenie domowe” (art. 923 § 1 k.c.³²), zaś w k.r.o. jednokrotnie posłużono się pojęciem „przedmiotów zwykłego urządzenia domowego” (art. 34 k.r.o.³³). W żadnym przypadku ustawodawca nie wprowadził definicji legalnej na potrzeby danego aktu prawnego. Jednocześnie należy zauważyć, że w doktrynie wskazuje się, iż pojęcie urządzenia domowego użyte w art. 923 k.c. należy rozumieć tak samo jak pojęcie przedmiotów urządzenia domowego, o którym mowa w art. 939 k.c.³⁴ W ocenie autorki niniejszego artykułu różnica między tymi dwoma sformułowaniami sprowadza się jedynie do tego, że pierwsze odnosi się do całego wyposażenia domu (urządzenia domowego jako ogółu przedmiotów składających się na wyposażenie domu), zaś drugie pozwala na wyodrębnienie poszczególnych jego elementów. W doktrynie zgłaszana jest potrzeba takiego samego rozumienia omawianego pojęcia zarówno na gruncie wymienionych przepisów k.c., jak i art. 28¹ k.r.o.³⁵ Należy to odnieść także do sformułowania w obrębie

przedmiotów urządzenia domowego, z których za życia spadkodawcy korzystał wspólnie z nim lub wyłącznie sam. Do roszczeń małżonka z tego tytułu stosuje się odpowiednio przepisy o zapisie zwykłym.

³¹ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r., poz. 1359); dalej: k.r.o. Stosownie do tego przepisu, jeżeli prawo do mieszkania przysługuje jednemu małżonkowi, drugi małżonek jest uprawniony do korzystania z tego mieszkania w celu zaspokojenia potrzeb rodziny. Przepis ten stosuje się odpowiednio do przedmiotów urządzenia domowego.

³² Zgodnie ze wskazanym przepisem małżonek i inne osoby bliskie spadkodawcy, które mieszkały z nim do dnia jego śmierci, są uprawnione do korzystania w ciągu trzech miesięcy od otwarcia spadku z mieszkania i urządzenia domowego w zakresie dotychczasowym. Rozrządzenie spadkodawcy wyłączające lub ograniczające to uprawnienie jest nieważne.

³³ Zgodnie z powołanym przepisem przedmioty zwykłego urządzenia domowego służące do użytku obojga małżonków są objęte wspólnością ustawową także w wypadku, gdy zostały nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca postanowił inaczej.

³⁴ W. Borysiak, *Komentarz do art. 923 kodeksu cywilnego* [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, pod red. W. Borysiaka, Warszawa 2022, Legalis/el.

³⁵ J. Pawliczak, *Komentarz do art. 28¹ kodeksu rodzinnego i opiekuńczego* [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, pod red. M. Domańskiego, J. Słyka, Warszawa 2022, Legalis/el. i powołana tam literatura przedmiotu; M. Antas, *Komentarz do art. 28¹ kodeksu rodzinnego i opiekuńczego* [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, pod red. M. Załuckiego, Warszawa 2023, Legalis/el.

art. 34 k.r.o., w przypadku którego jedyną różnicą jest dookreślenie, że chodzi o przedmioty „zwykłego” urządzenia domowego.

Wobec powyższego, dla rozumienia sformułowania „przedmioty urządzenia domowego” użytego zarówno w wymienionych przepisach k.c. oraz k.r.o., jak i w ramach art. 829 pkt 1 k.p.c., kluczowe znaczenie mają reguły znaczeniowe języka polskiego. Z tego względu uzasadnione przy wykładni art. 829 pkt 1 k.p.c. jest sięgnięcie do wypowiedzi doktryny sformułowanych również na tle powołanych przepisów prawa materialnego.

W pierwszej kolejności należy wskazać na pogląd, zgodnie z którym nie sposób zdefiniować, czym są przedmioty urządzenia domowego, zaś o przynależności danego przedmiotu do tej kategorii decydować można jedynie w kontekście konkretnego stanu faktycznego, zważywszy na sytuację majątkową małżonków (w przypadku art. 939 k.c.)³⁶. Pomimo braku jasno sformułowanej, ogólnie akceptowanej definicji, powszechnie za „przedmioty urządzenia domowego” poczytuje się rzeczy ruchome, służące do prowadzenia gospodarstwa domowego i zaspokajania potrzeb domowników – w tym kulturalnych i duchowych – oraz wyposażenie mieszkania (meble, sprzęty AGD i RTV, ozdoby)³⁷. Zgodnie przyjmuje się, że omawiane pojęcie obejmuje jedynie ruchomości w rozumieniu art. 45 k.c., nie obejmuje natomiast – co do zasady – praw³⁸. Jako wyjątek podaje się wierzytelność o przeniesienie własności rzeczy należącej do przedmiotów urządzenia domowego (np. meble kupione na raty, jeżeli zastrzeżono, że ich własność przejdzie na uprawnionego

³⁶ M. Łączkowska-Porawska, *Komentarz do art. 939 kodeksu cywilnego* [w:] *Kodeks cywilny. Tom III. Komentarz. Art. 627–1088*, pod red. M. Gutowskiego, Warszawa 2022, Legalis/el. i powołana tam literatura przedmiotu; J. Kuźmicka-Sulikowska, *Komentarz do art. 939 kodeksu cywilnego* [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, pod red. E. Gniewka, P. Machnikowskiego, Warszawa 2021, Legalis/el. i powołana tam literatura przedmiotu; M. Antas, *Komentarz do art. 28¹...*, *op. cit.*

³⁷ K. Bagan-Kurluta, *Komentarz do art. 939 kodeksu cywilnego* [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, pod red. M. Załuckiego, Warszawa 2023, Legalis/el. i powołana tam literatura przedmiotu; M. Łączkowska-Porawska, *Komentarz do art. 939...*, *op. cit.* i powołana tam literatura przedmiotu.

³⁸ J. Gwiazdomorski, *Prawo spadkowe*, Warszawa 1959, s. 276; W. Borysiak, *Komentarz do art. 939 kodeksu cywilnego* [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, pod red. K. Osajdy, Warszawa 2020, Legalis/el.

dopiero po zapłaceniu całej ceny)³⁹. W zakres omawianego pojęcia nie wchodzi nieruchomości lub udziały w ich własności, a także przynależności, samochody i inne pojazdy mechaniczne, przedmioty związane z działalnością zawodową lub hobbistyczną (literatura fachowa, składniki warsztatu) lub środki produkcji, przedmioty o dużej wartości stanowiące lokatę kapitału (np. biżuteria lub dzieła sztuki), jednak z uwzględnieniem stopy życiowej, środowiska właścicieli tych rzeczy i charakteru ich pracy⁴⁰. Istnieje pogląd, że przedmiot urządzenia domowego z samej swej istoty musi być związany z funkcjonowaniem danej rodziny⁴¹.

Użyte w art. 34 k.r.o. wyrażenie „przedmioty zwykłego urządzenia domowego” ma zakres węższy od „przedmiotów urządzenia domowego”. Są to „rzeczy ruchome, stanowiące standardowe wyposażenie mieszkania przeciętnej rodziny, powszechnie dostępne i normalnie używane w gospodarstwie domowym”⁴². Jako przykłady takich przedmiotów K. Gromek wymienił meble pokojowe, obrusy, pościel, firany, zasłony, żaluzje, rolety, dywany, chodniki, sprzęt RTV (radio, telewizory, DVD, kino domowe, wideo z kompletem kaset, odtwarzacze kompaktowe z kompletem płyt, a także gramofony z płytami analogowymi, przy czym mogą one posiadać już wartość kolekcjonerską i wówczas nie zaliczają się do przedmiotów urządzenia domowego), odkurzacze, froterki i inne sprzęty służące do utrzymania czystości, meble i sprzęty kuchenne (garnki, talerze, sztućce, szklanki, kubki, roboty kuchenne, maszynki do mięsa, miksery, inne sprzęty mechaniczne i elektryczne, służące do przygotowywania potraw), zastawę stołową, srebra i porcelanę rodową (o ile nie mają wartości kolekcjonerskiej), urządzenia AGD

³⁹ W. Borysiak, *Komentarz do art. 939..., op. cit.*; K. Bagan-Kurluta, *Komentarz do art. 939..., op. cit.* i powołana tam literatura przedmiotu.

⁴⁰ K. Bagan-Kurluta, *Komentarz do art. 939..., op. cit.* i powołana tam literatura przedmiotu. Zob. także J. Kuźmicka-Sulikowska, *Komentarz do art. 939..., op. cit.* i powołana tam literatura przedmiotu.

⁴¹ Por. M. Pazdan, *Komentarz do art. 939 kodeksu cywilnego [w:] Kodeks cywilny. T II. Komentarz. Art. 450–1088. Przepisy wprowadzające*, pod red. K. Pietrzykowskiego, Warszawa 2018, Legalis/el.

⁴² J. Słyk, *Komentarz do art. 34 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego [w:] Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, pod red. K. Osajdy, Warszawa 2020, Legalis/el.

(łódówka, zmywarka, okap, pralka, suszarka), sprzęt oświetleniowy (żyrandole, lampy, lampki), obrazy czy makaty wiszące na ścianach (z wyjątkiem przedmiotów pochodzących z kolekcji)⁴³.

W art. 829 pkt 1 k.p.c. ustawodawca wprowadził inne niż w art. 34 k.r.o. zawężenie, wskazując, że aby przedmioty urządzenia domowego nie podlegały egzekucji, muszą być „niezbędne” (a więc nieodzowne, takie, bez których nie można się obyć) dla dłużnika i jego domowników. Jednakże treść katalogu zawartego w pierwszym z omawianych przepisów, a także jego kontekst wskazują, że rozumienie wyrażenia „przedmioty urządzenia domowego” na gruncie art. 829 pkt 1 k.p.c. powinno być zbliżone do przyjętego znaczenia sformułowania „przedmioty zwykłego urządzenia domowego” użytego w art. 34 k.r.o.

Przedmioty, o których mowa w art. 829 pkt 1 k.p.c., nie są przedmiotami służącymi zaspokajaniu wszystkich potrzeb dłużnika i jego domowników, a jedynie podstawowych, wspólnych (nie indywidualnych) potrzeb bytowych tych osób, wyjątkowo także kulturalnych, w obrębie danego gospodarstwa domowego (nie chodzi więc o inne potrzeby, np. duchowe czy rekreacyjne). Ponadto są to przedmioty stosunkowo trwałe, to znaczy takie, które są przeznaczone do użytku przez dłuższy czas ze względu na swoją wytrzymałość. Za zasadnością przedstawionych uwag przemawiają, po pierwsze, wymienione w przepisie przykłady niezbędnych przedmiotów urządzenia domowego, a po drugie, wyodrębnienie w pozostałych przepisach jako przedmiotów niepodlegających egzekucji:

- 1) w art. 829 pkt 1¹ k.p.c. przedmiotów również służących zaspokojeniu podstawowych potrzeb (pościel, bielizna, ubranie codzienne oraz ubranie niezbędne do pełnienia służby lub wykonywania zawodu), ale mających charakter bardziej osobisty niż przeznaczony do zaspokajania wspólnych potrzeb bytowych kilku osób jednocześnie (jak np. łódówka);

⁴³ K. Gromek, *Komentarz do art. 34 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego* [w:] K. Gromek, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2018, Legalis/el.

- 2) w art. 829 pkt 2 k.p.c. zapasów żywności i opału, będących przedmiotami nieposiadającymi cechy „trwałości” w przedstawionym rozumieniu;
- 3) w art. 829 pkt 4 k.p.c. przedmiotów (narzędzi, surowców i innych) służących realizacji celów zarobkowych;
- 4) w art. 829 pkt 6 k.p.c. przedmiotów niezbędnych do nauki (potrzeby edukacyjne), papierów osobistych i odznaczeń, przedmiotów służących do wykonywania praktyk religijnych (potrzeby duchowe) oraz przedmiotów codziennego użytku, które mogą być sprzedane tylko znacznie poniżej ich wartości, a dla dłużnika mają znaczną wartość użytkową;
- 5) w art. 829 pkt 9 k.p.c. przedmiotów niezbędnych ze względu na niepełnosprawność dłużnika lub członków jego rodziny.

Rozważając, czy dany przedmiot mieści się w kategorii przedmiotów urządzenia domowego niezbędnych dla dłużnika i jego domowników, warto sięgnąć także do art. 8 § 1 pkt 1 oraz art. 8 § 2 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji⁴⁴. Zgodnie z pierwszym z wymienionych przepisów nie podlegają bowiem egzekucji administracyjnej przedmioty urządzenia domowego, pościel, bielizna i ubranie niezbędne dla zobowiązanego i będących na jego utrzymaniu członków rodziny, a także ubranie niezbędne do pełnienia służby lub wykonywania zawodu. Zgodnie natomiast z art. 8 § 2 u.p.e.a., za przedmioty niezbędne zobowiązanemu i członkom jego rodziny, w rozumieniu art. 8 § 1 pkt 1 u.p.e.a., nie uważa się w szczególności:

- 1) mebli stylowych i stylizowanych;
- 2) telewizorów do odbioru programu w kolorze, chyba że zobowiązany wykaże, że od roku produkcji telewizora upłynęło więcej niż 5 lat;
- 3) stereofonicznych radioodbiorników;
- 4) urządzeń służących do nagrywania lub odtwarzania obrazu lub dźwięku;
- 5) komputerów i urządzeń peryferyjnych, chyba że są one niezbędne zobowiązanemu do pracy zarobkowej wykonywanej przez niego osobiście;

⁴⁴ Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 479 ze zm.); dalej: u.p.e.a.

- 6) futer ze skór szlachetnych;
- 7) dywanów wełnianych i ze skór naturalnych;
- 8) porcelany, szkła ozdobnego i kryształów;
- 9) sztucców z metali szlachetnych;
- 10) dzieł sztuki⁴⁵.

Przepis art. 8 § 2 u.p.e.a. nie znajduje oczywiście wprost zastosowania w cywilnym postępowaniu egzekucyjnym⁴⁶, lecz może zostać wykorzystany do wstępnej oceny, czy dany przedmiot powinien być postrzegany jako niezbędny. Należy zauważyć, że racje leżące u podstaw obu regulacji są zbliżone, zaś ustawodawca posłużył się w nich takimi samymi sformułowaniami.

Zgodnie z brzmieniem art. 829 pkt 1 k.p.c. nie podlegają egzekucji przedmioty niezbędne: lodówka, pralka, odkurzacz, piekarnik lub Kuchenka mikrofalowa, płyta grzewcza służąca podgrzewaniu i przygotowywaniu posiłków, łóżka, stół i krzesła w **liczbie niezbędnej dla dłużnika i jego domowników**. Powstaje pytanie, czy sformułowanie „w liczbie niezbędnej dla dłużnika i jego domowników” należy odnosić jedynie do krzeseł, czy do wyliczonych przed tym sformulowaniem przedmiotów, czy też do wszystkich przedmiotów urządzenia domowego

⁴⁵ Przedstawiony katalog w doktrynie prawa postępowania egzekucyjnego w administracji nie jest przyjmowany bezkrytycznie. Zwrócono uwagę, że przeważająca część wyliczonych tym przepisem rzeczy jest wartościowa, lecz niektóre z nich (meble stylizowane, radioodbiorniki stereofoniczne, urządzenia do nagrywania i odtwarzania dźwięku) są obecnie tak powszechne, że pozostawianie ich w tym katalogu może budzić wątpliwości (D. Kijowski, *Komentarz do art. 8 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji* [w:] D. Kijowski, *Ustawa o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Komentarz*, Warszawa 2015, Lex/el.).

⁴⁶ Por. F. Zedler, *Zbieg egzekucji lub zabezpieczenia sądowego z egzekucją lub zabezpieczeniem administracyjnym*, Poradnik Komornika Sądowego 1993, nr 1, Lex/el., który wywodzi, że z uwagi na treść art. 8 § 2 u.p.e.a. można przyjąć, iż ograniczenia w nim zawarte również występują w sądowym postępowaniu egzekucyjnym. Podstawy do takiego stwierdzenia daje, według tego autora, wykładnia art. 829 pkt 1 k.p.c. Przepis ten wyłącza bowiem od egzekucji tylko te przedmioty urządzenia domowego, które są niezbędne dla dłużnika i członków jego rodziny (obecnie: domowników). Wymienionych w art. 8 § 2 u.p.e.a. urządzeń z pewnością nie można uznać za niezbędne. Stąd też i w sądowym postępowaniu egzekucyjnym nie podlegają one wyłączeniu z egzekucji. Por. A. Wiśniewski, *Komentarz do art. 829 kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz. Art. 730–1217*, pod red. J. Jankowskiego, Warszawa 2019, Legalis/el.

(również tych niewymienionych wprost w przepisie). Za ostatnim rozwiązaniem opowiedział się I. Kunicki⁴⁷, z czym należy się zgodzić. Inna wykładnia byłaby bowiem nieracjonalna. Może się okazać, że przedmiot wymieniony wprost w art. 829 pkt 1 k.p.c. będzie jednak podlegał egzekucji z uwagi na to, że dłużnikowi pozostawiony zostanie inny przedmiot tego samego rodzaju, a rzecz zajęta nie zostanie uznana za niezbędną w świetle okoliczności konkretnej sprawy. Innymi słowy, komornik może zająć rzeczy wymienione w art. 829 pkt 1 k.p.c., o ile dłużnik posiada ich więcej niż to niezbędne. W sytuacji, w której dłużnik posiada większą niż niezbędna liczbę ruchomości danego rodzaju, należy pozostawić mu przedmiot o niższej wartości (o ile oczywiście jest przedmiotem w stanie nadającym się do użytku), zaś ten o wyższej wartości podlega egzekucji. Jeśli przykładowo dłużnik ma w domu dwa zestawy krzeseł, zaś za niezbędny może zostać uznany tylko jeden z nich, to egzekucji podlega ten zestaw, za który można uzyskać wyższą cenę. Jak już bowiem wskazano, niezbędne jest to, co pozwala na godne, ale skromne życie, a nie to, co zapewnia większą wygodę, czy jest bardziej wartościowe. Jak wskazano w literaturze przedmiotu, okoliczność, jaka liczba przedmiotów jest niezbędna dla dłużnika i jego domowników, należy oceniać odrębnie na gruncie konkretnej sprawy – decydują o niej m.in. rodzaj i właściwości przedmiotów, sposób korzystania z nich i liczba osób korzystających⁴⁸.

Wymaga przy tym podkreślenia, że art. 829 pkt 1 k.p.c. dotyczy ruchomości służących zaspokojeniu potrzeb nie tylko dłużnika, ale i jego domowników, lecz nie daje to podstaw do zajęcia ruchomości niestanowiących własności dłużnika. Zajęciu bowiem, niezmiennie, podlegają jedynie rzeczy należące do dłużnika⁴⁹.

⁴⁷ I. Kunicki, *Zawieszenie i umorzenie postępowania egzekucyjnego oraz ograniczenia egzekucji*, PPE 2020, nr 1, Legalis/el.

⁴⁸ I. Kunicki, *Zawieszenie...*, *op. cit.*

⁴⁹ Zgodnie z art. 845 § 2 zd. 1 i 2 k.p.c. zająć można ruchomości dłużnika będące w jego władaniu albo we władaniu samego wierzyciela, który do nich skierował egzekucję. Nie podlegają jednak zajęciu ruchomości, jeżeli z ujawnionych w sprawie okoliczności wynika, że nie stanowią one własności dłużnika.

Jak już wskazano, katalog zawarty w art. 829 pkt 1 k.p.c. ma charakter otwarty. Więcej przykładów niezbędnych przedmiotów urządzenia domowego w rozumieniu art. 829 pkt 1 k.p.c. dostarczają wypowiedzi przedstawicieli doktryny. A. Antkiewicz wymienił tu: „meble (za wyjątkiem mebli trwale związanych z budynkiem, np. mebli na wymiar połączonych trwale ze ścianą, albowiem wtedy stanowią część składową nieruchomości), wszelkiego rodzaju urządzenia kuchenne (np. kuchnia, butla na gaz, piekarnik, zmywarka, mikrofalówka, garnki, talerze, miski, sztucce, kubki), lampy, żyrandole, urządzenia sanitarne (wanna, sedes, umywalka – jeśli są trwale związane z budynkiem, nie stanowią rzeczy ruchomej i z tego już względu nie podlegają zajęciu w ramach egzekucji z ruchomości), pralka, radio, telewizor”⁵⁰. Z kolei według A. Marciniaka do niezbędnych przedmiotów urządzenia domowego w rozumieniu art. 829 pkt 1 k.p.c. zaliczyć należy meble, urządzenia kuchenne i sanitarne oraz wszelkie inne przedmioty potrzebne do urządzenia mieszkania. Nie dotyczy to przedmiotów zakupionych nie dla ich wartości użytkowych, lecz jako atrybut prestiżu, czy jako lokata oszczędności. W ocenie tego autora przedmioty takie jak telewizor, radiodiodobiornik czy urządzenia służące do nagrywania lub odtwarzania obrazu lub dźwięku, co do zasady, podlegają egzekucji. Jedynie okoliczności indywidualne mogą w ocenie A. Marciniaka uzasadniać odmienny wniosek (autor podaje tu przykład osób, które z uwagi na znaczny stopień niepełnosprawności mogą zaspokajać swoje potrzeby kulturalne tylko w obrębie gospodarstwa domowego)⁵¹. Odmienne stanowisko przedstawił H. Pietrzkowski, wskazując, że do przedmiotów urządzenia domowego należy zaliczyć urządzenia takie jak radio czy telewizor, skoro zaspokajają podstawowe potrzeby kulturalne, o ile nie są to przedmioty o dużej wartości, pełniące funkcję atrybutów prestiżu i zamożności⁵².

⁵⁰ A. Antkiewicz, podrozdział 18.3.2.2: *Przedmioty urządzenia domowego (art. 829 pkt 1 KPC)* [w:] *Metodyka pracy komornika sądowego*, pod red. A. Marciniaka, M. Michalskiej-Marciniak, Sopot 2015, Lex/el.

⁵¹ A. Marciniak, *Komentarz do art. 829...*, *op. cit.*

⁵² D. Olczak-Dąbrowska, *Komentarz do art. 829 kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Art. 506–1217*, pod red. T. Szancitły, Warszawa 2019, Legalis/el.

W ocenie autorki niniejszego artykułu, w pierwszej kolejności należy wskazać, że ustawodawca nie wprowadził odrębnego przepisu mającego na celu umożliwienie dłużnikowi i jego domownikom zatrzymania określonych przedmiotów służących zaspokojeniu podstawowych potrzeb kulturalnych. Wypada przy tym przypomnieć, że zapewnienie możliwości ich realizacji mieści się w ramach minimum socjalnego. Wydaje się, że są one przez ustawodawcę respektowane właśnie na gruncie art. 829 pkt 1 k.p.c. W ocenie autorki tego artykułu uprawnione jest przyjęcie, że urządzenia elektroniczne i sprzęty AGD umożliwiające uczestnictwo w kulturze i korzystanie z jej wytworów (np. telewizor, radio, konsole do gier, wieże stereofoniczne, odtwarzacze dvd, czytniki książek elektronicznych) stanowią przedmioty urządzenia domowego. Należy przy tym nadmienić, że w aktualnych realiach społeczno-gospodarczych jest co najmniej dyskusyjne, czy można zaliczyć je do przedmiotów luksusowych. Ich posiadanie jest bowiem powszechne⁵³ i wydaje się, że samo w sobie nie stanowi wyznacznika statusu społecznego (inaczej przedstawia się sytuacja w przypadku przedmiotów o ponadprzeciętnej wartości). Co jednak najistotniejsze, wymienione urządzenia i sprzęty nie są niezbędne dla dłużnika ani jego domowników, chyba że nie mają oni innej, niż za ich pośrednictwem, możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb kulturalnych.

Pojawia się jednak pytanie, jak ocenić przykładowo sytuację, w której telewizor co prawda niesie ze sobą jedyną możliwość zaspokojenia potrzeb kulturalnych, jednak jego wartość istotnie przekracza przeciętną wartość sprzętów tego rodzaju. Wydaje się, że wówczas nie obejmuje go wyłączenie z art. 829 pkt 1 k.p.c. i podlega on egzekucji, jednak nie ze względu na brak realizacji kryterium „niezbędności”, a z uwagi na aktualizację przesłanki ponadprzeciętnej wartości, o czym będzie mowa w dalszej części rozważań.

⁵³ Należy zauważyć, że inną kwestią jest posiadanie najnowszej konsoli do gier, a inną posiadanie konsoli sprzed kilku lat, starszej generacji. Również w tym przypadku konieczna jest indywidualna ocena konkretnego przypadku.

3.2. Wartość przedmiotów niepodlegających egzekucji na podstawie art. 829 pkt 1 k.p.c.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że przepis art. 829 pkt 1 k.p.c. został znowelizowany od dnia 1 stycznia 2019 r. na mocy art. 261 pkt 17 lit. a ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych⁵⁴. W poprzednim brzmieniu stanowił on, że nie podlegają egzekucji przedmioty urządzenia domowego, pościel, bielizna i ubranie codzienne, niezbędne dla dłużnika i będących na jego utrzymaniu członków jego rodziny, a także ubranie niezbędne do pełnienia służby lub wykonywania zawodu.

Analiza obu wersji przepisu wskazuje, że po pierwsze w nowym brzmieniu objaśniono znaczenie wyrażenia „przedmioty urządzenia domowego” przez przykładowe wyliczenie jego zakresu. Ma to znaczenie dla skuteczności realizacji potrzeby ograniczenia arbitralności ocen w zakresie tego, co jest przedmiotem urządzenia domowego niezbędnym dłużnikowi i jego domownikom⁵⁵. Po drugie, sformułowanie, iż nie podlegają egzekucji przedmioty „niezbędne dla dłużnika i będących na jego utrzymaniu członków jego rodziny” zastąpiono sformułowaniem

⁵⁴ Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2224); dalej: u.k.s.

⁵⁵ Należy zauważyć, że oceny te w praktyce mogą dalece odbiegać od ocen powszechnie przyjmowanych w społeczeństwie. Jako przykład można podać wyrok NSA w Łodzi z dnia 18 grudnia 1996 r., SA/Ła 2983/95, Lex/el. nr 28977, w którym sąd na gruncie art. 8 § 1 pkt 1 u.p.e.a., podobnego w swym brzmieniu do art. 829 pkt 1 k.p.c., przyjął, że segment pokojowy i lodówka nie są przedmiotami, które nie podlegają egzekucji administracyjnej. Orzeczenie to – według autorki niniejszego artykułu słusznie – jest oceniane bardzo krytycznie z perspektywy zasad poszanowania minimum egzystencji i godności dłużnika (zob. D. Kijowski, *Komentarz do art. 8..., op. cit.*). W tym kontekście należy również zwrócić uwagę na pogląd I. Kunickiego, zgodnie z którym wprowadzenie katalogu otwartego do art. 829 pkt 1 k.p.c. nie ma „w istocie znaczenia normatywnego, lecz jedynie znaczenie informujące”. Według tego autora przykładowe wyliczenie przedmiotów w tym przepisie jest zbędne, bowiem nie budzi wątpliwości, że są one przedmiotami urządzenia domowego, a przy tym są, co do zasady, niezbędne dla dłużnika i jego domowników (I. Kunicki, *Zawieszenie..., op. cit.*). Odmienne spostrzeżenia zawarto w komentarzu do u.k.s. (M. Klonowski, *Komentarz do art. 261 ustawy o komornikach sądowych [w:] Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, pod red. R. Reiwer, Warszawa 2021), wskazując, że „dotychczas pojęcie to nie było, jak się wydaje, dostatecznie jasne, o czym świadczy fakt, że komornicy na znaczną skalę dokonywali zajęć podstawowych sprzętów AGD”.

„niezbędne dla dłużnika i jego domowników”. Pojęcie członków rodziny jest węższe od pojęcia domowników, o czym więcej w dalszej części rozważań. Ponadto osoby te nie muszą obecnie pozostawać na utrzymaniu dłużnika. Po trzecie, treść przepisu art. 829 pkt 1 k.p.c. w dawnym brzmieniu została częściowo przeniesiona do nowego art. 829 pkt 1¹ k.p.c.⁵⁶, zgodnie z którym nie podlegają egzekucji pościel, bielizna i ubranie codzienne, w liczbie niezbędnej dla dłużnika i jego domowników, a także ubranie niezbędne do pełnienia służby lub wykonywania zawodu. Po czwarte, w nowym przepisie zawarto zastrzeżenie, że określone w art. 829 pkt 1 k.p.c. przedmioty nie podlegają egzekucji, o ile ich wartość nie przekracza znacznie przeciętnej wartości nowych przedmiotów danego rodzaju. Jest to istotna kwestia, która zmienia sposób rozumienia przedstawianego przepisu. Do dnia 1 stycznia 2019 r. bez znaczenia pozostawała wartość majątkowa rzeczy.

Na temat nowelizacji art. 829 pkt 1 k.p.c. w interesującym w tym miejscu zakresie wypowiedział się M. Krakowiak, oceniając ją pozytywnie. Przy tym, według tego autora – wobec wyraźnego wskazania przez ustawodawcę, że wyłączenia z egzekucji wymienionych w przepisie ruchomości nie dotyczą tych przedmiotów, których wartość znacznie przekracza przeciętną wartość nowych przedmiotów danego rodzaju – nieaktualne stało się stanowisko, w świetle którego o wyłączeniu przedmiotów wymienionych w art. 829 pkt 1 k.p.c. decyduje wyłącznie ich funkcja, a nie wartość majątkowa⁵⁷. Poglądy M. Krakowiaka w tym zakresie należy w pełni podzielić.

Wskazana w art. 829 pkt 1 k.p.c. wartość przedmiotów powinna być oceniana na chwilę ich zajęcia. Przekonuje o tym treść art. 853 § 1 k.p.c., zgodnie z którym jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, komornik, dokonując zajęcia, szacuje wartość zajętych ruchomości i oznacza ją w protokole zajęcia. W literaturze przedmiotu wskazano, że w praktyce

⁵⁶ Zob. art. 261 pkt 17 lit. b u.k.s.

⁵⁷ M. Krakowiak, *Kluczowe zagadnienia egzekucji z ruchomości w sądowym postępowaniu egzekucyjnym po 1.1.2019 r.*, M.Prawn. 2019, nr 18, Legalis/el.

uznanie, iż wartość danego przedmiotu znacznie przekracza przeciętną wartość nowych przedmiotów danego rodzaju, będzie wynikało z porównania wartości danej ruchomości do jej wartości zwyczajowo przyjętej w danych stosunkach⁵⁸. Należy przychylić się do poglądu, zgodnie z którym w wypadkach wątpliwych, gdy możliwe jest zarówno zastosowanie, jak i niezastosowanie art. 829 pkt 1 k.p.c. odnośnie do konkretnego przedmiotu, komornik powinien udokumentować sposób obliczenia przeciętnej wartości⁵⁹. To, czy nastąpiło znaczne przekroczenie wartości, wymaga dokonania oceny w konkretnej sprawie. W doktrynie nie ma zgody co do tego, kiedy można mówić o znacznym przekroczeniu – w świetle jednej z wypowiedzi chodzi tu o przekroczenie rzędu 50%⁶⁰, w świetle innej wystarczy około 30%⁶¹. Wydaje się, że istotą omawianego przepisu jest wyłączenie z egzekucji przedmiotów ze „średniej półki”, zaś ustawodawca chciał przeciwdziałać sytuacjom, w których składniki objęte ograniczeniem egzekucji byłyby tak istotnej wartości, że pozostawienie ich dłużnikowi poważnie godziłoby w zasługujące na ochronę interesy wierzyciela.

3.3. Pojęcie „domownika”

Od dnia 1 stycznia 2019 r. w art. 829 § 1–1¹ k.p.c. pojęcie „członkowie rodziny pozostający na utrzymaniu dłużnika” zastąpiono pojęciem „domownicy”. Mając na uwadze, że ustawodawca nie nadał pojęciu domownika specyficznego znaczenia, należy je rozumieć tak jak w języku potocznym. Domownikiem jest zatem „każdy ze stałych mieszkańców

⁵⁸ M. Krakowiak, *Kluczowe..., op. cit.* Jako przykład ruchomości podlegających zajęciu autor wskazał żyrandole znanych światowych marek, w pełni dostępne na rynku polskim, o wartości ponad 15 000 zł każdy, bądź też stół i krzesła będące odrestaurowanymi antykami.

⁵⁹ Tak: I. Kunicki, *Zawieszenie..., op. cit.*

⁶⁰ M. Klonowski, *Komentarz do art. 261..., op. cit.*, przy czym wskazano tu, że ustawodawca celowo podkreślił istniejącą dysproporcję, zestawiając sprzęt używany przez dłużnika w dacie zajęcia ze sprzętem nowym.

⁶¹ I. Kunicki, *Zawieszenie..., op. cit.*

domu jednorodzinnego lub mieszkania”⁶². Nie chodzi tu więc o osobę, która przebywa w tych miejscach jedynie przejściowo, bez zamiaru trwałego w nich pozostania. Domownikiem może być zarówno osoba spokrewniona albo spowinowacona z dłużnikiem, jak i osoba, z którą dłużnika nie łączą takie więzi. Obecnie bez znaczenia pozostaje także zależność ekonomiczna między dłużnikiem a jego domownikiem. W istocie nie jest konieczne ziszczenie się żadnej dodatkowej przesłanki poza stałym zamieszkiwaniem.

Wymaga zaakcentowania, że nie jest konieczne, aby dłużnik i jego domownik prowadzili wspólnie gospodarstwo domowe⁶³. Uzasadniając to stanowisko, należy wskazać, że po pierwsze dla zrozumienia pojęcia „domownik” na gruncie art. 829 pkt 1 k.p.c. nie jest istotna definicja zawarta w art. 156 § 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze⁶⁴, zgodnie z którą domownikiem członka spółdzielni jest każdy członek jego rodziny, a także inne osoby, jeżeli zamieszkują z nim wspólnie i prowadzą z nim wspólne gospodarstwo domowe. Definicja ta została bowiem sformułowana wyłącznie na użytek wymienionej ustawy i dotyczy jedynie określonej kategorii domowników („domowników członków spółdzielni”)⁶⁵. Po drugie, również na gruncie art. 138 § 1 k.p.c.⁶⁶ – gdzie posłużono się tym samym wyrazem – kwestia konieczności prowadzenia przez adresata przesyłki nadanej przez sąd wspólnego gospodarstwa

⁶² *Słownik...*, *op. cit.* Zbliżoną definicję (domownik to „osoba stale mieszkająca w określonym mieszkaniu lub domu jednorodzinnym”) podaje również *Wielki słownik języka polskiego...*, *op. cit.*

⁶³ M. Muliński, *Komentarz do art. 829...*, *op. cit.*; A. Kościółek, *Komentarz do art. 829...*, *op. cit.*

⁶⁴ Ustawa z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 648 ze zm.).

⁶⁵ Brakuje przesłanek do uznania, że zasięg tej definicji obejmuje również domownika w rozumieniu k.p.c., ponieważ k.p.c. nie jest aktem wykonawczym w stosunku do u.p.s. – oba akty prawne należą do różnych dziedzin, a przy tym k.p.c. nie odsyła do definicji zawartej w u.p.s. (por. M. Zieliński, *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, Warszawa 2012, s. 212).

⁶⁶ Jeżeli doręczający nie zastanie adresata w mieszkaniu, może doręczyć pismo sądowe dorosłemu domownikowi, a gdyby go nie było – administracji domu, dozorczy domu lub sołtysowi, jeżeli osoby te nie są przeciwnikami adresata w sprawie i podjęły się oddania mu pisma.

domowego z domownikiem jest dyskusyjna⁶⁷. Na płaszczyźnie tego przepisu próby wykładni rozszerzającej można by uzasadniać potrzebą ochrony adresata i zapewnienia podstawowych gwarancji procesowych. Racje te nie występują w przypadku art. 829 k.p.c.

4. Pościel, bielizna, ubranie codzienne oraz ubranie niezbędne do pełnienia służby lub wykonywania zawodu

Stosownie do art. 829 pkt 1¹ k.p.c. nie podlegają egzekucji pościel, bielizna i ubranie codzienne w liczbie niezbędnej dla dłużnika i jego domowników, a także ubranie niezbędne do pełnienia służby lub wykonywania zawodu. Również w odniesieniu do tego przepisu należy wskazać na brak definicji legalnych wymienionych w nim pojęć i potrzebę odwołania się do reguł znaczeniowych języka polskiego. **Pościel** to – w pierwszym znaczeniu – „poduszki, kołdra, prześcieradło, rozkładane na łóżko przed pójściem spać”, zaś w drugim znaczeniu – „bielizna, którą się powleka poduszki, kołdrę, pierzyny”⁶⁸. **Bielizna** to po pierwsze „odzież spodnia”, a po drugie „wyroby z tkaniny, zwykle białej, używane do potrzeb domowych”⁶⁹. Zważywszy na przedstawione na wstępie rozważania dotyczące funkcji ograniczeń egzekucji, należy przyjąć, że w przepisie art. 829 pkt 1¹ k.p.c. chodzi o drugie znaczenie tego wyrazu, zaś zawężenie go jedynie do odzieży spodniej nie jest uprawnione. **Ubranie** oznacza z kolei „wszystko to, co służy do okrycia ludzkiego ciała; też:

⁶⁷ Zob. np. K. Markiewicz, *Komentarz do art. 138 kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Art. 1–50539*, pod red. T. Szancitły, Warszawa 2019, Legalis/el. i powołana tam literatura przedmiotu.

⁶⁸ *Słownik...*, *op. cit.* Podobnie definiuje pościel *Wielki słownik języka polskiego* PAN: „1) ogół rzeczy, które rozkłada się na łóżku, aby później na nich lub pod nimi spać, 2) ogół wyrobów z tkaniny, które zakłada się na łóżko, poduszki, kołdry i inne podobne rzeczy, służący do utrzymania czystości w miejscu spania” (*Wielki słownik...*, *op. cit.*).

⁶⁹ *Słownik...*, *op. cit.* Podobnie *Wielki słownik języka polskiego* PAN: „1) ogół części ubrania z miękkiej tkaniny, zakładanych na gołe ciało pod inne ubranie, 2) ogół wyrobów z tkaniny, przeważnie w kolorze białym, używanych przede wszystkim w gospodarstwie domowym” (*Wielki słownik...*, *op. cit.*).

jedna z tych rzeczy”⁷⁰. Ustawodawca rozróżnia przy tym ubranie codzienne oraz niezbędne do pełnienia służby lub wykonywania zawodu.

Ubranie codzienne to ubranie „zwykłe i charakterystyczne dla dnia powszedniego w przeciwieństwie do dni świątecznych”⁷¹. Jego rodzaj i wartość wskazują, że jest używane na co dzień w określonej porze roku przez przeciętnego członka społeczeństwa. Należałoby z tej kategorii wyłączyć ubrania o charakterze luksusowym lub zbytkowym⁷² (np. futra), a także ubrania noszone na specjalne okazje (np. suknia wieczorowa, smoking). W przepisie chodzi przy tym oczywiście o ubranie codzienne używane przez dłużnika nie tylko na chwilę zajęcia, ale i takie, którego będzie używał w innych porach roku⁷³.

Sformułowanie „**ubrania niezbędne do pełnienia służby lub wykonywania zawodu**” obejmuje przykładowo mundur, kostium, fartuch, kombinezon, odzież ochronną (w tym np. rękawice, kask, gogle), a także zwykłe ubranie pracownika umysłowego⁷⁴, nie wyłączając obuwia odpowiedniego do wymienionych strojów. Ma ono szerszy zakres znaczeniowy od wyrażenia „odzież i obuwie robocze” użytego w art. 237⁷ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy⁷⁵ (odzież i obuwie robocze stanowiące własność pracownika będącego dłużnikiem – por. art. 237⁷ § 4 k.p. – zawsze mieszczą się w pojęciu ubrania niezbędnego do pełnienia służby lub wykonywania zawodu).

Należy zauważyć, że w art. 829 pkt 1¹ k.p.c. ustawodawca po wymienieniu przedmiotów wyłączonych z egzekucji nie zawarł – w przeciwieństwie do art. 829 pkt 1 k.p.c. – sformułowania „chyba że są to przedmioty,

⁷⁰ *Słownik...*, *op. cit.* Podobnie *Wielki słownik języka polskiego* PAN: „rzeczy, w które ubiera się człowiek” (*Wielki słownik...*, *op. cit.*). W internetowym Słowniku języka polskiego pod red. Witolda Doroszewskiego doprecyzowano, że chodzi o odzież, bieliznę i obuwie (internetowy *Słownik...*, *op. cit.*).

⁷¹ *Wielki słownik...*, *op. cit.*

⁷² K. Flaga-Gieruszyńska, *Komentarz do art. 829...*, *op. cit.*

⁷³ Tak też: M. Allerhand, *Kodeks...*, *op. cit.*, s. 157.

⁷⁴ Tak też co do ubrania pracownika umysłowego: A. Marciniak, *Komentarz do art. 829...*, *op. cit.*

⁷⁵ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1510 ze zm.); dalej: k.p.

których wartość znacznie przekracza przeciętną wartość nowych przedmiotów danego rodzaju”. Oznacza to, że przedmioty wymienione w art. 829 pkt 1⁷⁶ k.p.c. nie podlegają egzekucji niezależnie od ich wartości. Nie jest więc uprawnione stanowisko takie jak przedstawione przez SN w orzeczeniu z dnia 3 marca 1931 r. (R 94/31)⁷⁶ – wydanym na gruncie § 250 austriackiej Ordynacji egzekucyjnej – zgodnie z którym stosunkowo kosztowne futro nie należy do przedmiotów wyłączonych od egzekucji, chyba że dłużnik wykaże, iż nie jest w stanie nabyć w miejsce zajętego futra taniego zimowego okrycia. W aktualnym stanie prawnym kosztowne futro podlega egzekucji nie dlatego, że jest kosztowne, a dlatego, że nie mieści się w kategorii „ubrań codziennych”.

Pościel, bielizna i ubranie codzienne nie podlegają zajęciu „w liczbie niezbędnej dla dłużnika i jego domowników”. Ustawodawca nie zdecydował się na wymienienie konkretnej liczby⁷⁷, zaś określenie, jaka liczba jest niezbędna, pozostawiono do oceny organowi egzekucyjnemu. Jeśli zaś chodzi o jakość pozostawianych dłużnikowi ubrań, to mając na uwadze ogólne rozważania przedstawione w niniejszym opracowaniu, należy wskazać, że chodzi tu o ubrania skromne, ale w zadowalającym stanie – niezniszczone i nieużyte w stopniu wskazującym, że niedługo powinny zostać wyrzucone. Egzekucja nie może upokarzać dłużnika, a tak należałoby potraktować pozostawienie mu niewielu starych i zniszczonych ubrań, mimo że posiadał ubrania w lepszym stanie.

5. Podsumowanie

Dotychczas przedstawione rozważania prowadzą do wniosku, że wyłączone z egzekucji przedmioty urządzenia domowego służą przede wszystkim realizacji podstawowych potrzeb bytowych, a niekiedy również

⁷⁶ Orzeczenie SN z dnia 3 marca 1931 r., R 94/31, Lex/el. nr 1631440.

⁷⁷ Rozwiązanie takie jest znane w europejskich porządkach prawnych. Przykładowo w art. 90 ust. 1 lit. c i d węgierskiej ustawy o egzekucji zwolniono od egzekucji ważne elementy odzieży, trzy zestawy odzieży wierzchniej, jeden zimowy płaszcz, jeden lekki płaszcz, trzy pary butów, a także niezbędną pościel: jeden zestaw na osobę, wraz z dwoma zestawami kołder. Zob. dane udostępnione na stronie internetowej projektu EJE – Egzekucja Sądowa w Europie [online:] <http://www.europe-eje.eu/pl/fiche-the-matique/notatka-3-egzekucja-ruchomosci-prawnik-notatka-1> (dostęp: 30.01.2023).

elementarnych potrzeb kulturalnych. Chodzi tu o przedmioty niezbędne dłużnikowi oraz jego domownikom, pod warunkiem że ich wartość nie przekracza wskazanego przez ustawodawcę progu (w obecnym stanie prawnym obok funkcji tych ruchomości istotna jest również ich wartość). Zastrzeżenia co do wartości rzeczy nie zastosowano w przypadku przedmiotów wymienionych w art. 829 pkt 1^a k.p.c. Jednocześnie należy wskazać, że pojęcie „domownicy” jest szersze od pojęcia członków rodziny, zaś dla oceny, czy dana osoba jest domownikiem, nie jest konieczne stwierdzenie, że prowadzi wraz z dłużnikiem gospodarstwo domowe. Znaczący jest jedynie fakt wspólnego, stałego zamieszkiwania.

dr Urszula Moszczyńska, aplikantka XIV rocznika aplikacji sędziowskiej w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury; ORCID: 0009-0002-2052-1308

Literatura przedmiotu

Allerhand M., *Kodeks postępowania cywilnego. Część 2. Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające*, Lwów 1933.

Antas M., *Komentarz do art. 28¹ kodeksu rodzinnego i opiekuńczego* [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, pod red. M. Załuckiego, Warszawa 2023.

Antkiewicz A., podrozdział 18.3.2.2: *Przedmioty urządzenia domowego (art. 829 pkt 1 KPC)* [w:] *Metodyka pracy komornika sądowego*, pod red. A. Marciniaka, M. Michalskiej-Marciniak, Sopot 2015.

Bagan-Kurluta K., *Komentarz do art. 939 kodeksu cywilnego* [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, pod red. M. Załuckiego, Warszawa 2023.

Borysiak W., *Komentarz do art. 923 kodeksu cywilnego* [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, pod red. W. Borysiaka, Warszawa 2022.

Borysiak W., *Komentarz do art. 939 kodeksu cywilnego* [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, pod red. K. Osajdy, Warszawa 2020.

Brulińska M. [w:] *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, pod red. J. Gołaczyńskiego, Warszawa 2008.

Flaga-Gieruszyńska K., *Komentarz do art. 829 kodeksu postępowania cywilnego* [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2019.

Gromek K., *Komentarz do art. 34 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego* [w:] K. Gromek, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa 2018.

Gwiazdomorski J., *Prawo spadkowe*, Warszawa 1959, s. 276.

- Jędrejek G., *Wyłączenie od egzekucji sądowej przedmiotów służących do wykonywania praktyk religijnych* [w:] *W poszukiwaniu prawa dobrego i sprawiedliwego. Księga pamiątkowa ku czci Jana Tredera*, pod red. K. Lubińskiego, Warszawa 2013.
- Każmierczak-Kałużna I., *Ubóstwo jako problem społeczny. Kwestie terminologiczne i ustalenia empiryczne*, Kultura i Społeczeństwo 2012, nr 1.
- Kijowski D., *Komentarz do art. 8 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji* [w:] D. Kijowski, *Ustawa o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Komentarz*, Warszawa 2015.
- Klonowski M., *Komentarz do art. 261 ustawy o komornikach sądowych* [w:] *Ustawa o komornikach sądowych. Ustawa o kosztach komorniczych. Komentarz*, pod red. R. Reiwersa, Warszawa 2021.
- Kościółek A., *Komentarz do art. 829 kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. P. Ryłskiego, Warszawa 2022.
- Krakowiak M., *Kluczowe zagadnienia egzekucji z ruchomości w sądowym postępowaniu egzekucyjnym po 1.1.2019 r.*, M.Prawn. 2019, nr 18.
- Kunicki I., *Zawieszenie i umorzenie postępowania egzekucyjnego oraz ograniczenia egzekucji*, PPE 2020, nr 1.
- Kuźmicka-Sulikowska J., *Komentarz do art. 939 kodeksu cywilnego* [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, pod red. E. Gniewka, P. Machnikowskiego, Warszawa 2021.
- Łączkowska-Porawska M., *Komentarz do art. 939 kodeksu cywilnego* [w:] *Kodeks cywilny. Tom III. Komentarz. Art. 627–1088*, pod red. M. Gutowskiego, Warszawa 2022.
- Marciniak A., *Komentarz do art. 829 kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom IV. Komentarz. Art. 730–1095'*, pod red. A. Marciniaka, Warszawa 2020.
- Marciniak A., *Ograniczenia egzekucji sądowej*, Łódź 1986.
- Markiewicz K., *Komentarz do art. 138 kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Art. 1–50539*, pod red. T. Szanciły, Warszawa 2019.
- Merchel Z., *podrozdział VI.2: Ograniczenia przedmiotowe egzekucji* [w:] Z. Merchel, *Ruchomość jako przedmiot egzekucji. Postępowanie. Wzory pism i orzeczeń*, Sopot 2006.
- Muliński M., *Komentarz do art. 829 kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian. Tom I i II*, pod red. T. Zembruskiego, Warszawa 2020.
- Olczak-Dąbrowska D., *Komentarz do art. 829 kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II. Art. 506–1217*, pod red. T. Szanciły, Warszawa 2019.
- Ożóg M., *Ograniczenie egzekucji sądowej i administracyjnej w zakresie przedmiotów służących do wykonywania praktyk religijnych*, PPE 2016, nr 9.
- Pawliczak J., *Komentarz do art. 28' kodeksu rodzinnego i opiekuńczego* [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, pod red. M. Domańskiego, J. Słyka, Warszawa 2022.
- Pazdan M., *Komentarz do art. 939 kodeksu cywilnego* [w:] *Kodeks cywilny. T II. Komentarz. Art. 450–1088. Przepisy wprowadzające*, pod red. K. Pietrzykowskiego, Warszawa 2018.
- Pietrzkowski H., *Komentarz do art. 829 kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom V. Postępowanie egzekucyjne*, pod red. T. Erecińskiego, Warszawa 2016.
- Pollok A., *Metody analizy ekonomicznej zjawiska ubóstwa*, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 2002, nr 4.
- Słownik języka polskiego* pod red. W. Doroszewskiego [online:] www.doroszewski.pwn.pl (dostęp: 30.01.2023).
- Słownik języka polskiego PWN* [online:] www.sjp.pwn.pl (dostęp: 30.01.2023).
- Słyk J., *Komentarz do art. 34 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego* [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, pod red. K. Osajdy, Warszawa 2020.
- Szczurek Z., *podrozdział 32.1: Uwagi ogólne* [w:] Z. Szczurek, *Egzekucja sądowa w sprawach cywilnych*, Sopot 2011.

Tarkowska E. (red.), *Dyskursy ubóstwa i wykluczenia społecznego*, Warszawa 2013.

Wengerek E. [w:] *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części II i III Kodeksu postępowania cywilnego*, pod red. M. Romańskiej, Warszawa 2009, s. 312 [za:] A. Wiśniewski, *Komentarz do art. 829 kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz. Art. 730–1217*, pod red. J. Jankowskiego, Warszawa 2019.

Wielki słownik języka polskiego PAN [online:] www.wsjp.pl (dostęp: 30.01.2023).

Wiśniewski A., *Komentarz do art. 829 kodeksu postępowania cywilnego* [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz. Art. 730–1217*, pod red. J. Jankowskiego, Warszawa 2019.

Zedler F., *Zbieg egzekucji lub zabezpieczenia sądowego z egzekucją lub zabezpieczeniem administracyjnym*, Poradnik Komornika Sądowego 1993, nr 1.

Zieliński M., *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, Warszawa 2012.

Akty prawne

Austriacka ustawa z dnia 27 maja 1896 r. o postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym (*Exekutionsordnung* – EO) [online:] <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001700> (dostęp: 30.01.2023).

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

Niemiecka ustawa z dnia 30 stycznia 1877 r. Kodeks postępowania cywilnego (ZPO) [online:] <https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/> (dostęp: 30.01.2023).

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r., poz. 1359).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1360 ze zm.).

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1805 ze zm.).

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1510 ze zm.).

Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 479 ze zm.).

Ustawa z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 648 ze zm.).

Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 385).

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 572).

Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2224).

Orzecznictwo

Orzeczenie SN z dnia 3 marca 1931 r., R 94/31, Lex/el. nr 1631440.

Uchwała SN z dnia 17 grudnia 1981 r., III CZP 32/81, Legalis/el. nr 22900.

Wyrok NSA w Łodzi z dnia 18 grudnia 1996 r., SA/Ła 2983/95, Lex/el. nr 28977.

Już w sklepie Currendy!
www.sklep.currenda.pl

Zawieszenie sądowego postępowania egzekucyjnego

Podstawy i skutki

redakcja naukowa
Józef Jagieła

OSRODEK NAUKOWO-SZKOLENIOWY
PRZY KRAJOWEJ RADZIE KOMORNICZEJ

CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

STRESZCZENIE **Czy interes wierzyciela to interes publiczny?**

Celem egzekucji jest przymusowe wykonanie i urzeczywistnienie praw lub obowiązków cywilnoprawnych (prawa cywilnego materialnego). Egzekucja stanowi element postępowania egzekucyjnego, które ma na celu spełnienie świadczeń przysługujących wierzycielowi od dłużnika, a odbywa się przy zastosowaniu przez państwowe organy egzekucyjne środków przymusu. Należy przyjąć, że postępowanie egzekucyjne służy przede wszystkim interesowi wierzyciela. Jednocześnie zapewnienie wierzycielowi możliwości realnego urzeczywistnienia praw lub obowiązków cywilnoprawnych służy wzmacnianiu zaufania obywateli do państwa i leży w ogólnopojętym interesie wymiaru sprawiedliwości, który może być postrzegany jako rodzaj interesu publicznego. W opracowaniu dokonano więc analizy, czy interes wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym stanowi interes publiczny.

Słowa kluczowe: *Kodeks postępowania cywilnego, postępowanie egzekucyjne, interes publiczny, egzekucja sądowa*

SUMMARY **Is the Creditor's Interest a Public Interest?**

The purpose of enforcement is the enforcement and the realization of civil law rights or obligations (substantive civil law). Execution is an element of enforcement proceedings, which is aimed at the source of the use of specific coercive measures, and is carried out in the service of state enforcement authorities of coercive measures. It should be assumed that enforcement proceedings primarily serve the interest of the creditor. At the same time, ensuring that a creditor can realistically realise civil law rights or obligations serves to strengthen citizens' trust in the state and is in the general interest of justice, which can be seen as a type of public interest. The author, therefore, analyzes whether interest in enforcement proceedings constitutes a public interest.

Keywords: *Code of Civil Procedure, enforcement proceedings, public interest, judicial enforcement*

Czy interes wierzyciela to interes publiczny?

I. Wprowadzenie

Głównym celem cywilnego postępowania egzekucyjnego jest realizacja norm prawa cywilnego w drodze egzekucji, a więc przy wykorzystaniu przymusu będącego atrybutem władzy państwowej, co ma miejsce wówczas, gdy nie jest możliwe osiągnięcie tego celu w rozpoznawczym stadium postępowania cywilnego. Powyższe powoduje, iż egzekucja ma wymusić na podmiocie podległym władztwu państwowemu realizację takiego stanu rzeczy, jaki powinien powstać w wyniku dobrowolnego spełnienia obowiązku przez ten podmiot. W piśmiennictwie zauważono, że postępowanie egzekucyjne pełni rolę stabilizacji ładu prawnego i umacniania praworządności, a także realizuje zadania wychowawcze, kształtując właściwą postawę dłużników¹. Tym samym, egzekucja, a w konsekwencji postępowanie egzekucyjne, ma pierwszorzędne znaczenie dla realizacji prawnie chronionych interesów wierzyciela stwierdzonych w tytule wykonawczym². Innymi słowy, w postępowaniu egzekucyjnym mamy do czynienia z prymatem interesu wierzyciela.

¹ K. Korzan, *Wykonanie orzeczeń w sprawach o roszczenia pracowników ze stosunku pracy. Studium teoretycznoprocesowe*, Katowice 1985, s. 57–58

² A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019, s. 25.

Szczególną rolę w postępowaniu egzekucyjnym ma bowiem wierzyciel jako gospodarz tegoż postępowania³.

Na marginesie dostrzec jednak należy, że zmiany, jakich dokonuje sukcesywnie ustawodawca od 2019 r.⁴, są znacząco sprzeczne z założeniami aksjologicznymi postępowania egzekucyjnego⁵. Zgodzić się należy z Ł. Wydrą, że jeśli głównym celem postępowania egzekucyjnego ma być zaspokojenie należności wynikającej z tytułu wykonawczego, to ostatnie zmiany ustawy procesowej w zakresie postępowania egzekucyjnego nie sprzyjają jego realizacji⁶.

Celem niniejszego opracowania jest dokonanie analizy zagadnienia, czy prowadzenie egzekucji może być klasyfikowane jako „zadanie realizowane w interesie publicznym” w rozumieniu przepisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)⁷.

Powyższe zagadnienie zostało przedłożone Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym⁸. Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie,

³ K. Golinowska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do art. 824*, pod red. J. Jankowskiego, Warszawa 2019, Legalis.

⁴ Więcej na ten temat: Ł. Wydra, *Ocena sytuacji prawnej stron cywilnego postępowania egzekucyjnego, poczynwszy od 2019 r.* [w:] *Aksjologia egzekucji sądowej. W poszukiwaniu optymalnego poziomu ochrony praw wierzyciela i dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym i upadłościowym*, pod red. S. Cieślaka, Sopot 2023, 389–410.

⁵ *Ibidem*, Nb 13.4.

⁶ *Ibidem.*

⁷ Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U. UE. L. z 2016 r. Nr 119, s. 1 z późn. zm.); dalej: Rozporządzenie 2016/679 lub RODO.

⁸ Sprawa C-693/22 (data wpływu: 10 listopada 2022) [online:] <https://curia.europa.eu/juris/fiche.jsf?id=C%3B693%3B22%3BRP%3B1%3BP%3B1%3BC2022%2F0693%2FP&nat=or&mat=or&pccs=Oor&jur=C%2CT%2CF&num=C-693%252F22&for=&jge=&dates=&language=en&pro=&cit=none%252C%252C%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Cfalse%252Cfalse&oqp=&tcd=%3BALL&avg=&lgrc=en&lg=&coid=11359> (dostęp: 25.01.2023).

XV Wydział Gospodarczy, XV GC 254/21, działając na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej⁹, postanowieniem z dnia 3 listopada 2022 r. zwrócił się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem: czy art. 5 ust. 1 lit. a) w zw. z art. 6 ust. 1 lit. a), c), e) w zw. z art. 6 ust. 3 Rozporządzenia 2016/679 należy wyklądać w ten sposób, że stoi na przeszkodzie takiemu unormowaniu prawa krajowego, które pozwala na sprzedaż w postępowaniu egzekucyjnym bazy danych w rozumieniu art. 1 ust. 2 dyrektywy 96/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych¹⁰, składającej się z danych osobowych, jeśli osoby, których te dane dotyczą, nie wyraziły zgody na taką sprzedaż¹¹?

2. Egzekucja praw na dobrach niematerialnych

Elektronizacja wszystkich sfer życia powoduje, że przedmiotem egzekucji stają się coraz częściej prawa na dobrach niematerialnych. Zakres przedmiotowy dóbr zaliczanych do kategorii dóbr niematerialnych jest coraz szerszy, a to z uwagi na objęcie ochroną prawną nowych przejawów działalności człowieka z zakresu praw własności intelektualnej. Majątkowy charakter tychże praw pozwala na egzekwowanie z nich wierzytelności w toku sądowego postępowania egzekucyjnego, i to pomimo że prawa takie są ustanowione na niematerialnych wytworach twórczości człowieka.

H. Pietrzkowski przyjął, że spośród praw majątkowych tylko prawa rzeczowe oraz prawa na dobrach niematerialnych o charakterze majątkowym, których przedmiotem są dobra niematerialne, podlegają egzekucji sposobem, jakim jest egzekucja z innych praw majątkowych, pod warunkiem że są zbywalne¹². „Prawa zbywalne i niezbywalne wyróżnia się

⁹ Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej z dnia 25 marca 1957 r. (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864).

¹⁰ Dz.U. UE. L. z 1996 r. Nr 77, s. 20 z późn. zm.

¹¹ Postanowienie SR dla m.st. Warszawy w Warszawie z dnia 3 listopada 2022 r., XV GC 254/21, niepubl.

¹² H. Pietrzkowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom V. Postępowanie egzekucyjne*, pod red. T. Erecińskiego, Warszawa 2016, art. 909, Nb 4.

według kryterium dopuszczalności obrotu. Prawo podmiotowe jest zbywalne, gdy możliwe jest jego zbycie zarówno w drodze czynności prawnych między żywymi, jak i przejście w drodze dziedziczenia. Prawa majątkowe, co do zasady, mają charakter praw zbywalnych. Wyłączenie określonego prawa z obrotu bądź ograniczenia w tym obrocie muszą wynikać z przepisu ustawy. Prawo podmiotowe jest niezbywalne, gdy ustawa wyłącza możliwość zmiany jego podmiotu. Zwykle charakter niezbywalny mają prawa niemajątkowe, w szczególności dobra osobiste”¹³.

Egzekucja z innych praw majątkowych uregulowana jest w przepisach art. 909–912 k.p.c.¹⁴ Jako przykłady praw majątkowych stanowiących przedmiot egzekucji prowadzonej na podstawie art. 909–912 k.p.c. wskazuje się przykładowo: 1) udział w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, 2) akcję wyemitowaną przez spółkę akcyjną oraz komandytowo-akcyjną, 3) prawo z patentu, 4) prawo ochronne na wzór użytkowy, 5) prawo z rejestracji wzoru zdobniczego, 6) prawo z rejestracji znaku towarowego, 7) prawo z rejestracji topografii układu scalonego, 8) prawo przysługujące dłużnikowi na wypadek wystąpienia ze spółki cywilnej lub jej rozwiązania, 9) prawo, z mocy którego dłużnik może żądać działu majątku.

Pojawia się pytanie, czy dopuszczalna jest egzekucja prowadzona z baz danych. Stosownie bowiem do przepisu art. 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych¹⁵, bazy danych spełniające cechy utworu są przedmiotem prawa autorskiego, nawet jeżeli zawierają niechronione materiały, o ile przyjęty w nich dobór, układ lub zestawienie ma twórczy charakter. Zgodnie zaś z art. 1 ust. 1 pr.aut. utworem jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia. Użyte w przepisie art. 3 pr.aut. wyrażenie „bazy danych” powinno być interpretowane zgodnie z regulacją,

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1805); dalej: k.p.c.

¹⁵ Dz.U. z 2022 r., poz. 2509; dalej: pr.aut.

o której mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1 u.o.b.d.¹⁶ Przywołana regulacja określa, że baza danych oznacza zbiór danych lub jakichkolwiek innych materiałów i elementów zgromadzonych według określonej systematyki lub metody, indywidualnie dostępnych w jakikolwiek sposób, w tym środkami elektronicznymi, wymagający istotnego co do jakości lub ilości nakładu inwestycyjnego w celu sporządzenia, weryfikacji lub prezentacji jego zawartości.

Uznać należy, że baza danych – wbrew literalnemu brzmieniu – może składać się zarówno z danych, jak i innych materiałów lub elementów. Mogą być nimi np. informacje dostępne elektronicznie, zbiory ogłoszeń, zbiory linków. Warunkiem uznania zbioru za bazę danych jest zgromadzenie jego elementów według określonej systematyki lub metody. R. Sikorski dostrzegł, że przez sposób uporządkowania materiałów zgromadzonych w bazie danych (tj. ich układ lub zestawienie) należy rozumieć strukturę, w ramach której określone są możliwe, wzajemne powiązania oraz relacje między poszczególnymi ich rodzajami¹⁷. W odniesieniu do baz danych przyjmuje się, że twórczy charakter może się zaznaczyć w przyjętym sposobie indeksowania materiałów (według słów–haseł), w interfejsie programu komputerowego (w przypadku baz elektronicznych), czy też w konkretnym systemie powiązanych odesłań do poszczególnych składników bazy, które określa się mianem odesłań hipertekstowych¹⁸.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 1 marca 2012 r., C-604/10¹⁹, uznał, że wykładni art. 3 ust. 1 dyrektywy 96/9 w sprawie ochrony prawnej baz danych należy dokonywać w ten sposób, że baza danych w rozumieniu art. 1 ust. 2 tej dyrektywy jest chroniona prawem autorskim ustanowionym w tej dyrektywie, pod warunkiem że wybór lub uporządkowanie danych, które ta baza zawiera,

¹⁶ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 386); dalej: u.o.b.d.

¹⁷ R. Sikorski, *Licencje na korzystanie z elektronicznych baz danych*, Warszawa 2006, s. 29.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ Wyrok TSUE z dnia 1 marca 2012 r., C-604/10, ZOTSiS 2012/3/I-115.

stanowi oryginalny wyraz swobody twórczej autora bazy danych, a dokonanie oceny w tym zakresie należy do sądu krajowego. W rezultacie:

- wysiłek intelektualny i umiejętności wykorzystane przy tworzeniu rzeczonych danych nie są istotne w celu ustalenia, czy możliwe jest objęcie wskazanej bazy danych ochroną z tytułu tego prawa;
- nie ma znaczenia w tym względzie, czy wybór lub uporządkowanie tych danych obejmuje bądź nie nadanie im dużego znaczenia oraz
- znaczący nakład pracy i duże umiejętności wymagane do stworzenia tej bazy nie mogą jako takie uzasadniać takiej ochrony, jeżeli nie odznaczają się żadną oryginalnością w wyborze lub uporządkowaniu danych, które ta baza danych zawiera.

Trybunał przyjął, że w pierwszej kolejności z analizy art. 3 ust. 2 i motywu 15 dyrektywy 96/9 wynika, iż ochrona prawa autorskiego, przewidziana w tej dyrektywie, dotyczy „struktury” bazy danych, a nie jej „zawartości”, czy też w rezultacie elementów, które składają się na tę zawartość²⁰.

Pojęcia „wyboru” i „uporządkowania” w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 96/9 odnoszą się odpowiednio do selekcji i układu danych, w wyniku których jej autor nadaje bazie danych jej strukturę. Natomiast pojęcia te nie obejmują tworzenia danych zawartych w tej bazie danych. W drugiej kolejności, jak wynika z motywu 16 dyrektywy 96/9, pojęcie własnej intelektualnej twórczości autora odsyła do kryterium oryginalności. Co się tyczy tworzenia bazy danych, to kryterium oryginalności jest spełnione, jeżeli poprzez wybór lub uporządkowanie zawartych w niej danych jej autor w sposób oryginalny wyraża swoje możliwości twórcze poprzez dokonywanie swobodnych i twórczych wyborów. Natomiast wskazane kryterium nie jest spełnione, gdy utworzenie bazy danych jest uwarunkowane względami technicznymi, zasadami lub ograniczeniami, które nie pozostawiają miejsca na swobodę twórczą. Zatem żadne inne kryterium niż kryterium oryginalności nie znajduje zastosowania w celu dokonania oceny, czy możliwe jest objęcie bazy danych ochroną prawa autorskiego, przewidzianą w tej dyrektywie²¹.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*.

Podobnie Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 11 stycznia 2005 r., I ACa 154/04²², uznał, że znamion intelektualnej twórczości nie można się dopatrywać w doborze materiałów, informacji, danych, gdy taki dobór jest całkowicie zdeterminowany celem zbioru lub gdy ma charakter oczywisty. Dzieło będące wynikiem pracy rutynowej bądź rezultatem możliwym do osiągnięcia przez osoby podejmujące się tego samego zadania nie ma charakteru twórczego. W praktyce więc okoliczności uzasadniających spełnienie przesłanek twórczości i indywidualności należy poszukiwać w dwóch elementach kompilacji: doborze jej zawartości (wybór treści, danych, informacji podlegających kompilacji) lub jej zestawieniu bądź ułożeniu. W tych przypadkach manifestuje się zaangażowanie intelektualne autora (np. poprzez dokonanie twórczych wyborów spośród dostępnych danych) i efektywne skorzystanie przez niego z przysługującego mu zakresu swobody twórczej (np. poprzez wyjątkowe zestawienie treści, szczególnie pomysłowe ułożenie obiektów wewnątrz zbioru). Powyższa interpretacja wyklucza również kwalifikację przedmiotu prawa autorskiego dla zbioru powstałego w sposób przypadkowy²³.

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, kierując pytanie prejudycjalne do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, również zajął stanowisko, że – w danym stanie faktycznym – baza danych stanowi prawo własności intelektualnej²⁴. W takim też zakresie mogłaby podlegać egzekucji poprzez jej sprzedaż. O ile jednak na płaszczyźnie przepisów odnoszących się do sądowego postępowania egzekucyjnego sprzedaż egzekucyjna bazy danych wydaje się całkowicie dopuszczalna, to jednak jako dyskusyjna jawi się możliwość zbycia bazy danych zawierającej zbiór danych osobowych, na gruncie regulacji chroniących dane osobowe osób, których dane znajdują się w takiej bazie danych.

²² Wyrok SA w Warszawie z dnia 11 stycznia 2005 r., I ACa 154/04, Lex nr 567213.

²³ *Ibidem*.

²⁴ Postanowienie SR dla m.st. Warszawy w Warszawie z dnia 3 listopada 2022 r., XV GC 254/21, niepubl.

3. Ochrona danych osobowych

Rozważenia wymaga, czy ograniczenia w przetwarzaniu danych osobowych ustanowione przez Rozporządzenie 2016/679 wpływają na dopuszczalność zbycia bazy danych w toku postępowania egzekucyjnego. W preambule do Rozporządzenia 2016/679 przyjęto, że ochrona osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych jest jednym z praw podstawowych opisanych w przepisach unijnych. Zasady i przepisy dotyczące ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem ich danych osobowych nie mogą – niezależnie od obywatelstwa czy miejsca zamieszkania takich osób – naruszać ich podstawowych praw i wolności, w szczególności prawa do ochrony danych osobowych. Celem Rozporządzenia 2016/679 jest więc przyczynianie się do tworzenia przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości oraz unii gospodarczej, do postępu społeczno-gospodarczego, do wzmacniania i konwergencji gospodarek na rynku wewnętrznym, a także do pomyślności ludzi.

Zgodnie z art. 4 pkt 2 RODO „przetwarzanie” oznacza operację lub zestaw operacji wykonywanych na danych osobowych lub zestawach danych osobowych w sposób zautomatyzowany lub niezautomatyzowany, takich jak zbieranie, utrwalanie, organizowanie, porządkowanie, przechowywanie, adaptowanie lub modyfikowanie, pobieranie, przeglądanie, wykorzystywanie, ujawnianie poprzez przesłanie, rozpowszechnianie lub innego rodzaju udostępnianie, dopasowywanie lub łączenie, ograniczanie, usuwanie lub niszczenie. Przetwarzanie danych osobowych jest uprawnione, gdy spełniona zostanie którakolwiek z przesłanek wymienionych w art. 6 ust. 1 Rozporządzenia 2016/679. Przesłanki te odnoszą się do wszelkich form przetwarzania danych wymienionych w art. 4 pkt 2 Rozporządzenia 2016/679. Warunki te są także względem siebie równoprawne, co oznacza, że dla legalności procesu przetwarzania danych wystarczające jest spełnienie jednej z nich²⁵.

²⁵ Decyzja Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych z dnia 29 października 2019 r., ZKE.440.93.2019, Legalis nr 2586588.

Organy i podmioty publiczne będą mogły, co do zasady, skorzystać z następujących podstaw opisanych w Rozporządzeniu 2016/679:

- 1) art. 6 ust. 1 lit. c) RODO – przetwarzanie jest zgodne z prawem, jeżeli jest niezbędne do wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na administratorze oraz
- 2) art. 6 ust. 1 lit. e) RODO – przetwarzanie jest zgodne z prawem, jeżeli jest niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi.

Obie przesłanki nie stanowią jednak samodzielnej podstawy legalizującej przetwarzanie, lecz wymagają dodatkowego umocowania, które zgodnie z art. 6 ust. 3 RODO musi być określone w prawie Unii lub w prawie państwa członkowskiego, któremu podlega administrator. Wiąże się to z jedną z czołowych zasad wyrażonych w Konstytucji RP, zgodnie z którą organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa²⁶.

W orzecznictwie sądów administracyjnych przyjmuje się, że przetwarzanie danych, które może także uwzględniać ich udostępnienie, uważa się za zgodne z prawem, m.in. gdy jest niezbędne do wypełnienia ciążącego na administratorze obowiązku prawnego bądź do wykonywania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej, powierzonej administratorowi²⁷.

Taka podstawa do przetwarzania danych osobowych znajdujących się w bazie danych została zastrzeżona w przepisach regulujących sądowe postępowanie egzekucyjne, a więc np. w art. 796 § 1, 799 § 1 zd. 1 k.p.c. oraz art. 3 ust. 1 i art. 9 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych²⁸. Powyższe przepisy określają, że komornik sądowy jako funkcjonariusz publiczny nie może odmówić wykonania

²⁶ M. Jakubowski, *Materialny zakres zastosowania rozporządzenia ogólnego o ochronie danych w sektorze publicznym. Uwagi de lege lata i de lege ferenda*, Informacja w Administracji Publicznej 2019, nr 3, Nb 1.

²⁷ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 7 stycznia 2020 r., II SA/Wa 1435/19, Legalis nr 2516788.

²⁸ Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2224), dalej: KomSądU.

wniosku o wszczęcie egzekucji, a wniosek nakazuje prowadzenie egzekucji z całego majątku należącego do dłużnika, w tym z bazy danych jako prawa majątkowego niematerialnego. Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny, wolność wyboru i wykonywania zawodu komornika nie może być rozumiana jako wolność wykonywania, w zależności od swego uznania, określonych czynności zawodowych. To ustawodawca określa, na czym polega wykonywanie zawodu komornika i jakie są jego kompetencje, a ponieważ komornik jest funkcjonariuszem publicznym i organem państwa, prowadzącym egzekucję wykonalnych wyroków sądowych, nie może tu być mowy o swobodzie czynności zawodowych, tak jak w wypadku np. adwokata, który może odmówić „przyjęcia sprawy” od klienta²⁹.

Należy zwrócić uwagę, że komornika oraz strony postępowania egzekucyjnego (wierzyciela i dłużnika) nie łączy stosunek o charakterze prywatnoprawnym, ale o charakterze publicznoprawnym. To, że egzekwowane przez komornika świadczenia mają z reguły charakter cywilnoprawny, nie oznacza, iż egzekucja tych świadczeń ma taki sam charakter. Zgodnie z zasadą państwa prawnego przymusowe wykonywanie wyroków w sprawach cywilnych nie odbywa się w drodze osobistych działań wierzyciela ani osób, którym zleca on wykonanie konkretnego wyroku. Z uwagi na przyjęte we współczesnym państwie prawnym założenie, że stosowanie środków przymusu stanowi w zasadzie monopol państwa, przymusowa egzekucja wyroków sądowych odbywa się w drodze działań organów państwa, które nie działają na zlecenie wierzyciela, ale w ramach własnych, przyznanych im przez państwo uprawnień. Innymi słowy, wierzyciela i komornika nie łączy stosunek zlecenia, komornik działa bowiem formalnie rzecz biorąc w imieniu państwa, którego zadaniem jest zapewnienie wykonania wyroków sądowych. Tylko faktycznie działa on w interesie wierzyciela jako osoby, której sąd w odpowiednim orzeczeniu zapewnił ochronę publicznoprawną³⁰.

²⁹ Wyrok TK z dnia 14 maja 2009 r., K 21/08, OTK-A 2009/5/67.

³⁰ Wyrok TK z dnia 3 grudnia 2003 r., K 5/02, OTK-A 2003/9/98.

Tym samym, choć postępowanie egzekucyjne z natury rzeczy prowadzone jest w celu zaspokojenia wierzytelności określonego podmiotu, a nie w interesie publicznym, to jednak zapewnienie wierzycielowi możliwości urzeczywistnienia realizacji tytułu wykonawczego w drodze przymusu państwowego powoduje, że możemy w takiej sytuacji mówić o „interesie publicznym” w rozumieniu przepisów RODO.

4. Podsumowanie

Przedstawiona powyżej analiza wskazuje, że w toku postępowania egzekucyjnego dopuszczalna jest sprzedaż egzekucyjna bazy danych, i to bez uzyskiwania zgody osób wpisanych do tej bazy. Należy zwrócić uwagę, iż stosownie do przepisu art. 803 k.p.c. tytuł wykonawczy stanowi podstawę do prowadzenia egzekucji o całe objęte nim roszczenie i ze wszystkich części majątku dłużnika, chyba że z treści tytułu wynika co innego. U podstaw wyrażonej w tym przepisie zasady dopuszczalności prowadzenia egzekucji ze wszystkich części majątku dłużnika leży podstawowe założenie prawa cywilnego zawierające się w tezie, że cały majątek (teraźniejszy i przyszły) dłużnika w znaczeniu ogółu aktywów majątkowych stanowi gwarancję spełnienia przez niego świadczenia (odpowiedzialność osobista za dług)³¹. W piśmiennictwie dostrzeżono, że dopuszczalność egzekucji ze wszystkich części majątku dłużnika nie oznacza możliwości prowadzenia egzekucji uniwersalnej, obejmującej majątek dłużnika jako całość, lecz możliwość prowadzenia egzekucji ze wszystkich poszczególnych składników majątku dłużnika, stanowiących samodzielne przedmioty obrotu prawnego³².

O zakresie przedmiotowym danej egzekucji decyduje w zasadzie wierzyciel (zob. art. 797, 799 k.p.c.). Zasada dopuszczalności prowadzenia egzekucji ze wszystkich składników majątku dłużnika lub z pewnej jego

³¹ W. Czachórski, *Zobowiązania. Zarys wykładu*, Warszawa 1994, s. 44.

³² R. Kulski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. T. IV*, pod red. A. Marciniaka, Warszawa 2020, art. 803, Nb 4.

części limitowana jest przepisami k.p.c. oraz innych aktów szczególnych i wykonawczych o ograniczeniach egzekucji (zob. np. art. 829–837 k.p.c.), polegających na całkowitym lub częściowym wyłączeniu spod egzekucji określonych składników majątku dłużnika, z którego ponosi on odpowiedzialność³³.

Należy też podkreślić, że prowadzenie egzekucji na podstawie tytułu wykonawczego nie jest działaniem bezprawnym, chociaż wiąże się z uciążliwościami dla dłużnika³⁴.

Komornik dokonując zajęcia egzekucyjnego prawa majątkowego w postaci bazy danych, ma ustawowy obowiązek prowadzenia egzekucji z takiego składnika majątku dłużnika i automatycznie staje się administratorem takich danych w rozumieniu przepisów RODO, a co za tym idzie – nie ma obowiązku uzyskiwać po raz kolejny zgody osób wpisanych do takiej bazy na dokonanie sprzedaży egzekucyjnej bazy, a więc może przetwarzać takie dane w rozumieniu przepisów RODO. Zgodzić się należy z sądem pytającym, że zapewnienie wierzycielowi możliwości realnego wykonania wyroku sądowego, który wydawany jest w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej, służy wzmacnianiu zaufania obywateli do państwa i leży w ogólnopojętym interesie wymiaru sprawiedliwości, który może być postrzegany jako rodzaj interesu publicznego³⁵.

Podstawową funkcją postępowania egzekucyjnego, jak również postępowania cywilnego w ogólności, jest funkcja ochronna, wyrażająca się przede wszystkim w ochronie indywidualnego interesu wierzyciela, który uzyskuje ochronę prawną poprzez zastosowanie przymusu w celu spełnienia należnego mu świadczenia³⁶. Jednocześnie jednak, jak zauważa M. Walasik, skutkiem ochronnym prawa procesowego cywilnego jest pośrednio obejmowany również interes ogólny, gdyż cały obrót

³³ *Ibidem*.

³⁴ Wyrok SN z dnia 24 września 2008 r., II CSK 200/08, Legalis nr 118212.

³⁵ Postanowienie SR dla m.st. Warszawy w Warszawie z dnia 3 listopada 2022 r., XV GC 254/21, niepubl.

³⁶ K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *System postępowania cywilnego. Tom 8. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, pod red. K. Flagi-Gieruszyńskiej, Warszawa 2021, s. 221.

prawny czerpie korzyść z tego, że normy, które podlegają urzeczywistnieniu w postępowaniu cywilnym, zostaną w ostateczności zrealizowane³⁷. Tym samym, funkcja ochronna postępowania egzekucyjnego ma aspekt indywidualny, odnoszący się do wierzyciela, i społeczny, związany z zapewnieniem poczucia bezpieczeństwa prawnego obywateli, świadomych istnienia skutecznych instrumentów przymuszających do realizacji obowiązków cywilnoprawnych³⁸.

dr Grzegorz Kamiński, Akademia Nauk Stosowanych Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu; ORCID 0000-0002-1278-7950

Literatura przedmiotu

Czachórski W., *Zobowiązania. Zarys wykładu*, Warszawa 1994.

Golinowska K. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do art. 824*, pod red. J. Jankowskiego, Warszawa 2019.

Flaga-Gieruszyńska K., *System postępowania cywilnego. Tom 8. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, pod red. K. Flaga-Gieruszyńskiej, Warszawa 2021.

Jakubowski M., *Materiałny zakres zastosowania rozporządzenia ogólnego o ochronie danych w sektorze publicznym. Uwagi de lege lata i de lege ferenda*, Informacja w Administracji Publicznej 2019, nr 3.

Korzan K., *Wykonanie orzeczeń w sprawach o roszczenia pracowników ze stosunku pracy. Studium teoretycznoprocesowe*, Katowice 1985.

Kulski R., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. T. IV*, pod red. A. Marciniaka, Warszawa 2020.

Marciniak A., *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019.

Pietrkowski H. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom V. Postępowanie egzekucyjne*, pod red. T. Erecińskiego, Warszawa 2016.

Sikorski R., *Licencje na korzystanie z elektronicznych baz danych*, Warszawa 2006.

Walasik M., *Analogia w prawie procesowym cywilnym*, Warszawa 2013.

Wydra Ł., *Ocena sytuacji prawnej stron cywilnego postępowania egzekucyjnego, począwszy od 2019 r.* [w:] *Aksjologia egzekucji sądowej. W poszukiwaniu optymalnego poziomu ochrony praw wierzyciela i dłużnika w postępowaniu egzekucyjnym i upadłościowym*, pod red. S. Cieślaka, Sopot 2023.

Akty prawne

Decyzja Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych z dnia 29 października 2019 r., ZKE.440.93.2019, Legalis nr 2586588.

Dyrektywa 96/9/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 marca 1996 r. w sprawie ochrony prawnej baz danych (Dz.U. UE. L. z 1996 r. Nr 77, s. 20 z późn. zm.).

³⁷ M. Walasik, *Analogia w prawie procesowym cywilnym*, Warszawa 2013, s. 133 i n.

³⁸ K. Flaga-Gieruszyńska, *System...*, *op. cit.*, s. 222.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.U. UE. L. z 2016 r. Nr 119, s. 1 z późn. zm.).

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej z dnia 25 marca 1957 r. (Dz.U. 2004 Nr 90, poz. 864).

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1805).

Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2509).

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 386).

Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 2224).

Orzecnictwo

Wyrok TK z dnia 3 grudnia 2003 r., K 5/02, OTK-A 2003/9/98.

Wyrok SA w Warszawie z dnia 11 stycznia 2005 r., I ACa 154/04, Lex nr 567213.

Wyrok SN z dnia 24 września 2008 r., II CSK 200/08, Legalis nr 118212.

Wyrok TK z dnia 14 maja 2009 r., K 21/08, OTK-A 2009/5/67.

Wyrok WSA w Warszawie z dnia 7 stycznia 2020 r., II SA/Wa 1435/19, Legalis nr 2516788.

Postanowienie SR dla m.st. Warszawy w Warszawie z dnia 3 listopada 2022 r., XV GC 254/21, niepubl.

Już w sklepie Currendy!
www.sklep.currenda.pl

Postępowanie ze skargi o stwierdzenie przewlekłości postępowania egzekucyjnego

Marek Lewandowski

PRACTICA

CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

STRESZCZENIE **Czy sprzedaż nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej pozwala na przyspieszenie egzekucji?**

Od dnia 19 września 2021 r. w Kodeksie postępowania cywilnego znajdują się przepisy pozwalające na dokonanie sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej. W przepisach tych przewidziano wiele pożytecznych rozwiązań, dając szansę nie tylko na ograniczenie ryzyka rozwoju pandemii, ale również na przyciągnięcie do udziału w licytacjach większej liczby licytantów i w konsekwencji uzyskiwanie wyższych cen nabycia. W uzasadnieniu projektu ustawy, mocą której wskazane przepisy zostały dodane do Kodeksu, przewidziano jednak również, że przepisy te mają znacząco przyczynić się do przyspieszenia egzekucji z nieruchomości. W niniejszym opracowaniu poddano zatem ocenie nowe rozwiązania z tej perspektywy, weryfikując, czy przepisy te pozwalają na wyznaczenie licytacji elektronicznej, przeprowadzenie przetargu oraz udzielenie przybicia wcześniej, niż gdyby w danej egzekucji miała być prowadzona licytacja tradycyjna.

Słowa kluczowe: licytacja, nieruchomość, sprzedaż, przyspieszenie egzekucji

SUMMARY **Does the Sale of Real Properties by Electronic Auction Allow for Faster Debt Collection?**

Since 19 September 2021 the Civil Procedure Code has included regulations based on which real properties can be sold by electronic auction. Those regulations provide for many useful solutions, which not only reduce the risk of the development of a pandemic, but let attract a greater number of bidders and, consequently, achieve higher purchase prices, as well. The justification of the draft act, based on which the regulations were added to the Code, also indicates, however, that those regulations aim at accelerating debt collection from real properties. Thus, this article assesses the new solutions from that point of view and verifies whether the regulations allow for arranging for, holding and bidding under an electronic auction faster than in the case of a traditional auction.

Keywords: auction, real property, sale, faster debt collection

Czy sprzedaż nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej pozwala na przyspieszenie egzekucji?

1. Przyspieszenie egzekucji jako cel przepisów o licytacji elektronicznej

Z dniem 19 września 2021 r. do Kodeksu postępowania cywilnego¹ wprowadzone zostały dodane ustawą z dnia 28 maja 2021 r.² przepisy pozwalające na sprzedaż nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej (art. 986¹–986¹¹ k.p.c.), stanowiące kolejny przejaw cyfryzacji usług publicznych³. Uchwalenie tych przepisów – wzorowanych na wprowadzonych wcześniej⁴ regulacjach dotyczących licytacji elektronicznej

¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1805); dalej: k.p.c.

² Ustawa z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r., poz. 1090); dalej: ustawa z dnia 28 maja 2021 r.

³ Na nieuchronność i postępowanie tego zjawiska zwraca uwagę np. T. Zembrzusi, *Ograniczenia jawności postępowania w sprawach cywilnych w dobie pandemii – potrzeba chwili czy trwałe rozwiązanie?*, Forum Prawnicze 2021, nr 3, s. 4.

⁴ Tj. z dniem 1 marca 2017 r., kiedy to weszły w życie stosowne przepisy ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania

ruchomości⁵ (art. 879¹–879¹¹ k.p.c.) – niewątpliwie przyspieszył⁶ wybuch pandemii COVID-19⁷, wraz z którym ustawodawca stanął przed koniecznością znalezienia rozwiązań minimalizujących niebezpieczeństwo rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV2, jednak pozwalających zarazem na kontynuowanie toczących się postępowań. Jednym z takich rozwiązań okazała się właśnie licytacja elektroniczna, której wyznaczenie pozwala na dokonanie sprzedaży zajętej nieruchomości, a jednocześnie, wobec braku konieczności osobistej obecności licytantów⁸ przy czynnościach komornika, daje szansę na uniknięcie ryzyka przenoszenia się wirusa⁹. Do pozytywnych cech licytacji elektronicznej nie należy jednak wyłącznie ograniczenie ryzyka rozwoju pandemii, licytacja ta daje bowiem szansę na uczestnictwo większej niż w przypadku licytacji tradycyjnej¹⁰ liczby licytantów¹¹ oraz w konsekwencji uzyskanie wyższej ceny nabycia¹², jak również może pozwalać na wyeliminowanie akcentowanego

cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1311). W rzeczywistości jednak licytacje elektroniczne były prowadzone dopiero od dnia 1 marca 2020 r. Zob. np.: M. Gimlewicz, *Sprzedaż w drodze licytacji elektronicznej*, Acta Iuridica Resoviensia 2022, nr 1, s. 45; K. Rogala, *Elektroniczna licytacja nieruchomości*, Prawo Mediów Elektronicznych 2022, nr 2, s. 28.

⁵ Zob. np.: J. Gołaczyński, *Elektroniczne licytacje w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, Sopot 2022, s. 69; M. Gimlewicz, *Sprzedaż w drodze...*, *op. cit.*, s. 46.

⁶ W literaturze przedmiotu zgłaszano bowiem postulaty przeniesienia rozwiązań o elektronicznej licytacji również na grunt egzekucji z nieruchomości – zob. np. A. Pyrgies, *Sprzedaż ruchomości w postępowaniu egzekucyjnym w formie licytacji elektronicznej*, PPE 2017, nr 6. Podobnie chyba również B. Pękalski, *Sprzedaż w drodze licytacji elektronicznej. Kilka pytań, wraz z odpowiedziami, o tym jak planuje się usprawnienie egzekucji komorniczej poprzez wykorzystanie technologii informatycznych*, Prawo Mediów Elektronicznych 2012, nr 1, s. 38, wskazując na możliwość wprowadzenia elektronicznej egzekucji z nieruchomości.

⁷ Zob.: K. Rogala, *op. cit.*, s. 28; J. Szachta, *Kilka uwag na temat elektronicznej licytacji nieruchomości*, M.Prawn. 2022, nr 17, s. 959; M. Gimlewicz, *Sprzedaż nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej – analiza nowelizacji*, PPE 2022, nr 4, s. 83–84.

⁸ Podobnie rzecz się ma w elektronicznej licytacji ruchomości – zob. np. B. Pękalski, *op. cit.*, s. 33.

⁹ Zob. również R. Flejszar [w:] *System postępowania cywilnego. Tom 8. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, pod red. K. Flagi-Gieruszyńskiej, Warszawa 2021, s. 1263.

¹⁰ Takiego pojęcia – w celu odróżnienia licytacji prowadzonej w budynku sądu od licytacji elektronicznej – używa J. Gołaczyński, *op. cit.*, s. 73.

¹¹ Zob. J. Gołaczyński, *op. cit.*, s. 74; K. Rogala, *op. cit.*, s. 35; J. Szachta, *op. cit.*, s. 959, 962.

¹² Teza ta znajduje uzasadnienie choćby w wynikach popularności strony internetowej, na której zamieszczane są informacje o licytacjach – zob. np. M. Zemke, *Elektroniczna licytacja ruchomości. Novum w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, Sopot 2016, s. 61–62.

przez projektodawców¹³ zjawiska tzw. zmów licytantów¹⁴, mających prowadzić do obniżenia ceny licytowanej nieruchomości¹⁵.

Z uzasadnienia projektu ustawy z dnia 28 maja 2021 r. wynika jednak, że poza powyższym oraz poza tym, że nowe przepisy mają prowadzić do harmonizacji rozwiązań przewidzianych w egzekucji z ruchomości i nieruchomości¹⁶, regulacje te mają także „znacząco przyczynić się do przyspieszenia egzekucji z nieruchomości”¹⁷. Twierdzenie to nie zostało szerzej uzasadnione, nie jest zatem do końca jasne, jakie konkretnie przejawy przyspieszenia związane z wprowadzeniem nowych regulacji ma na myśli ustawodawca. Rozważenia wymaga więc, czy nowe uregulowania rzeczywiście pozwalają na to, by toczące się egzekucje prowadzone były szybciej, niż miało to miejsce przed ich uchwaleniem. O realizacji tego celu będzie bowiem można mówić, jeżeli w wyniku sprzedaży w drodze licytacji elektronicznej dochodzić będzie do szybszego niż w przypadku licytacji tradycyjnej zakończenia egzekucji z nieruchomości.

2. Licytacja elektroniczna jako remedium na problemy lokalowe sądów

Zakładanego przyspieszenia egzekucji z nieruchomości *prima facie* można dopatrywać się już w tym, że wskutek wejścia w życie nowych

¹³ Zob. uzasadnienie projektu ustawy – druk sejmowy nr 899 Sejmu IX Kadencji, s. 2 [online:] <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/57F5306C7E6B-9378C1258663003EADF5/%24File/899.pdf> (dostęp: 23.02.2023).

¹⁴ M. Gimlewicz, *Sprzedaż nieruchomości...*, *op. cit.*, s. 100; K. Rogala, *op. cit.*, s. 35; J. Szachta, *op. cit.*, s. 962.

¹⁵ Z tym zastrzeżeniem, że całkowite ich wyeliminowanie, zważywszy na możliwości komunikowania się na odległość, nie jest możliwe – zasadnie zwraca na to uwagę I. Gil [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. E. Marszałkowskiej-Krześ, Legalis 2023 (wyd. 31), teza 2 do art. 986¹.

¹⁶ Na takie uzasadnienie zamieszczone w projekcie zwraca uwagę T. Zembrzusi, *op. cit.*, s. 5.

¹⁷ Zob. uzasadnienie projektu ustawy – druk sejmowy nr 899 Sejmu IX Kadencji, s. 1–2. Na to, że celem wprowadzenia tych regulacji było przyspieszenie procedowania, zwraca uwagę również E. Jaceczko [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne. Międzynarodowe postępowanie cywilne. Sąd polubowny (arbitrażowy). Komentarz*, pod red. O.M. Piaskowskiej, Warszawa 2022, teza 3 do art. 986¹. Zob. również J. Szachta, *op. cit.*, s. 959.

przepisów dokonanie egzekucyjnej sprzedaży nieruchomości stało się w niektórych sprawach nie tyle prostsze, co w ogóle możliwe. W piśmiennictwie zauważono bowiem, że w czasie pandemii warunki lokalowe niektórych sądów nie pozwalały na przeprowadzanie przetargów w formie tradycyjnej z uwagi na brak możliwości zachowania tzw. „dystansu społecznego” pomiędzy licytantami w salach o niewielkim rozmiarze¹⁸. Jeżeli w sądach tych przed dniem 19 września 2021 r. nie wyznaczano licytacji jedynie z powodu problemów lokalowych, to pojawienie się przepisów o licytacji elektronicznej faktycznie mogło pozwolić na realne kontynuowanie rozpoczętych wcześniej egzekucji z nieruchomości¹⁹. W rozważanym kontekście przepisy te rzeczywiście stały się zatem instrumentem pozwalającym na przyspieszenie tych egzekucji.

Problemy lokalowe w budynkach sądów nie były jednak niewątpliwie zjawiskiem występującym powszechnie (a przynajmniej brakuje powodów, aby tak twierdzić, skoro istniały też sądy, w których przed dniem 19 września 2021 r. przeprowadzano licytacje). Z upływem czasu społeczne postrzeganie pandemii znacząco przy tym ewoluowało, przez co z dzisiejszej perspektywy mało prawdopodobne wydaje się odstępowanie od wyznaczania licytacji w budynku sądu ze względu na potencjalnie znaczną liczbę uczestników przetargu. Kwestii wpływu nowych regulacji na szybkość egzekucji i postępowania egzekucyjnego (traktowaną zresztą niekiedy²⁰ nawet jako zasadę

¹⁸ Zwraca na to uwagę J. Szachta, *op. cit.*, s. 959.

¹⁹ Z tym jednak zastrzeżeniem, że ustawodawca w art. 5 ustawy z 28 maja 2021 r. przewidywał, iż w okresie roku od dnia jej wejścia w życie, dokonanie wyboru sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej było dopuszczalne tylko, gdy ze względów technicznych, leżących po stronie komornika, było to możliwe. Opisywane korzyści związane z możliwością wyznaczania licytacji elektronicznej mogły zatem pojawiać się faktycznie w pewnych sytuacjach dopiero długo po 19 września 2021 r.

²⁰ Zob. M. Sehn, *Zasady postępowania egzekucyjnego w świetle orzecznictwa ETPCz w Strasburgu*, M.Prawn. 2017, nr 9, s. 491–492 oraz powołane tam orzecznictwo ETPCz. Na znaczenie szybkości egzekucji, jako jednego z elementów rzutujących na jej efektywność, zwraca uwagę również np. P. Pogonowski, *Sprawność egzekucji sądowej – wybrane zagadnienia praktyczne*, PPE 2021, nr 1. O zasadzie szybkości i sprawności całego postępowania sądowego, która ma umocowanie już w regulacjach konstytucyjnych i konwencyjnych, wspomina również np. C.P. Waldziński, *Realizacja zasady szybkości i sprawności postępowania sądowego w postępowaniu klauzulowym*, M.Prawn. 2018, nr 18, s. 994.

tego postępowania²¹) nie da się zatem oceniać jedynie z przedstawionej perspektywy, zwłaszcza że nowe unormowania nie zostały przecież wprowadzone wyłącznie na czas pandemii²². Zasadne wydaje się wobec tego zwerifikowanie, czy sprzedaż nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej – abstrahując od specyfiki czasu pandemii i historycznych już uwarunkowań z okresu jej pierwszych kilkunastu miesięcy – powoduje szybsze niż w przypadku licytacji tradycyjnej zakończenie egzekucji z nieruchomości.

3. Wyznaczanie terminu licytacji elektronicznej a szybkość egzekucji

Przedmiotową weryfikację trzeba zatem rozpocząć – zgodnie z chronologią czynności dokonywanych po uprawomocnieniu się opisu i oszacowania – od postawienia pytania, czy nowe uregulowania pozwalają na przyspieszenie egzekucji na etapie wyznaczania terminu licytacji. Na pytanie to trudno udzielić jednoznacznej odpowiedzi, wydaje się jednak, że niełatwo byłoby znaleźć mocne argumenty za stanowiskiem, iż wyznaczenie terminu licytacji elektronicznej z reguły następować będzie szybciej niż wyznaczenie licytacji tradycyjnej. Przede wszystkim, zgodnie z art. 952 k.p.c., termin licytacji elektronicznej, tak samo jak termin licytacji tradycyjnej, może być wyznaczony nie wcześniej niż po upływie dwóch tygodni od uprawomocnienia się opisu i oszacowania ani też przed uprawomocnieniem się wyroku, na podstawie którego wszczęto egzekucję, w rozdziale o licytacji elektronicznej nie przewidziano bowiem w tym zakresie odrębności (art. 986¹ § 1 k.p.c.). Wyznaczenie licytacji elektronicznej nie może zatem mieć miejsca przed upływem wymienionych w art. 952 k.p.c. terminów, które w takim samym zakresie dotyczą obu wymienionych rodzajów licytacji.

²¹ W doktrynie nie ma jednomyślności co do katalogu zasad postępowania egzekucyjnego – więcej na ten temat zob. np. A. Jakubecki, O. Marcewicz-Kochnio, *Zasada równości stron w postępowaniu egzekucyjnym* [w:] *Prawa wierzyciela a ochrona dłużnika w egzekucji sądowej. Teoria i praktyka*, pod red. H. Bednorz-Godyń, A. Marciniaka, Warszawa 2022.

²² Zob. M. Gimlewicz, *Sprzedaż nieruchomości...*, *op. cit.*, s. 84.

Również minimalny okres dzielący czynność polegającą na wyznaczeniu terminu licytacji oraz samą licytację nie może być w przypadku licytacji elektronicznej realnie krótszy niż przy licytacji tradycyjnej. Jakkolwiek bowiem w przepisach o licytacji elektronicznej przewidziano uproszczenia na etapie publikacji obwieszczenia (w postaci braku konieczności dokonywania obwieszczeń w budynku i na stronie internetowej sądu oraz w lokalu gminy – art. 986⁴ § 4 k.p.c.), to jednak przepisy te nie wyłączają już – co zresztą zrozumiałe – stosowania przy tego rodzaju licytacji przepisu art. 954 k.p.c.²³ Z uwagi zaś na to, że ten ostatni przepis nakazuje doręczyć obwieszczenie o licytacji uczestnikom postępowania oraz właściwym organom²⁴, termin licytacji elektronicznej powinien być wyznaczany przez komornika z takim samym – tj. realnie, uwzględniając czas na ewentualne awizowanie korespondencji, co najmniej kilkutygodniowym – wyprzedzeniem jak w przypadku licytacji tradycyjnej (przed jego nadejściem konieczne jest bowiem skuteczne doręczenie obwieszczeń na tyle wcześniej, aby umożliwić podmiotom wskazanym w art. 954 k.p.c. złożenie przed licytacją stosownych zestawień²⁵). Również okres, przez który obwieszczenie o licytacji elektronicznej powinno być zamieszczone na stronie internetowej Krajowej Rady Komorniczej (co najmniej dwa tygodnie przed terminem licytacji – art. 986⁴ § 3 k.p.c.) jest taki sam jak okres, przez który obwieszczenie o licytacji tradycyjnej powinno być dostępne na tablicy ogłoszeń i stronie internetowej sądu sprawującego nadzór nad egzekucją oraz w lokalu właściwej gminy (art. 955 § 1 k.p.c.).

Uwzględniając zatem przytoczone podobieństwa między licytacją elektroniczną i tradycyjną w zakresie konieczności odpowiednio wczesnego

²³ Zob. A. Adamczuk [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom II. Art. 478–1217*, pod red. M. Manowskiej, Lex/el. 2022, teza 2 do art. 986⁴.

²⁴ Również w egzekucji z ruchomości obwieszczenie o licytacji podlega doręczeniu stronom – zob. np.: M.M. Florczak, *Sprzedaż ruchomości w drodze licytacji elektronicznej*, Sopot 2018, s. 39; M. Gimlewicz, *Sprzedaż w drodze...*, op. cit., s. 52.

²⁵ Tak B. Dobrzański [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom drugi*, pod red. Z. Resicha, W. Siedleckiego, Warszawa 1976, s. 1286–1287, a w orzecznictwie SN w postanowieniu z dnia 29 lipca 1998 r., II CKN 864/97, Lex nr 50752.

informowania o terminie licytacji, należy stwierdzić, że pod tym względem złożenie wniosku o licytację elektroniczną nie gwarantuje wierzycielowi przyspieszenia prowadzonej egzekucji. Może się zresztą nawet zdarzyć, że termin licytacji elektronicznej zostanie wyznaczony – ze względu na konieczność upływu stosownych terminów jeszcze przed licytacją – realnie później, niż byłby on wyznaczony wówczas, gdyby prowadzono licytację tradycyjną. W przypadku licytacji kilku nieruchomości lub kilku części jednej nieruchomości dłużnika przewidziano bowiem, że po doręczeniu dłużnikowi zawiadomienia o wniosku wierzyciela o sprzedaż w drodze licytacji elektronicznej (w tygodniowym, instrukcyjnym terminie²⁶) komornik ma jeszcze obowiązek określić dłużnikowi odpowiedni termin na wykonanie przez niego uprawnienia z art. 975 k.p.c. Licytacja elektroniczna zaś, zważywszy na konieczność zapewnienia ochrony praw dłużnika²⁷, nie może zostać wtedy wyznaczona wcześniej niż dwa tygodnie po upływie wskazanego terminu (art. 986³ § 1–2 i 4 k.p.c.) – czego nie przewidują przecież przepisy o licytacji tradycyjnej – co oznacza, że we wskazanych przypadkach może wręcz dochodzić do spowolnienia, a nie przyspieszenia egzekucji.

Rozwiązaniem sprzyjającym przyspieszeniu egzekucji na etapie wyznaczania terminu licytacji nie może być również rozwiązanie przewidziane w art. 986² § 1 k.p.c., w którym ustawodawca nie ustanawia wierzycielowi żadnych ograniczeń czasowych²⁸ na złożenie wniosku o wyznaczenie licytacji elektronicznej. W przeciwieństwie bowiem do regulacji obowiązujących w egzekucji z ruchomości²⁹, w przepisach

²⁶ Zob. E. Jaceczko [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, teza 2 do art. 986³.

²⁷ Zob. np.: R. Flejszar [w:] *System...*, *op. cit.*, s. 1264–1265; J. Gołaczyński, *op. cit.*, s. 78.

²⁸ Słusznie zauważa to M. Gimlewicz, *Sprzedaż nieruchomości...*, *op. cit.*, s. 89.

²⁹ Z art. 879³ k.p.c. wynika, że wniosek o sprzedaż ruchomości w drodze licytacji elektronicznej składa się przed wyznaczeniem terminu licytacji, a jeśli dotyczy licytacji drugiej – wraz z wnioskiem o jej wyznaczenie. Pojęcie „wyznaczenie terminu licytacji” jest mało precyzyjne i budzi wątpliwości interpretacyjne – zob. na ten temat np.: A. Macuga, *Licytacja publiczna ruchomości w toku egzekucji sądowej*, Sopot 2017, s. 77–78; Z. Merchel [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, pod red. Z. Szczurka, Sopot 2017, s. 564; M.M. Florczak, *op. cit.*, s. 37–39; A. Domoń, *Sprzedaż w drodze licytacji elektronicznej przeprowadzanej przez komornika sądowego po nowelizacji Kodeksu postępowania*

o sprzedaży nieruchomości nie przewidziano, że wniosek o licytację elektroniczną można złożyć jedynie przed wyznaczeniem licytacji tradycyjnej³⁰, co przynajmniej *prima facie* pozwala na konstatację, iż granicę czasową, po której przekroczeniu złożenie wniosku o licytację elektroniczną staje się niemożliwe, stanowi dopiero moment rozpoczęcia licytacji tradycyjnej. W praktyce zatem można wyobrazić sobie przypadki, w których np. w razie przyłączenia się nowego wierzyciela do toczącej się egzekucji wniosek takiego wierzyciela o sprzedaż nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej – który został przecież pomyślany³¹, podobnie jak w egzekucji z ruchomości³², jako wniosek wiążący komornika³³ – zostanie przez niego złożony np. w dniu poprzedzającym licytację tradycyjną. Jeśli w takiej sytuacji komornik będzie musiał odwoływać licytację tradycyjną po to, by wyznaczyć inny termin licytacji elektronicznej – rzecz jasna przy zachowaniu wszystkich wymienionych wcześniej ograniczeń związanych m.in. z terminami doręczania obwieszczeń – to rozwiązanie przewidziane w art. 986² § 1 k.p.c. także w oczywisty sposób sprzeciwia się postulatowi szybkości egzekucji.

Nadzieje ustawodawcy na przyspieszenie egzekucji na etapie wyznaczania licytacji elektronicznej mogą mieć zatem związek jedynie z faktem, że licytacja ta prowadzona jest poza budynkiem sądu, bez obecności sędziego lub referendarza sądowego. Jej termin nie musi być zatem uzależniany – w przeciwieństwie do licytacji tradycyjnej – od terminów dostępności sali, w której w budynku sądu miałyby się ona odbywać. Termin licytacji elektronicznej nie musi również przypadać na konkretne dni sesyjne³⁴, w których czynności na posiedzeniach jawnych podejmuje

cywilnego dokonanej ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, PPE 2019, nr 9, pkt 2.1. Niezależnie jednak od tego, ustawodawca zasadnie ustanowił w egzekucji z ruchomości w rozważanym zakresie granicę czasową.

³⁰ Tak, jak się wydaje, E. Jaceczko [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, teza 2 do art. 986².

³¹ Zob. np. materiały z przebiegu posiedzenia sejmowej Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach z dnia 24 marca 2021 r. [online:] <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/biuletyn.xsp?sknr=NKK-7> (dostęp: 19.03.2023).

³² Zob. M. Zemke, *op. cit.*, s. 54; A. Macuga, *op. cit.*, s. 77.

³³ Zob. M. Gimlewicz, *Sprzedaż nieruchomości...*, *op. cit.*, s. 88.

³⁴ Pojęcia tego autor niniejszego artykułu używa w znaczeniu nadanym mu w § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2022 r., poz. 2514), zgodnie z którym dzień sesyjny to dzień

dany sędzia lub referendarz sądowy nadzorujący egzekucję. W sądach o znacznym obciążeniu wolne terminy w dniach sesyjnych mogą być dość odległe, przynajmniej zatem w egzekucjach prowadzonych przez komorników działających przy takich sądach można mówić o szansach na przyspieszenie pod tym kątem procedowania w razie wyznaczania licytacji elektronicznej.

Uwzględniając powyższe, trzeba jednak mieć na uwadze, że stawianie tezy, iż realne przyspieszenie egzekucji będzie dokonywać się we wszystkich postępowaniach, w których wyznaczana jest licytacja elektroniczna, byłoby całkowicie nieuzasadnione. Nie można twierdzić bowiem – ustawodawca nie przedstawił wszak w uzasadnieniu projektu nowelizacji danych, które by na to wskazywały – że zjawisko polegające na ustalaniu przez sędziów lub referendarzy sądowych bardzo odległych terminów posiedzeń w celu nadzoru nad licytacją, jest zjawiskiem dominującym, czy nawet występującym powszechnie. Jak wskazano, każda licytacja – zarówno tradycyjna, jak i elektroniczna – nie może być wyznaczona z mniejszym niż co najmniej kilkutygodniowym wyprzedzeniem z uwagi na konieczność skutecznego doręczenia niezbędnych obwieszczeń przed jej terminem. Na pewno istnieją zatem również sądy, w których czas oczekiwania na wolny termin posiedzenia w przedmiocie nadzoru nad licytacją wynosi właśnie tylko kilka tygodni, co oznacza, że przynajmniej w egzekucjach prowadzonych przez komorników, którzy przy takich sądach działają, czas oczekiwania na licytację elektroniczną i tradycyjną może być porównywalny (przez co o przyspieszeniu egzekucji z tego punktu widzenia nie będzie można mówić).

Przyspieszenia egzekucji można byłoby oczywiście spodziewać się, gdyby przyjąć, że przed wyznaczeniem terminu licytacji elektronicznej komornik w ogóle nie musi uzgadniać z sądem możliwości jej wyznaczenia i nie powinien wcześniej przysyłać akt do sądu³⁵. Z założeniem

przeznaczony na odbycie sesji lub dzień, w którym odbywa się sesja. Z kolei sesja to stosownie do § 2 pkt 2 przywołanego rozporządzenia ogół spraw rozpoznawanych przez jeden skład sądu w tym samym dniu na posiedzeniach jawnych lub rozprawach.

³⁵ Zakłada to E. Jaceczko [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, teza 1 do art. 986³.

tym nie sposób jednak się zgodzić, nie widać bowiem podstaw do tego, aby przed wyznaczeniem takiej licytacji – pomimo że nie będzie ona toczyć się w obecności sędziego lub referendarza sądowego – komornik nie przesyłał akt w celu weryfikacji przez sędziego lub referendarza sądowego podstaw do wyznaczenia jej terminu³⁶, skoro w momencie tym prowadzony jest już przecież w sądzie nadzór nad egzekucją z nieruchomości³⁷. Skutki ujawnienia dopiero po licytacji, że nie było podstaw do jej wyznaczenia, tj. odmowa przybiccia, są w istocie dla wszystkich uczestników postępowania niekorzystne (dochodzi bowiem wtedy do znaczącego wydłużenia czasu egzekucji, skoro w celu sprzedaży nieruchomości konieczne jest wyznaczanie kolejnej licytacji). Nie wydaje się więc zasadne odstępowanie w przypadku licytacji elektronicznej od – pozwalającej odpowiednio wcześniej wyeliminować potencjalne mankamenty w procedowaniu – praktyki konsultowania z sądem możliwości wyznaczenia licytacji³⁸ (która to praktyka także w przypadku licytacji tradycyjnej nie jest przecież przejawem wykonywania obowiązku nałożonego ustawowo).

4. Przetarg i czas jego trwania a szybkość egzekucji

Również regulacje określające sposób prowadzenia oraz czas trwania przetargu w licytacji elektronicznej nie wydają się czynić zadość założeniom przyspieszenia egzekucji. Rozwiązaniem sprzecznym z założeniami ekonomiki postępowania jest już rozwiązanie przewidziane w przypadku odmowy dopuszczenia przez komornika potencjalnego licytanta do udziału w przetargu. Pomimo że ustawodawca przewidział możliwość zaskarżenia takiej czynności komornika w niedługim, bo

³⁶ Tak J. Szachta, *op. cit.*, s. 962.

³⁷ Zgodnie z § 146 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz.Urz. MS z 2019 r., poz. 138) w sądzie rejonowym zakłada się akta takiej sprawy po otrzymaniu od komornika pierwszego pisma dotyczącego egzekucji.

³⁸ Na jej istnienie wskazuje np. R. Flejszar [w:] *System...*, *op. cit.*, s. 1202.

krótszym niż przewidziany w art. 767 k.p.c. terminie (trzy dni), to jednak zarazem uznał, że wniesienie takiej skargi nie będzie wstrzymywać przebiegu przetargu, którego czas trwania jest z góry oznaczony (siedem dni). W razie zatem uwzględnienia skargi na niezasadną odmowę dopuszczenia do udziału w przetargu – rozpoznawanej przecież faktycznie z zasady już po zakończeniu przetargu³⁹ – usuwanie skutków wskazanego uchybienia w praktyce polegać będzie przeważnie na wydaniu postanowienia o odmowie przybicia⁴⁰, przeprowadzenie przetargu bez udziału osoby niezasadnie niedopuszczonej do udziału w nim jest bowiem takim uchybieniem, które mogło mieć istotny wpływ na jego wynik (art. 991 § 1 k.p.c.)⁴¹.

Powyższe oznacza, że w przypadku uwzględnienia już po zakończeniu przetargu skargi na odmowę dopuszczenia do udziału w nim, wszystkie czynności dokonane przez komornika w toku licytacji – tj. również cały przeprowadzony przetarg – okażą się w konsekwencji nieefektywne i bezskuteczne, a ewentualna sprzedaż nieruchomości będzie mogła nastąpić dopiero w razie wyznaczenia (na wniosek wierzyciela – art. 992 k.p.c.) nowego terminu licytacji. Dla porównania, skuteczne zaskarżenie analogicznej czynności w toku licytacji tradycyjnej nastąpi z reguły jeszcze przed rozpoczęciem przetargu (zgodnie

³⁹ Z zasady, tj. poza zapewne rzadkimi przypadkami, gdy odmowa dopuszczenia do przetargu nastąpi jeszcze na długo przed jego rozpoczęciem, np. kilka lub kilkanaście dni przed tą datą – w takiej sytuacji sąd będzie mógł, jak się wydaje, rozpoznać skargę jeszcze przed rozpoczęciem przetargu. Jak bowiem wskazano w literaturze przedmiotu, również tego rodzaju skargę komornik powinien przekazać do sądu w terminie 3 dni od jej otrzymania (jeżeli jej nie uwzględni we własnym zakresie) – tak A. Adamczuk [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, teza 4 do art. 986⁸.

⁴⁰ Zob. E. Jaceczko [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, teza 2 do art. 986⁹, która zasadnie wskazuje, że w razie uwzględnienia złożonej skargi sąd odmówi udzielenia przybicia.

⁴¹ Tak już np. J. Korzonek, *Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające. Część druga Kodeksu postępowania cywilnego wraz z przepisami wprowadzającymi, wszystkimi przepisami związkowymi, utrzymanymi w mocy przepisami dzielnicowymi, postanowieniami umów międzynarodowych, przepisami o egzekucji administracyjnej i skarbowej, regulaminami i t.d. oraz motywami ustawodawczymi. Tom II* (art. 598–864), Kraków 1934, s. 1078; następnie zaś np. M. Tyczka [w:] *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej kodeksu postępowania cywilnego. Tom II*, pod red. E. Wengierka, Warszawa 1994, s. 303; H. Langa-Bieszki [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, pod red. Z. Szczurka, Sopot 2017, s. 874.

z art. 986 k.p.c. skargi zgłoszone w licytacji tradycyjnej podlegają co do zasady natychmiastowemu rozpoznaniu⁴²), dzięki czemu skutki niezasadnej odmowy dopuszczenia do udziału w przetargu będą mogły zostać usunięte na odpowiednio wczesnym etapie. Wskutek uwzględnienia skargi w licytacji tradycyjnej, niezasadnie niedopuszczony do przetargu licytant będzie mógł wtedy wziąć w nim udział, co wyeliminuje negatywną przesłankę udzielenia przybicia po zamknięciu przetargu i nie wygeneruje tym samym konieczności wyznaczania nowego terminu licytacji. Z tego zatem punktu widzenia, porównanie szybkości egzekucji, w której prowadzona jest licytacja tradycyjna z egzekucją, w której odbywa się licytacja elektroniczna, wypada ewidentnie na niekorzyść tej ostatniej.

Można wprowadzić teoretycznie (gdyż w praktyce wydaje się to jednak mało prawdopodobne) wyobrazić sobie przypadki, gdy w toku licytacji tradycyjnej osoba niedopuszczona do przetargu zaskarży odmowę dopuszczenia również dopiero po rozpoczęciu przetargu (zgodnie z art. 986 k.p.c. skargę można wszak wnieść aż do zamknięcia przetargu), przez co wskazana wadliwość komornika także, podobnie jak po licytacji elektronicznej, będzie mogła zostać realnie wyeliminowana dopiero na etapie odmowy przybicia. W przypadku wadliwego niedopuszczenia do przetargu w licytacji tradycyjnej nastąpi to jednak w takich sytuacjach niezwłocznie – tj., co do zasady, bezpośrednio po ukończeniu przetargu (art. 987 i 988 § 1 k.p.c.), w samym dniu licytacji⁴³. Postanowienie o odmowie przybicia po zakończeniu licytacji elektronicznej będzie mogło natomiast zostać wydane dopiero po zakończeniu przetargu i przekazaniu przez komornika niezbędnych dokumentów do sądu (art. 986¹⁰ § 1 k.p.c.), co nastąpi, co do zasady, z kilkudniowym opóźnieniem (przepisy nie pozwalają wszak na

⁴² Zob. D. Rączkowski, *Zgłaszanie skargi na czynność komornika w trakcie licytacji nieruchomości* [w:] *Środki zaskarżenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym. Zbiór studiów*, pod red. J. Misztal-Koneckiej, Sopot 2017, s. 96.

⁴³ Zob. np. M. Tyczka [w:] *Postępowanie...*, *op. cit.*, s. 297.

anulowanie przetargu w rozważanych sytuacjach)⁴⁴. Również z tego punktu widzenia nie można zatem uznać, że przepisy o licytacji elektronicznej pozwalają na przyspieszenie egzekucji.

Powyższe uwagi odnoszą się zresztą również do trybu procedowania ze skargami na przebieg przetargu. Skargi te mogą być bowiem wniesione w terminie trzech dni od zakończenia przetargu (art. 986⁸ § 1 k.p.c.), co oznacza, że z zasady mają być one rozpoznawane już po wyłonieniu licytanta, który zaoferował najwyższą cenę. W razie zatem stwierdzenia w toku przetargu nieprawidłowości, które rzutowały na jego wynik (których przecież, mimo nadziei ustawodawcy na ograniczenie liczby uchybień⁴⁵, nie sposób wykluczyć), ich eliminacja w konsekwencji również polegać będzie w praktyce nie tylko na uwzględnieniu skargi, ale także na odmowie przybicia. Natychmiastowe rozpoznanie skargi w toku licytacji tradycyjnej pozwala natomiast, dla porównania, na niezwłoczne wyeliminowanie dostrzeżonego uchybienia w procedowaniu (jeszcze przed zamknięciem przetargu) oraz usunięcie jego skutków i kontynuowanie przetargu w sposób prawidłowy (pozwalający na uzyskanie przybicia przez licytanta).

Ze wskazanym zagadnieniem bezpośrednio związane jest jeszcze inne rozwiązanie, którego również nie można ocenić jako sprzyjającego szybkości egzekucji, tj. rozwiązanie zakładające, że przetarg w licytacji elektronicznej trwa siedem dni, bez możliwości jego skrócenia⁴⁶, bez względu na to, jak wielu licytantów się do niego zgłosi (art. 986⁷ § 2 k.p.c.). Trudno wszak w tym kontekście zgodzić się z przedstawionym

⁴⁴ W przypadku sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej nie stosuje się art. 988 § 1 k.p.c. – zob. A. Adamczuk [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, teza 1 do art. 986¹⁰; I. Gil [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, teza 2 do art. 986¹⁰.

⁴⁵ Zob. uzasadnienie projektu ustawy – druk sejmowy nr 899 Sejmu IX Kadencji, s. 3. Na to, że ustawodawca zakładał, iż w licytacji elektronicznej ujawni się mniejsza liczba nieprawidłowości niż w licytacji tradycyjnej, zwraca uwagę np. R. Flejszar [w:] *System...*, *op. cit.*, s. 1269.

⁴⁶ Zob. A. Adamczuk [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, teza 1 do art. 986⁷; I. Gil [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, teza 1 do art. 986⁷; K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. A. Zielińskiego, Warszawa 2022, teza 2 do art. 986⁷; J. Gołaczyński, *op. cit.*, s. 97; J. Szachta, *op. cit.*, s. 961.

w uzasadnieniu projektu nowelizacji sformułowaniem, że rozwiązanie to „umożliwi szerszemu kręgowi uczestników udział w licytacji”⁴⁷, skoro przecież – co krytykowano już zresztą na tle podobnych regulacji w egzekucji z ruchomości⁴⁸ – w czasie trwającego przetargu żaden nowy licytant nie może już do niego przystąpić (rękojmia zgodnie z art. 986⁵ § 1 k.p.c. musi zostać złożona na dwa dni przed jego rozpoczęciem, a ewentualne braki w zakresie stosownych dokumentów lub danych powinny być uzupełnione najpóźniej na dzień przed licytacją – art. 986⁵ § 3 k.p.c.). W sytuacji zatem, gdy tylko jeden licytant bierze udział w przetargu i licytant ten zaoferował cenę wywołania (lub odpowiednio wyższą) bezpośrednio po jego rozpoczęciu, nie ma potrzeby kontynuowania przetargu przez kolejne dni⁴⁹ (podobnie zresztą jak w przypadku, gdy nikt nie przystąpił do przetargu⁵⁰). Dla porównania, w licytacji tradycyjnej stawiennictwo jednego aktywnego licytanta prowadzi do zamknięcia przetargu tego samego dnia, w którym rozpoczęto przetarg.

Rozwiązanie to *de lege ferenda* mogłoby zostać zatem zmodyfikowane i w istocie szkoda, że nie nastąpiło to np. przy okazji uchwalania ustawy z 9 marca 2023 r.⁵¹ W ustawie tej przewidziano bowiem pewne zmiany w pierwotnej regulacji czasu trwania przetargu (choć również pozostające raczej w sprzeczności z postulatami przyspieszania egzekucji), polegające na odroczeniu czasu zakończenia przetargu w toku licytacji elektronicznej o dalsze 5 minut, jeśli w ciągu 5 minut przed planowanym zakończeniem przetargu zgłoszono postąpienie (art. 986⁷ § 3¹ k.p.c., który wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2023 r.). Rozwiązanie to wzorowane jest na regulacjach znanych innym systemom prawnym⁵² i stanowi odpowiedź

⁴⁷ Uzasadnienie projektu nowelizacji – druk sejmowy nr 899 Sejmu IX Kadencji, s. 3. Zob. również K. Rogala, *op. cit.*, s. 34.

⁴⁸ Zob. M. M. Florczak, *op. cit.*, s. 115.

⁴⁹ Zob. J. Szachta, *op. cit.*, s. 961.

⁵⁰ *Ibidem*, s. 962.

⁵¹ Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 614).

⁵² W prawie węgierskim licytacja elektroniczna ruchomości jest automatycznie przedłużana o 5 kolejnych minut, jeśli na 5 minut przed zakończeniem licytacji dokonane zostanie postąpienie – zob. S. Udvary [w:] *Elektronizacja sądowego*

na zarzuty, że nie było zbieżne z celami ustawodawcy, tj. z dążeniem do uzyskania wyższej ceny nabycia, pierwotne uregulowanie zakładające, iż w sytuacji, gdy licytanci byli gotowi dokonywać jeszcze kolejnych postąpień w ostatnim dniu przetargu, przetarg ten kończył się zawsze w z góry określonej godzinie⁵³ (pomimo tego, że uregulowanie to znane było z prowadzonych *online* aukcji w obrocie powszechnym⁵⁴). Szkoła zatem, że modyfikując regulacje dotyczące czasu trwania przetargu, ustawodawca nie zdecydował się również na dokonanie zmian pozwalających na eliminację opóźnień w toku egzekucji z nieruchomości.

5. Przybicie po licytacji elektronicznej a szybkość egzekucji

Na niekorzyść egzekucji, w której prowadzona jest licytacja elektroniczna, przemawia wreszcie również porównanie jej z egzekucją, w której prowadzi się licytację tradycyjną pod względem czasu, jaki upływa od ukończenia (zamknięcia) przetargu do wydania postanowienia w przedmiocie przybicia. Jak wskazano, po licytacji tradycyjnej sąd lub referendarz sądowy orzeka w tym przedmiocie co do zasady niezwłocznie po zamknięciu przetargu, a tylko z ważnych przyczyn (lub jeśli zgłoszono skargę, której natychmiastowe rozstrzygnięcie nie jest możliwe) ogłoszenie tego postanowienia można odroczyć najdalej na tydzień (art. 988 § 1 k.p.c.). Po licytacji elektronicznej natomiast sąd albo referendarz sądowy nie ma szans na wydanie postanowienia co do przybicia w dniu zakończenia przetargu, skoro ustawodawca przewidział, że postanowienie to jest wydawane dopiero po otrzymaniu przez sąd protokołu z przebiegu przetargu oraz dokumentów niezbędnych do udzielenia przybicia (art. 986¹⁰ § 1 k.p.c.). Protokół i dokumenty niezbędne do udzielenia przybicia są zaś przesyłane sądowi zgodnie z art. 986⁹ k.p.c. razem

postępowania egzekucyjnego w Polsce, pod red. A. Marciniaka, Sopot 2015, s. 130. Rozwiązanie to pozytywnie ocenia M.M. Florczak, *op. cit.*, s. 75.

⁵³ Zob. na ten temat E. Jaceczko [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, teza 3 do art. 986⁷.

⁵⁴ Zob. J. Gołaczyński, *op. cit.*, s. 112.

(a więc łącznie) z wszystkimi nierozpoznanymi skargami⁵⁵, co oznacza, że mogą one w praktyce zostać przesłane nie wcześniej niż dopiero po trzech dniach od zakończenia przetargu (tyle bowiem, jak wskazano, wynosi termin na złożenie skargi na jego przebiegu).

Zastrzeżenia z punktu widzenia szybkości egzekucji można mieć również na tle rozwiązania, które przewidziano w art. 986¹⁰ § 2 k.p.c. W przepisie tym przyjęto, że wysłuchania licytanta, który zaofiarował najwyższą cenę, oraz uczestników przetargu dokonuje się jedynie, gdy jest to konieczne dla wydania postanowienia co do przybicia. Można wprawdzie zakładać, i takie zapewne było założenie ustawodawcy, że wobec konieczności przedstawienia przez licytanta szczegółowych danych istotnych dla przybicia już na etapie przystępowania do przetargu wysłuchanie przed wydaniem postanowienia ma stanowić raczej wyjątek od reguły⁵⁶. Ustawodawca wyraźnie dostrzegł jednak – i słusznie – możliwość pojawienia się przypadków, w których wydanie postanowienia będzie niemożliwe bez uprzedniego wysłuchania⁵⁷, w takich zaś sytuacjach termin oczekiwania na postanowienie sądu lub referendarza sądowego znacząco się wydłuży.

Również i w tych przypadkach analizowane rozwiązania nie będą zatem pozwalać na przyspieszenie egzekucji. Wysłuchanie licytanta, który zaofiarował najwyższą cenę, oraz obecnych uczestników następuje bowiem po licytacji tradycyjnej bezpośrednio po zamknięciu przetargu

⁵⁵ Podobnie, jak się wydaje, E. Jaceczko [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, teza 1 do art. 986⁹. Wydaje się, że tak również K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, teza 2 do art. 986⁹, która wszystkie trzy wymienione w art. 986⁹ k.p.c. rodzaje dokumentów (protokół, skargi i dokumenty niezbędne do udzielenia przybicia) wymienia łącznie.

⁵⁶ W doktrynie zauważa się w tym szansę na przyspieszenie postępowania – zob. K. Rogala, *op. cit.*, s. 35. Należy zgodzić się, że gdyby wysłuchanie po licytacji elektronicznej było obligatoryjne, czas oczekiwania na wydanie postanowienia o przybicu byłby zawsze zdecydowanie dłuższy niż w przypadku licytacji tradycyjnej.

⁵⁷ Zob. M. Gimlewicz, *Sprzedaż nieruchomości...*, *op. cit.*, s. 99. W literaturze przedmiotu wskazano przy tym, że sąd – jak się wydaje, przy okazji wysłuchania – może wezwać na tym etapie licytanta do przedstawienia oryginałów dokumentów, które przed przetargiem zostały złożone tylko jako elektroniczne kopie. Zob. A. Adamczuk [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, teza 2 do art. 986¹⁰.

(art. 987 k.p.c.), w samym terminie licytacyjnym, tj. w dniu licytacji⁵⁸. W celu natomiast wysłuchania licytanta lub uczestników postępowania po zakończeniu licytacji elektronicznej konieczne jest wezwanie wskazanych osób na posiedzenie w celu spisania protokołu lub też wezwanie ich do złożenia oświadczenia w określonym terminie (art. 760 § 2 k.p.c.), na co z oczywistych względów potrzeba dodatkowego czasu. Mało prawdopodobne jest wówczas zachowanie instrukcyjnego⁵⁹ terminu tygodnia na wydanie postanowienia co do przybicia, licząc od dnia otrzymania protokołu z przebiegu przetargu oraz dokumentów niezbędnych do udzielenia przybicia (art. 986¹⁰ § 1 k.p.c.).

6. Wnioski

Dokonane porównanie rozwiązań przewidzianych w licytacji elektronicznej i tradycyjnej prowadzi zatem do wniosku, że – pomijając mające już historyczne znaczenie uwagi dotyczące licytacji prowadzonych przez komorników działających przy sądach o niekorzystnych warunkach lokalowych – sprzedaż nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej nie musi gwarantować przyspieszenia egzekucji. Wprawdzie w pewnej – choć trudno powiedzieć jak licznej – grupie postępowań można spodziewać się skrócenia czasu oczekiwania na termin licytacji (wobec braku konieczności dostosowywania tego terminu do wolnych terminów dni sesyjnych), w niektórych jednak sytuacjach nowe rozwiązania (np. art. 986³ § 4 k.p.c.) mogą powodować nawet skutek odwrotny. Potencjalne korzyści związane z brakiem konieczności oczekiwania na wolny termin sesyjny nie muszą z natury rzeczy występować we wszystkich postępowaniach, w których prowadzona jest licytacja elektroniczna. Tam zaś, gdzie będą one mieć miejsce, nie muszą one wcale niwelować ujemnych skutków związanych np. ze spowolnieniem spowodowanym koniecznością wyznaczenia terminu na złożenie przez dłużnika oświadczenia z art. 975 k.p.c.

⁵⁸ B. Dobrzański [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, s. 1308.

⁵⁹ Zob. E. Jaceczko [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, teza 1 do art. 986¹⁰.

Przyspieszenia egzekucji nie gwarantują również regulacje określające czas trwania przetargu oraz rozpoznawanie skarg na odmowę dopuszczenia do udziału w nim, jak również skarg na jego przebieg. Nie można wprowadzić zakładać, że we wszystkich prowadzonych postępowaniach będą zdarzać się przypadki uwzględniania skarg, o których mowa w art. 986⁸ § 1 k.p.c., nie można jednak ich przecież całkowicie wykluczyć, w takich zaś sytuacjach może dochodzić do istotnego wydłużenia czasu trwania egzekucji. Z kolei stany faktyczne, w których w przetargu udział bierze tylko jeden licytant, mogą być już dość częste. W ich zaś przypadku wydłużenie czasu trwania egzekucji – w związku z tym, że czas trwania przetargu nawet wtedy wynosić musi siedem dni – w porównaniu z analogicznymi przypadkami w licytacji tradycyjnej nie budzi wątpliwości.

Również samo udzielenie przybicia dokonywane jest po licytacji elektronicznej z reguły później niż w przypadku licytacji tradycyjnej. Konieczność wysłuchania licytanta przed wydaniem postanowienia nie musi zachodzić oczywiście w każdej egzekucji. Już jednak fakt, że postanowienie o przybicu nie jest wydawane niezwłocznie po zakończeniu przetargu, ale w instrukcyjnym terminie tygodnia od przesłania niezbędnych dokumentów przez komornika, sprawia, że czas oczekiwania na nie jest co do zasady dłuższy niż po licytacji tradycyjnej. W razie potrzeby wysłuchania licytanta lub uczestników, różnica w tym zakresie – na niekorzyść licytacji elektronicznej – może być zaś jeszcze poważniejsza.

Wbrew zatem zamierzeniom ustawodawcy obowiązujące przepisy nie gwarantują tego, że egzekucja, w której wyznaczana jest licytacja elektroniczna, prowadzona będzie z reguły w sposób szybszy niż w przypadku licytacji tradycyjnej. Omówione przypadki mogą oczywiście występować w praktyce z różną częstotliwością, wydaje się jednak, że już potencjalna możliwość ich pojawiania się pozwala na podważenie tezy, iż przepisy o sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej przyczynią się do znaczącego przyspieszenia egzekucji. Nie negując zatem innych, niekwestionowanych zalet sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji

elektronicznej, a także tego, że analizowane przepisy pozwoliły na realne ukończenie niektórych egzekucji w początkowym stadium pandemii (pkt 2 niniejszego opracowania), *de lege ferenda* należy postulować stosowne modyfikacje niektórych przyjętych rozwiązań. Zasadne byłoby bowiem, aby pozytywnym aspektem przepisów o licytacji elektronicznej było również rzeczywiste skrócenie czasu trwania egzekucji z nieruchomości.

dr Arkadiusz Sadza, adiunkt w Katedrze Postępowania Cywilnego i Międzynarodowego Prawa Handlowego UMCS w Lublinie, ORCID: 0000-0002-8238-6255; sędzia Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie

Literatura przedmiotu

- Adamczuk A. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom II. Art. 478–1217*, pod red. M. Manowskiej, Lex/el. 2022.
- Dobrzański B. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom drugi*, pod red. Z. Resicha, W. Siedleckiego, Warszawa 1976.
- Domoń A., *Sprzedaż w drodze licytacji elektronicznej przeprowadzanej przez komornika sądowego po nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego dokonanej ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych*, PPE 2019, nr 9.
- Flaga-Gieruszyńska K. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. A. Zielińskiego, Warszawa 2022.
- Flejszar R. [w:] *System postępowania cywilnego. Tom 8. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, pod red. K. Flagi-Gieruszyńskiej, Warszawa 2021.
- Florczak M.M., *Sprzedaż ruchomości w drodze licytacji elektronicznej*, Sopot 2018.
- Gil I. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. E. Marszałkowskiej-Krześ, Legalis 2023.
- Gimlewicz M., *Sprzedaż nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej – analiza nowelizacji*, PPE 2022, nr 4.
- Gimlewicz M., *Sprzedaż w drodze licytacji elektronicznej*, Acta Iuridica Resoviensia 2022, nr 1.
- Gołaczyński J., *Elektroniczne licytacje w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, Sopot 2022.
- Jaceczko E. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne. Międzynarodowe postępowanie cywilne. Sąd polubowny (arbitrażowy). Komentarz*, pod red. O.M. Piaskowskiej, Warszawa 2022.
- Jakubecki A., Marcewicz-Kochnio O., *Zasada równości stron w postępowaniu egzekucyjnym* [w:] *Prawa wierzyciela a ochrona dłużnika w egzekucji sądowej. Teoria i praktyka*, pod red. H. Bednorz-Godyń, A. Marciniaka, Warszawa 2022.
- Korzonek J., *Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające. Część druga Kodeksu postępowania cywilnego wraz z przepisami wprowadzającymi, wszystkimi przepisami związkowymi, utrzymanymi w mocy przepisami dzielnicowymi, postanowieniami umów międzynarodowych, przepisami o egzekucji administracyjnej i skarbowej, regulaminami i t. d. oraz motywami ustawodawczymi. Tom II (art. 598–864)*, Kraków 1934.

- Langa-Bieszki H. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, pod red. Z. Szczurka, Sopot 2017.
- Macuga A., *Licytacja publiczna ruchomości w toku egzekucji sądowej*, Sopot 2017.
- Merchel Z. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, pod red. Z. Szczurka, Sopot 2017.
- Pękalski B., *Sprzedaż w drodze licytacji elektronicznej. Kilka pytań, wraz z odpowiedziami, o tym jak planuje się usprawnienie egzekucji komorniczej poprzez wykorzystanie technologii informatycznych*, Prawo Mediów Elektronicznych 2012, nr 1.
- Pogonowski P., *Sprawność egzekucji sądowej – wybrane zagadnienia praktyczne*, PPE 2021, nr 1.
- Pyrgies A., *Sprzedaż ruchomości w postępowaniu egzekucyjnym w formie licytacji elektronicznej*, PPE 2017, nr 6.
- Rączkowski D., *Zgłaszanie skargi na czynność komornika w trakcie licytacji nieruchomości* [w:] *Środki zaskarżenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym. Zbiór studiów*, pod red. J. Misztal-Koneckiej, Sopot 2017.
- Rogala K., *Elektroniczna licytacja nieruchomości*, Prawo Mediów Elektronicznych 2022, nr 2.
- Sehn M., *Zasady postępowania egzekucyjnego w świetle orzecznictwa ETPCz w Strasburgu*, M.Prawn. 2017, nr 9.
- Szachta J., *Kilka uwag na temat elektronicznej licytacji nieruchomości*, M.Prawn. 2022, nr 17.
- Tyczka M. [w:] E. Wengerek, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz do części drugiej kodeksu postępowania cywilnego. Tom II*, Warszawa 1994.
- Udvary S. [w:] *Elektronizacja sądowego postępowania egzekucyjnego w Polsce*, pod red. A. Marciniaka, Sopot 2015.
- Waldziński C.P., *Realizacja zasady szybkości i sprawności postępowania sądowego w postępowaniu klauzulowym*, M.Prawn. 2018, nr 18.
- Zembrzusi T., *Ograniczenia jawności postępowania w sprawach cywilnych w dobie pandemii – potrzeba chwili czy trwałe rozwiązania?*, Forum Prawnicze 2021, nr 3.
- Zemke M., *Elektroniczna licytacja ruchomości. Novum w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, Sopot 2016.

Akty prawne

- Materiały z przebiegu posiedzenia sejmowej Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach z dnia 24 marca 2021 r. [online:] <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/biuletyn.xsp?sknr=NKK-7> (dostęp: 19.03.2023).
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r., poz. 1805).
- Ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1311).
- Ustawa z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r., poz. 1090).
- Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 614).
- Uzasadnienie projektu ustawy – druk sejmowy nr 899 Sejmu IX Kadencji, s. 2 [online:] <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/57F5306C7E6B9378C1258663003EADF5/%24File/899.pdf> (dostęp: 23.02.2023).
- Zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz.Urz. MS z 2019 r., poz. 138).

PRZ
EKUCYJNEGO
PRZEGLĄD
PRAWA
GZEKUCYJNEGO
PR
EGZE
PR

PRZEGLĄD PRAWA EGZEKUCYJNEGO

CURRENDA SP. Z O.O.

al. Niepodległości 703A, 81-853 Sopot

tel.: +48 664 962 310

e-mail: ppe@currenda.pl

www.sklep.currenda.pl, www.czytelnia.currenda.pl

EGZFK